

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲಮೂಲಗಳು. ಕೋಲಾರ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗೆ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಇವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತವಾದ ಇವು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಆಸರೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಇದುವರೆಗೂ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ದಾಖಲಾತಿ ನಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಇತಿಹಾಸ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ, ನಿರ್ಮಾಣ ಕೌಶಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಮೂಲ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಯೂ ಸಹ ಬರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತಲಪರಿಗೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಅಪರಿಚಿತ.

ಈ ಪುಸ್ತಕ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಉಪಯೋಗ, ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕುರಿತಾದ ರೈತಜ್ಞಾನದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದು ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಕುರಿತ ಮೊದಲ ಪುಸ್ತಕ.

NKRP
150827

ತಲಪರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೂರೆಯುವ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ

ತಲಪರಿಗೆ

ಇಲವ್ ಪೊರೆಯುವ ಇಲನಿಧಿ

ಸಂಪಾದಕರು
ಮಲ್ಲ ಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯೆ
ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇಡಿ

ತಲಪರಿಗೆ

ಜೀವ ಪೊರೆಯುವ ಜಲನಿಧಿ

68
71
No. 100

ಸಂಪಾದಕರು
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಳೆ
ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇತಿ

ಧಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ
'ಶನಿ' ಮೊದಲಿನ ಮಹಡಿ
3ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಸವಾಶಿವನಗರ
ತುಮಕೂರು - 572 101

ಇ-ಮೈಲ್ - dhanya_042000@yahoo.co.in

Talaparige, Jeeva Poreyuva Jalandhi – Book on
traditional water bodies, published by DHANYA,
'Tene', 1st floor, 3rd main, Sadashivanagara, Tumkur
– 572 101

ಹಕ್ಕುಗಳು: ಆಯಾಯ ಲೇಖಕರದು

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ: ಆಗಸ್ಟ್ 2008

ಪುಟಗಳು: 130

ಬೆಲೆ: ರೂ. 100/-

ರಕ್ಷಾಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ: ಸೀಮಾ ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಒಳಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ: ಆರ್ಚ್ ಫೋಕಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮುಖಪುಟ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ಫೋಟೋಗಳು:

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ, ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇತಿ
ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಲು ಬಾಬು, ಧಾನ್ ಫೌಂಡೇಷನ್

ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳು: ಅಭಿಜಿತ್, ತುಮಕೂರು

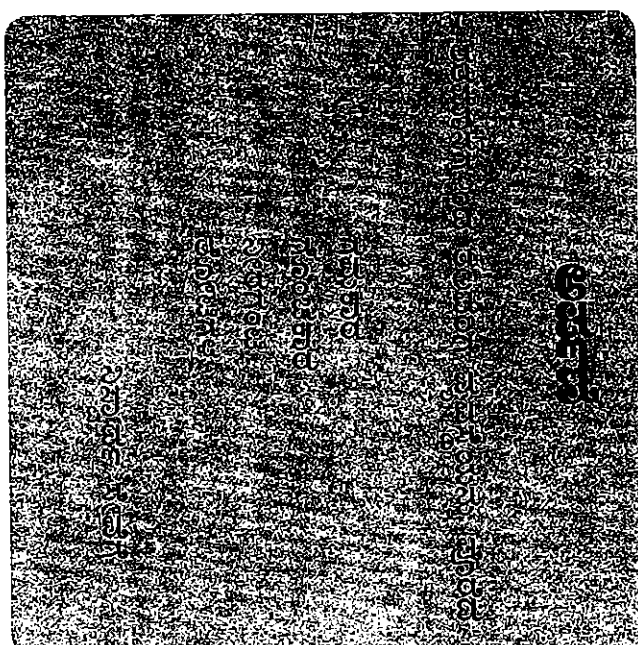
ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಧಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ
'ಕನಿ' ಮೊದಲನೇ ಮಹಡಿ

3ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ಸದಾಶಿವನಗರ
ತುಮಕೂರು – 572 101

ಮುದ್ರಣ

ಎಸ್.ಕೆ.ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ಬೆಂಗಳೂರು

ಎಳನೀರಿನ ಕೊಡ ತಲಪಂಗಿ!

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಬಿಳಿಗೇರಿ

1	ಗುಡ್ಡದ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಬೇರುಗಾಡಿನ ಒಳಗೊಳಗೆ ಮರಳಿನ ಒಳಗೆ ಒಳಗೊಳಗೆ ಅಂತರಗಂಗೆ ತಲಪಂಗಿ	2	ತಲೆ ಕಟ್ಟಿತು ಪಿಂಕಿ ಇಟ್ಟಿತು ನರನಾಡಿಗಳಲಿ ವಿಷಾ ಹೆಚ್ಚಿತು ನನಹಿನ ಗಣಿಯು ಬತ್ತಿ ಹೋಯಿತು ನೀರಿನ ಊರು ಹತ್ತಿ ಉರಿಯಿತು
	ನೋಡಲು ಚಿಕ್ಕ ಆಡಕದ ಚಂದ ಎಂದೂ ಮುಗಿಯದ ಜಲಬಂಧ ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯಿತು ಹೆಚ್ಚಿತು ಬಯಲಲ್ಲಿ		ಬಿಸಿಲುಗುಡುರೆಯ ಬೆನ್ನನೆಲೆ ಆಶಾಶಕ್ತಿ ಕಾಲನು ಊರಿ ಪಾಶಾಳಕ್ಕೆ ಲಗ್ನಿ ಇಟ್ಟರೋ ಲಾವಾರಸದ ಕುಡಿದು ಕೆಟ್ಟರೋ
	ತಲತಲಾಂತರ ಅಂತರದೊಳಗೆ ಆಪಾರ ಆನಂತ ಕಾಲದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯಿತು ತಿಳಿಯಿತು ಹೋಲವಾ ಕಡೆಗೆ ಆನ್ನದ ದಾರಿ ತಲಪಂಗಿ		ತಲಪಂಗಿಗಳ ತಲೆದನೆಯಲ್ಲೆ ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವದ ಬಗಲಲ್ಲೆ ಬಾವಿತ್ತೋಡಿದರು ಉಳ್ಳವರು ಬೋರು ಕೊರೆದರು ಖದೀವರು
	ಕೆರೆಗಳು ಕಟ್ಟೆಗಳುಟ್ಟುವ ಮುನ್ನ ಕಟೀರಿ ಏತಗಳೇಳುವ ಮುನ್ನ ಊರ ಉಳವಿನ ನೀರ ಪದವಿಗೆ ಏಂತು ಪಾಯ ತಲಪಂಗಿ		ಜಲದಕಣ್ಣಿನೆ ಮುಚ್ಚಿದರೋ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡರೋ ಹಳ್ಳದ ಕತ್ತೆ ಹಿಸುಕಿದರೋ ಗುಡ್ಡದ ಕೆಟ್ಟಲು ಕೊಟ್ಟಿದರೋ
	ಜನುಗಿ ಜನುಗಿ ಜನುಜನುಗಿ ಕತ್ತಲ ದಾಯ ತಿರುತಿರುಗಿ ಬೆಳ್ಳಂದಿವೆಳೆಗೆ ಹಾಗಿ ಎಳನೀರಿನ ಕೊಡ ತಲಪಂಗಿ		ಇನ್ನೂ ಆನ್ನವ ತಿನ್ನುವ ಜನರೆ ಇನ್ನೂ ನೀರನೆ ಕುಡಿಯುವ ಊರೇ ಕಲ್ಲಿನೆರೆಗಳು ಕರಗುವ ಹಾಗೆ ನೀವೇ ಆಗಿರಿ ತಲಪಂಗಿ
	ನೀರಿನ ಜಾಲ ಊರಿನ ಕಾಲ ಪಾನುವಾರು ಜನ ಸಮಪಾಲ ಹೋಗಿ ಮರಗಳ ನೆರಳಿನ ಜಾಲ ನೀರೇ ಊರು ಭಲಾಭಲಾ		

ತಲಪಂಗಿ ಮನೆಮಾತಾಗಲಿ

ಶ್ರೀ ಪಾತ್ರೇ

ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ತಲಪಂಗಿಯ ಹೆಸರೇ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಓದುವ ಪತ್ರಿಕೆ, ನೋಡುವ ವಾಹಿನಿಗಳು, ಓಡನಾಡುವ ಹಲವು ನೀರನೆಂಟರೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ಎಂದು ಈಗ ವಿಶ್ಲೇಷಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಗಿಂತ ಸಂಕಟವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ತಲಪಂಗಿಗಳ ಅದ್ಭುತಪ್ರಪಂಚದ ಬಾಗಿಲು ನನ್ನೆದುರು ತೆರೆದದ್ದು ತಿಂಗಳುಗಳ ಈಚೆಗೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವು ನನ್ನನ್ನು ನಿಜ್ವರಗಾಗಿ ಸಿಚ್ಚಿವೆ! ಈಗ ದೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ, ಈ ಜಲನಿಧಿಗಳು ತುಮಕೂರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನ !

ನಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ಪಾರಂಜವ್ಯ (ಪಾರಂಪರಿಕೆ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ) ಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಗಿರುವಂತೆ ತಲಪಂಗಿಗಳನ್ನೂ 'ಮರಿಸಿದ್ದು' ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಓತ್ಸುಗುಂಡಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಅದು ಕೊಡುವಂತೆ ಕಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಅನುಕೂಲ, ತುಂಬ ಪ್ರಗತಿಪರ' ಎನಿಸಿತು.

ಈಗ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿನೋಡಿದರೆ ಸರಿಯಾದ ಚಿತ್ರ ಸಿಗಲು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಆಧರಿಸಿಯಾವು? ಅವು ಪ್ಲೋರೈಡ್ ಮತ್ತುತೆರ ಲವಣಗಳಲ್ಲದ ನೀರು ಕೊಡಬಲ್ಲವೇ? ಆಜಿ ಹೊಲದವ ತೋಡಿದರೆ ಈಚೆಯವನ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರ ತರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ತಲಪಂಗಿ ಇಡೀ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸುಸ್ಥಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆಷ್ಟೇ ನೀರು ಎಂಬ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ನೀತಿ ಸಾರುತ್ತದೆ. 'ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ, ಸುರಕ್ಷಿತ ನೀರು' ತತ್ವ ಅದರದು.

ತಲಪಂಗಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಈ ಜೊಚ್ಚಲ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆ ದೂರ ಕೇರಳದ ನನಗೇ ಖುಷಿ ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕಾದರೆ ತುಮಕೂರಿನ ಹಿರಿ ತೀಳಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾದೀತೆಂದು ಊಹಿಸಬಲ್ಲೆ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಈ ಪಾರಂಜವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ, ಸುಪ್ತ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ. ಜೆಎಸ್‌ವೈಎಸ್ ಬಿಳಿ ತಲಪಂಗಿಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಯಾ ಹಳ್ಳಿಗರು ಮಾಡಿದ ಒತ್ತಾಯವೇ ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತ. ಈ ಒಲವನ್ನು ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಎಳೆ ತೀಳಿಗಳೂ, ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಸಮರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ.

ಈ ಕೆಲಸ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಆಗಬೇಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ತಲಪಂಗಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ದಾಖಲಾತಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಚರಿತ್ರೆ, ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅತಿಕ್ರಮಣ ಆಗದವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ರಿಸರ್ವ್ ಮಾಡಲು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಳಿ ಒತ್ತಡ ತರಬೇಕು. ತಲಪಂಗಿಯಿಂದ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಅಳತೆಯೊಳಗೆ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ತೋಡಬಾರದು ಎಂಬ ಶಾಸನ ತರಲು ಸರಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಬಾರದೆಕೆ?

ಈಗಲೂ ಸುತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅಥವಾ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವಾಗಿ ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ತಲಪರಿಗಳ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸಮುದಾಯದವರು ಒಡ್ಡಬೇಕು. ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ, ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಕೇವಲ ಐದು ದಶಕ ಹಿಂದೆ ಕನಿಷ್ಠ ಅರ್ಧ ಲಕ್ಷ ಎಕ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಬೆಳೆಸಲು ನೀರುಂಡಿ ಕೊಟ್ಟ ಜಲನಿಧಿಗಳನ್ನು ಎಂಬುದನ್ನು ತುಮಕೂರಿನ ಮನೆಮನೆಗಳಿಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕಿದೆ.

ಜಲಪಾತಳಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಅತಿಕ್ರಮಣ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಕೊರೆತ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ತಲಪರಿಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಆಗದು. ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದವು ನಮ್ಮ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವುಗಳನ್ನಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಿಗೆ ತರುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳು ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದೆ. - ಸದಾಕಾಲ ನೀರಿರುವ ಹೊಸಕೆರೆಯಂಥವಕ್ಕೆ ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಸುಲಭ; ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ರೂಪಿಸುವುದೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ.

ಮೂರು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ತೀವ್ರ ಬರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಪುರದವರಿಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ನೀರು ಸಿಗದಾದಾಗ ತಮ್ಮ ತಲಪರಿಗೆಯ ನೆನಪಾಯಿತಂತೆ. ಇದರ ನೀರು ಬಳಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಹಲವರ ಕಾಲುನೋವು, ಗಂಟುನೋವುಗಳು ಮಾಯ. ಶಾವು ಹಿಂದೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ಲಿನ ನೀರು ಈ ನೋವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದು ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಹೌದು, ಫ್ಲೋರೈಡ್‌ಭರಿತ ನೀರಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ನೀಡುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ಜಲನಿಧಿಗಳಿಗೆ. ಕೃಷಿಗೆ ನೀರು ಸೈಸರ್‌ಗತವಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪಂಪ್‌ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಯಲು ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ? ಈ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆರೋಗ್ಯರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸರಕಾರ ಕುಡಿನೀರಿಗಾಗಿ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ಲಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ತಲಪರಿಗಳನ್ನೇಕೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಬಾರದು? ಸುತ್ತಲಿನ ಜನರನ್ನೇ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರೆ ನೂರಿನೂರು ಆಳು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿನೀರು ಉಕ್ಕತೊಡಗುವುದು ಬಹುತೇಕ ಖಚಿತ. ಮಣ್ಣುಮಾಂದಿ (ಜೇಸೀಬಿ) ಯಲ್ಲಾದರೆ 40,000 ರೂ. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಆಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಜೆಎಸ್‌ವೈಎಸ್‌ನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ತೋರಿಸಿವೆ.

ಸಮುದಾಯದಲ್ಲೆಲ್ಲೇ ಅಳಿದುಳಿದ ಪಾರಂಜನ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಸಿ ಗಟ್ಟಿ ಸ್ವರದ 'ತಲಪರಿಗೆ ಉಳಿಸೋಣ ಬನ್ನಿ' ಆಂದೋಳನವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅಡಿಪಾಯ. ಒಲವು ಇಲ್ಲದವರು ಕೂಡಾ ತಲಪರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ತೊಡಗಲಿ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?

ಜಲಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟು ತಲಪರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬಹುದು. ಇವರಿಗಾಗಿಯೇ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದು ನಾಮಮಾತ್ರ ಬೆಲೆಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆ ಹೆಜ್ಜೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ತಲಪರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂಬರಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ಮಾಹಿತಿ ಕಿವಕಿ ರೂಪಿಸಿ ತಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ

ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದಲೂ ಗುಣವಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ದಿನ 'ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡೋಣ ಬನ್ನಿ' ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ ಏರ್ಪಡಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಬಹುದು.

ತಲಪರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವಂತೆ ಜಲಶಾಸ್ತ್ರ ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಹೊರರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಬೀಳಲು ಸಹಾಯಕ. ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳ ತುಮಕೂರಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದುವೇ ನೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆ, ಹೊರರಾಜ್ಯ ದೇಶಗಳವರಿಗಾಗಿ 'ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡೋಣ ಬನ್ನಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ.

ಈ ಜಲನಿಧಿಗಳ ಮಹತ್ವ ಅದ್ಭುತ ಉಚ್ಚಾಯ ಕಾಲದ ನೆನಪು, ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದೇ ಉದ್ದೇಶ. ಇದಕ್ಕೆ ಅತಿಯೆನಿಸದ ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇದೆಂದು ಪಿಪಿಎಸ್ ಆಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ಬೇಕು ಅನ್ನಿ.

ಅಂತರ್ಜಾಲ, ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಸುದ್ದಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ನವಗೆ ಧೈರ್ಯವಿದೆ, ನೋಡಲು ನೈಜ ಆಸಕ್ತಿಯ ಜನ ಬಂದಾರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಈ ಜಲನಿಧಿಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರೆ, ಪ್ರವಾಸದ ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿನಿಂದ ಸರಕಾರದ ವರೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಬಾರದವರಿಗಾಗಿ ತಲಪರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಬಹು ದೂರದವರು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಈ 'ಅನಾಥ ಬುಗ್ಗೆ' ಕಾಣಲು ಬರುವಾಗ ಊರವರಿಗೂ ಕುತೂಹಲ ಮೊಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರರಿಗೂ. ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ ಏನು ಮಾಡೋಣ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೀರು ತೀರ್ಥವಾದರೆ ಶಂಕದೊಳಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಸಿ ಸುರಿಸಬೇಕು!

ಮಾರ್ಗಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಇರಬಹುದು, ಮರೆತು ಕುಳಿತ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಉಂಡಿ ನೆನಪಿಸುವ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಚಾರಾಂದೋಳನ ನಡೆಯಲಿ. ತಲಪರಿಗೆ ತುಮಕೂರಿನ ಮನೆಮಾತಾಗಲಿ. ಇದು ಮತ್ತೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದತ್ತ ಜನರನ್ನು ಅಪ್ಪಿತ್ತಾದರೂ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿತು.

ಧಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿೋಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲರ ಸನ್ನೆಸಗ್ಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಜಲನಿಧಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ನಗುನಗುತ್ತಾ 'ಸೀನೀರು' ಉಳಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುವೆ.

- ಶ್ರೀ ಪದ್ಮೆ
ವಾಣಿನಗರ
ಕಾಸರಗೋಡು

ಜನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾದರಿ

ನಮ್ಮ ಯಾವುದೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಜನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ದಾಮಾಷಾ, ಕಟ್ಟಿ ಗೋಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲುವೆ ಹಾಕುವುದು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹಿಂದಿರುವುದು ಸಕಲರ ಒಳಿತು ಬಯಸುವ ಆಶಯ. ಒಗ್ಗೂಡಿ ದುಡಿಯುವುದು, ಹಂಚಿ ಉಣ್ಣುವುದು ನಮ್ಮ ಹಿರೀಕರ ಧ್ಯೇಯ.

ಇಂತಹ ಜನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಧ್ಯೇಯವುಳ್ಳ ನೀರ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವುದು ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ರೆಟ್ಟಿ ಬಲವನ್ನಷ್ಟೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ತಲಪರಿಗೆ ಬೇಸಾಯದ ವೈಭವದ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ನೂರು ಗಂಟಾಳುಗಳ ದಂಡು ಕೇವಲ ಒಂದು ತಮಟೆ ಸದ್ದಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನುದಯಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಇನ್ನೂರು ಕೈಗಳು ಕಾಲುವೆಯ ಕಸ ತೆಗೆಯುತ್ತಾ, ನೀರಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಾಗಿ ದುಡಿದು ಸೂರ್ಯ ನೆತ್ತಿಗೆಯವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ನೂರಾರು ಎಕರೆಗೆ ಅಡೆ-ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ನೀರ ತನುವು. ಸ್ವಂತದ್ದನ್ನವ ಬಾವಿಗಳ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ, ಕಟೀ-ಬಿತ್ಗಳಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ತಲಪರಿಗಳ ಮಹಾಜಾಲ.

ಇದು 'ನನ್ನ ನೀರು' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗುಂಡು ಸೂಜಿಯಷ್ಟು ಸ್ಥಳವೂ ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ನೀರು ಎಲ್ಲರ ಸ್ವತ್ತು. ಅದು ಬೇಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ದುಡಿಯಬೇಕು, ಅದೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು. ದುಡಿಯಲು

ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಿದರೆ ನೀರಿಲ್ಲ. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಸರಳರೇಖೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನ. ಈ ಊರ ನೆಲದೊಳಗಿನ ನೀರ ಹಕ್ಕು ಮುಂದಲೂರಿನವರದು, ಆ ಊರಿನದು ಅದರ ಮುಂದಲೂರಿನವರದು. ನಮ್ಮೂರ ನೀರೇ ನಮಗಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು 'ನನ್ನ ನೀರು' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೆಲ್ಲಿಯದು?

ಜೀವಂತ ನದಿಯಾಗಲೀ, ನಿಶ್ಚಿತ ಮಳೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ತುಮಕೂರು, ಕೋಲಾರ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗಗಳ ಬೆಂಗಾಡು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪುಸ್ತಕ ತರಲು ಹೊರಟಾಗ ನಾವೇ ಬರೆದ ಒಂದು ಬಿಡಿ ಲೇಖನವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಮತ್ತಾವುದೇ ಮಾದರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕೈದು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ಜಾಗಗಳಾಗಲೀ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ, ಅಟವಾಡಿದ ಮನುಕು ನೆನಪಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನಿಗಿದ್ದುದು. ಅಕ್ಷರಶಃ ಶೂನ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಡ್ಡನಡ್ಡದ 'ಕಟ್ಟ' ಪುಸ್ತಕ ಬಿಡುಗಡೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪು-ರೇಶೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು. ಕಾರ್ಯಾಗಾರವಾಗಲು ಇಂಟು ನೀಡಿದ್ದು ಶ್ರೀಪದ್ಮಯ್ಯವರ ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜನರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ.

ಆ ಉಪವೇದಿನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾತಿಗೆ ಹೊರಟ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಅನಾವರಣಗೊಂಡ ಅದ್ಭುತ ತಲಪರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮನವಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಹತ್ತು-ಹಲವರ ಲೇಖನಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ತುಮಕೂರಿನ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುವ ಕೊಪ್ಪಳದ ಒರತ, ಹಗಂಜೋಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಚೌಳಬಾವಿ, ಗೌರಿಬಿದನೂರಿನ ಗರಸು ಬಾವಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ನೀಡಿದ್ದೇವೆ.

ತಲಪರಿಗಳೆಂದಿಗೆ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಗಮಕಾರ, ನೀರಗಂಟಿಗಳೂ ಸ್ವತಃ ಬರೆದು ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಎರಡು ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯ ವಾದಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಬಹುಪಾಲು ರೈತರು ಮತ್ತು ಲೇಖಕರು ತಲಪರಿಗಳ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ, ಕಾಡು-ಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗಿದ ನೀರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ, ಭೂವಿಜ್ಞಾನಿ ಜಯರಾಮ್ ಭೂಮಿಯ ಆಳದ ನೀರು ಒತ್ತಡದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಂತನೆ, ಚರ್ಚೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ.

ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕಿಗೂ ಪಂದನೆಗಳು.

ಕಾಲಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಮೊಳಕಾಲ್ಲೂರು ಹಾಗೂ ನದಿ/ಹಳ್ಳದ ತಲಪರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರ ನೀಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರವಿದೆ. ನಾವು ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದಂದಿನಿಂದ ಪ್ರತಿದಿವಸ ಶ್ರೀಪತ್ನೆಯವರು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿಿದ್ದು, ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಸೀಮಾ ಜಿ.ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಡ್, ಒಳಪುಟಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಆರ್ಟ್ ಫೋಕಸ್, ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಅಭಿಜಿತ್, ಪುಸ್ತಕ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಎಸ್.ಕೆ.ಪ್ರಿಯರ್ಸಾ ಹಾಗೂ ಮೂಹಿತಿ ನೀಡಿದ ಎಲ್ಲ ರೈತಾಪಿಗಳಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ನೀಡಿದ ನರೇಂದ್ರ ಪಾಂಡೇಷನ್, ಎರಾ ಆರ್ಗಾನಿಕ್, ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಮ್ಮದ್ಧಿ ಸಹಜ ಸಮ್ಮದ್ಧಿ, ಮಾರುತಿ ಎಜುಕೇಷನಲ್ ಮತ್ತು ರೂರಲ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಧಾನ್ಯ' ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ದೇಸೀ ಜ್ಞಾನ ಅಪರೂಪದ್ದು. ಹಲವು ಬರಗಾಲಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಬಾಳು ಸವೆಸಿದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಜಾಣ್ಮೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು. ಅವರ ಜ್ಞಾನವೇ ಇಂದಿಗೂ, ಮುಂದಕ್ಕೂ ದಾರಿದೀಪ. ಅಂತಹುದೊಂದು ದಾರಿದೀಪವಾದ ತಲಪರಿಗೆ ಕುರಿತ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ. ಪುಸ್ತಕ ಓದಿ ನಿಮಗನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ.

ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ
ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇರಿ

ಈ 'ತಲಪರಿಗೆ'ಯೊಳಗೆ

ಎಳನೀರಿನ ಕೊಡ ತಲಪರಿಗೆ	ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಬಿಳಿಗರೆ	
ತಲಪರಿಗೆ ಮನೆಮಾತಾಗಲಿ	'ಶ್ರೀ'ಪತ್ನಿ	
ಜನಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾದರಿ	ಹೊಸಪಾಳ್ಯ/ಮಿಡಿಗೇರಿ	
ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಜಲನಿಧಿ	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ	1
ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಲಪರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	ಪಾವಗಡ ಚಲುವರಾಜ್	22
ಭೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಇತಿಹಾಸ	ಎಂ. ಎಸ್. ಜಯರಾಮ್	32
ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇರಿ	36
ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ತಾಣ	ಜಿ.ಪಿ.ಬಿರದರಿ	50
ಸಿದ್ಧರಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳು	ಹೆಚ್.ಜಿ.ಪದ್ಮರಾಜು	54
ಚೋಳೇಸನಹಳ್ಳಿಯ ನೀರಬ್ಯಾಂಕ್	ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇರಿ	59
ಕಾರಮರಡಿಯ ಸೀನೀರು ಹೊಳೆ	ಗಂಕಾರ ಕೆ.ಸಿ.ನಾಗರಾಜು	64
ನಮ್ಮೂರ ನೀರಿನಾಸರೆ	ಜಿ.ನಾಗರೆಡ್ಡಿ	68
ಊರಿನ ಹೆಸರೇ 'ತಲಪುರಿಕೆ'	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ	71
ತಲಪರಿಗೆಗಳ ತಾಯಿ: ಚಿತ್ರಾವತಿ	ಕೆ.ಎಂ.ನಯಾಜ್ ಆಹ್ಮದ್	74
ಕೊಪ್ಪಳದ ಬರತೆಗಳು	ಸಿ.ಆರ್.ನಾಗೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್	78
ಚೌಕಿ ಬಾವಿಗಳು	ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಂ.ಕೊಟ್ಟೇಲ್	83
ಗರಸು ದಾವಿಗಳು	ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇರಿ	86
ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಲು ಬಾಬು	89
ತಲಪರಿಗೆ ಪುನಶ್ಚೇತನ	ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ	101
ಬಸವನಹಳ್ಳಿಗೆ ಮರಳಿದ ತಲಪರಿಗೆ ವೈಭವ	ಕೆ.ಎನ್.ಶ್ರೀಲತಾ	107
ಎಂದೂ ಬತ್ತದ ತಲಪರಿಗೆಗಳು	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ	112
ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ		115

ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಜಲನಿಧಿ!

● ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ

ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ನೀರಿನ ಗುಂಡಿ ಇಲ್ಲವೇ ಪುಟ್ಟ ಬಾವಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣ, ಪುಷ್ಕರಣಗಳಂತೆ ಭವ್ಯ ಆಕಾರವಾಗಲೀ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆಯಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಗಿರುವ ಉದ್ದ-ಅಗಲ, ಆಳವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಪುಟ್ಟ-ಪುಟ್ಟ ಜಲ ಸಂಗ್ರಹಾಗಾರಗಳು ನೂರಾರು ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವು.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿ, ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹಿರೀಕರಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ಎಂಬ ಪದ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು! ಅದರ ನೀರಿನ ಸಿಹಿ, ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ, ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರದವರಿಗೆ ದಂಡ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದು, ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆ ಬೆಳೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದು... ಹೀಗೆ ಹತ್ತು-ಹಲವಾರು ನೆನಪುಗಳ ಲಹರಿಯೇ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ತಲಪರಿಗೆಗಳೆಂಬ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲಮೂಲಗಳು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ಪೊರೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಇದು.

1950-55ರ ಇಸವಿ 5 ಅಥವಾ 6ನೇ ತರಗತಿಯ ಭೂಗೋಳ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಪಾಠವೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಹೀಗಿತ್ತು, “ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ”. ಪಾವಗಡದ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಾದ ಚಲುವರಾಜನ್‌ರನ್ನು ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಥಟ್ಟನೆ ಇದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಬಿಂದು ತಲಪರಿಗೆ?

ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ನೀರಿನ ಗುಂಡಿ ಇಲ್ಲವೇ ಪುಟ್ಟ ಬಾವಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಪುಷ್ಕರಣಿಗಳಂತೆ ಭವ್ಯ ಆಕಾರವಾಗಲಿ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆಯಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಗಿರುವ ಉದ್ದ-ಅಗಲ, ಆಳವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಪುಟ್ಟ-ಪುಟ್ಟ ಜಲ ಸಂಗ್ರಹಾಗಾರಗಳು ನೂರಾರು ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವು. ಬೇಸಿಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಉಷಯೋಗಗಳಿಗೆ ಅವೇ ಆಧಾರ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿ, ಕೊರಟಗೆರೆ, ಶಿರಾ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕೆಲವು ಭಾಗದ ಹಳೆ ತಲೆಮಾರಿನ ರೈತರಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಿತ ಪದ. ‘ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಾವರಿ, ತಲಪರಿಗೆ ಬೇಸಾಯ’ ಎಂಬ ಪದವೇ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವಂತಹವು. ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳ ಬುಡಗಳಲ್ಲಿ, ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳ ಇಳಿಜಾರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಬರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ತಗ್ಗು ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಕೆರೆ-ಕೆಟ್ಟಿಗಳ ಅಂಗಳ ಅಥವಾ ಹಿಂಭಾಗ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ನದಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಗಳ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿ, ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳು, ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವು ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

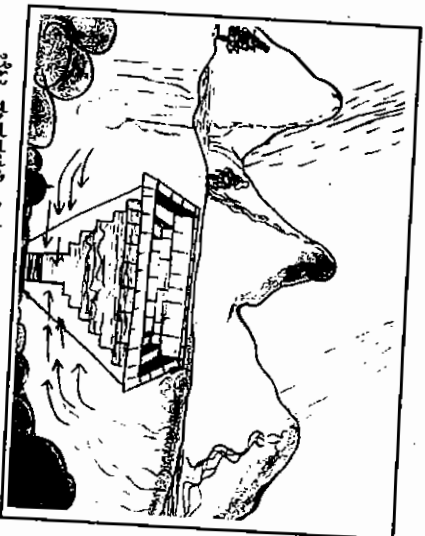
ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಉಗಮ

ಅಂತರ್ಜಲ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದರೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಳೆ ಬಿದ್ದಾಗ, ಮಳೆಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು (ಸುಮಾರು ಶೇ.8 ರಿಂದ 12 ರಷ್ಟು) ಭೂಮಿಯ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣೆಗೊಳಪಟ್ಟು, ಮಣ್ಣಿನ

ಪದರಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ಜಿಮುಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ‘ಬಿಸಿಯುವಿಕೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯುವ ನೀರು ಅದನ್ನು ತಡೆದಿಡುವ ಶಿಲಾಪದರದವರೆಗೂ ಜಿಮುಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಶಿಲಾರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಿರುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅಂತರ್ಜಲ ಅಥವಾ ಭೂಜಲ. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಅಂತರ್ಜಲ ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರದೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವ ಭೂಭಾಗದ ಶಿಲಾರಚನೆಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ‘ಜಲಸ್ಥರ’ ಅಥವಾ ‘ಜಲಧರ’ಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಲಸ್ಥರಗಳು ಭೂಮಿಯ ಒಂದೇ ಆಳದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಭೂಮಟ್ಟದ ಸನಿಹದಲ್ಲೂ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಳದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಈಗ ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಜಲಸ್ಥರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸೋಣ. ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಭಾಗದ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಇಂಗಿದ ಮಳೆ ನೀರು ತಲಪರಿಗೆ ಸೇರುವುದು.

ವಿಶಾಲವಾದ ಬಂಡೆಗಳಿವೆ. ಈ ಬಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಜಿಮುಗಿ ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಬಿರುಕುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಇಂಗಿದ ಮಳೆ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯದೆ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಅಡಿ ಆಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಮರಳುಮಣ್ಣು ಅಥವಾ ಸಡಿಲಮಣ್ಣು ಸಿಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದ ನೀರಿನ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ

ಈ ರೀತಿ ಶಿಲಾರಚನೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಕ್ಕುವ ನೀರನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ರೈತರ ಜಾಣ್ಮೆ ಅದ್ಭುತ. ನೀರು ಉಕ್ಕುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು

ಗುರುತಿಸಿ, ಅಲ್ಲೊಂದು ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು, ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿ, ಇಂತಿಂಥವರು ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ನೀರು ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಮಾಡಿ, ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಗಂಕಾರನನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ನೀರಿನ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಕಾಪಾಡಲು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೊಂದು ಪೂಜನೀಯ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಕ್ರಮ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಮಳೆಯ ಅಭಾವ, ಅನಿಶ್ಚಿತ ತಲಪರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ಇತರಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವು ಕುಡಿ ನೀರಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

ತಲಪರಿಗಳ ರಚನೆ

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನೀರು ಉಕ್ಕುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅಥವಾ ಇಂತಹ ಕಡೆ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದರೆ ನೀರು ಉಕ್ಕಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಅಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ತೋಡಿ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆದು ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಂಡೆ-ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಗುವ ಅಥವಾ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ನದಿ, ತೊರೆ, ಹಳ್ಳಗಳ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗಳೆರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ನೀಡಬಹುದು. ಮಳೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಬಂಡೆ-ಕಲ್ಲುಗಳ ಬಿರುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಇಂಗುವ ನೀರು ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಮರಳು ನೆಲ ಸಿಕ್ಕ ಕಡೆ ಉಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ನೀರು ಊರುವ, ಜಿನುಗುವ, ಒಸರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಬೇನಾಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹಲವಾರು ಭೂಗರ್ಭ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹಾಗೂ ರೈತರು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು ನದಿ, ತೊರೆ, ಹಳ್ಳಗಳ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗಳು ಇರಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇವು ಒಣಗಿದರೂ ಪದರ-ಪದರವಾಗಿ ಶೇಖರಣೆಗೊಂಡ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಇಮೂರಿದ ಮಳೆಗಾಲದ ನೀರು ದಡದಲ್ಲಿ ಎರ್ರೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಮರಳಿನ ಪಾಯಿಂಟ್ ಸಿಕ್ಕ ಕಡೆ ಉಕ್ಕಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಜನರು ಈ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿವಿಧ ಆಕಾರಗಳು

ತಲಪರಿಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಕಾರವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಆಯಾ ಸ್ಥಳಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಾಕಾರ, ವೃತ್ತಾಕಾರ, ತ್ರಿಕೋಣ, ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ನೀರೂರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಡಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಂಡಿ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 15 ಅಡಿ ಆಳವಿರಬಹುದು. ಉದ್ದ-ಅಗಲ 15 ರಿಂದ 20 ಅಡಿಗಳು. ತಲಪರಿಗಳಿಂದ ನೀರು ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ತೋಡುವ ಕಾಲುವೆಗಳು ತಲಪರಿಗಳ ಸಮಕ್ಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಗಿ ಉದ್ದನೆಯ ರಚನೆಯಂತೆ ಕಾಣುವುದೂ ಉಂಟು. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಲಪರಿಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದಾಗ ತಲಪರಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಈ ಕ್ರಮ. ಕೆರೆಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಡೆ ಇರುವ ತಲಪರಿಗಳಿಗೂ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಮಾಡಿರುವುದುಂಟು. ಒಂದೊಂದು ಆಕಾರದ ತಲಪರಿಗಳಿಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಿವೆ.

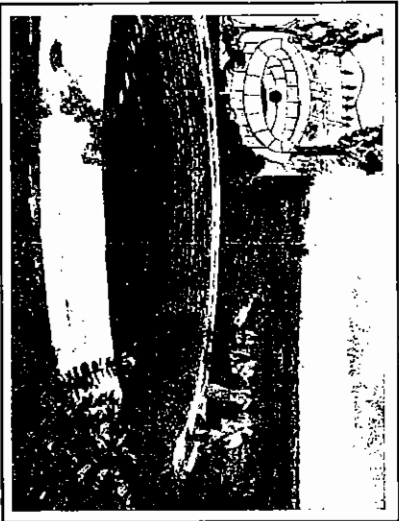
1. ಚಿಕ್ಕಾಕಾರದ ತಲಪರಿಗೆ: ಕಲ್ಯಾಣಿಯಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಕಿರಿದಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿಂದ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಡೆಯಿಂದ, ಇನ್ನು ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಒಳಗಿಳಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಮೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರು ಹೊರ ಹೋಗಲು ಕಿಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಶಾಲವಗಡ ತಾ. ಹಸುಮನಪಾಳ್ಯ

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಚೌಕಾಕಾರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಮೂರು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆ ಇದ್ದು ನೀರು ಹರಿಯುವ ಭಾಗ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೇರಕ್ಕೆ ಉದ್ದದ ಒಂದು ರಕ್ಷಣಾ ಗೋಡೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಕಾಲುವೆ ಪ್ರಾರಂಭ, ಗೋಡೆ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಿಂಡಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಇರುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚು. ಇದು ನೀರು ಹರಿಯಲು ಮತ್ತು ದನ-ಕರುಗಳು ಇಳಿದು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಬಹಲ ಅನುಕೂಲ, ಹಾಗೂ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಆಳಕ್ಕೆಳಸಲು ಅವಕಾಶ ಇರುತ್ತದೆ, ಕಿಂಡಿ ಇರುವೆಡೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಹ ಹಳ್ಳದ ನೀರು ಹರಿದು ಬರುವಾಗ ಮರಳು, ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳದಿರಲೆಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆಯು ಐದಾರು ಅಡಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಏರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ.

2. ವೃತ್ತಾಕಾರದ ತಲಪರಿಗೆ: ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿನ ಸೇರುವ ಜಾವಿಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ, ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಸೇರುವ ಜಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಲು ಪಾವಟಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಪಾವಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ಒಳಗಿಳಿದು ನೀರು ಬರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು

ಪಾವಗಡ ತಾ. ಕೆರೆಕ್ಕಾತನವಳ್ಳಿ

ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಪಾವಟಿಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನೀರು ಹರಿಯಲು ನೆಲಮಟ್ಟದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕಿಂಡಿ ಜಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

3. ಮಣ್ಣಿನ ತಲಪರಿಗೆ: ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲಾ ತಲಪರಿಗೆಗಳೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಇದೇ ಮಾದರಿ. ಕ್ರಮೇಣ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಸಹಕಾರ ಅಥವಾ ಊರಿನ

ಪಾವಗಡ ತಾ. ಹನುಮನಪಾಳೆ

ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನದಿಂದ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಹೊಂದಿವೆ. ಪಾವಗಡದ ರೈತರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ 1970 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಆಯಿತಂತೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೃತ್ತಾಕಾರದ್ದಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರು ಕಡೆ ದಡವಿದ್ದು ತಗ್ಗಿನ ಕಡೆ ಕಾಲುವೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಡ್ಡ ಇದ್ದು ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಡುಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ತಾಯಿಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

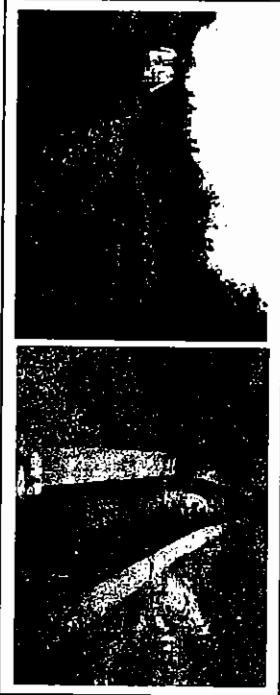
ಕೆಲವೆಡೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರೂರುವ ಜಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಅದೊಂದು ಉದ್ದನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಚಾನಲಾಸಂತ ಭಾಸವಾಗುವುದುಂಟು. ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲಿನಾಕಾರದ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನೂ, ಆಯುತಾಕಾರದ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ನೋಡಬಹುದು, ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ

ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ತಲಪರಿಗೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಕಾಲುವೆ. ಮಧುಗಿರಿಯ ಭೂಗರ್ಭ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಜಯರಾಮ್ ಪ್ರಕಾರ ತಲಪರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಕ್ಕುವಂತೆ ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ನೀರು ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ, ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ, ಒಸರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಚಿಲುಮೆ, ದೋಣೆ, ಜೊಗು ಮುಂತಾಗಿ ಕೆರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಉಕ್ಕುವ ನೀರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ

ತೋಡಿ, ಆ ನೀರನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೋ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಲಪರಿಗೆ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವಂತೆ ರೈತರ ಅನಿಸಿಕೆಗಳೂ ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಸಬಾ ಹೋಬಳಿಯ ಕಣಿಮೇನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾವಿ ಇದೆ. ಅದೂ ಸಹ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ, ಕಳೆದ 40 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಂದು ಬಾರಿಯೂ ಬತ್ತಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ. ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತಲಪರಿಗೆ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾಲುವೆಯ ಉದ್ದ ಅಗಲಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಪಾವಗಡ ತಾ. ಮಧುಗಿರಿ ಸಮೀಪ ಕಾಲುವೆ

ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಡತನವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಯಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನು ರೈತರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲುವೆ ಇದೆ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ- ಸುಮಾರು 10 ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆ- ಮತ್ತೊಂದು ನೀರಿನ ಗುಂಡಿ ತೋಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸದಾ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೈತರು ಅದನ್ನು ತಲಪರಿಗೆ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲುವೆಯಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ರೈತರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಕಾಲುವೆ ಬೇಸಾಯ, ಕಾಲುವೆ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು, ತಲ್ವರ್ಗ್ ಕಾಲುವೆ ಎಂದೇ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಲುವೆ. ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.

ಈ ಕಾಲುವೆಗಳ ಅಗಾಧತೆ ನೋಡಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವಂತೂ ಬೃಹತ್ ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಕಾಲುವೆ ದಡಗಳು 10-15 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏನಿದ್ದರೂ ಕಾಲುವೆ ಕೊನೆಯಿಂದ ಬದಬೇಕು. ಕಾಲುವೆ ಪುರುವಿನಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ತಲಪರಿಗೆ ತಳದ ಬಳಿ ಕಾಲುವೆ ಅತಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ

ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಆಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಗುರುತಾಕ್ಷರ್ಷಣೆ ಬಲದಿಂದ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ.

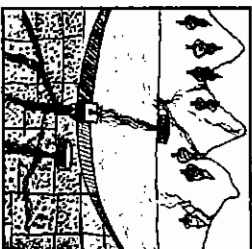
ತಲಪರಿಗೆ ವಿಧಗಳು:

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಅವು ಇರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ಕೆರೆ ಅಂಗಳ ಮತ್ತು ಕೆರೆ ಹಿಂಬಾಗದಲ್ಲಿರುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳು.
2. ನದಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಗಳ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳು.

ಕೆರೆ ಮತ್ತು ತಲಪರಿಗೆ: ಕಣ್ಣು- ರೆಪ್ಪೆಯ ಸಂಬಂಧ

ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿ ಮತ್ತು ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಕೆರೆ ಮತ್ತು ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೆಲವು ಕೆರೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಳೆಯ ಕೆರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ. ಕೆರೆ ಒಳಗಿರುವವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂಗಳದ (Water spread area) ಮಧ್ಯಭಾಗ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶವೆಂದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹನುಮಂತಪುರದ ಕೆರೆ ಏರಿಯ ಹಿಂದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ಅದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೊಸಕೆರೆ ಕೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಏರಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಲೋ ಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಕೆರೆಯೊಳಗಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮಣ್ಣಿನ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಡಿಯಂತಿರುತ್ತವೆ. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದ ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕಾಲುವೆಯು ಕೆರೆಯ ತೊಬಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ತೊಬಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಏರಿಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಇರದ ಸ್ಥಳ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಕೆರೆ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ (Catchment) ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಇಂಗಿದ ಮಳೆ ನೀರಿನ ಮೂಲವಾದರೆ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಇಂಗಿದ ನೀರು ಆದಾರ.

ಹಲವಾರು ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಲಪರಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯೇ 2-3 ಇರುವ ನಿದರ್ಶನ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ. ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಕೆರೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಾಗೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು-ಒಟ್ಟು ಏಳು ತಲಪರಿಗಳಿವೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಇದೇ ಅತ್ಯಧಿಕ. ಇದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೊಸಕೆರೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾಗೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 2 ತಲಪರಿಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಚೋಳನಹಳ್ಳಿಯ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ 1 ಮತ್ತು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 2, ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ 2, ಹನುಮಂತಪುರದ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ 1 ಮತ್ತು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 1, ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಜೆಟ್ಟಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ 2, ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕನಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅಂಗಳ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಜಲಾನಯನದಲ್ಲಿ 3 ಮತ್ತು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 3- ಒಟ್ಟು 6 ತಲಪರಿಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಲಕೆರೆ ಮತ್ತು ಮುಗದಾಳಜೆಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಲಾ ಎರಡೆರಡೆ. ಇವು ಕೇವಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಓಂದ ತಲಪರಿಗೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೋ ಅಥವಾ ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ನಂತರ ತಲಪರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವೋ ತಿಳಿಯದು, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಅವೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಎಂಬುದಂತೂ ಸತ್ಯ. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಆ ಕೆರೆಯ ಅಷ್ಟೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟನ್ನು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಜೀವಂತವಾಗಿಸಲು ರೈತರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಣ್ಮೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದಂದು ಖಂಡಿತ ಹೇಳಬಹುದು. ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹನುಮಂತಪುರದ ನಿದರ್ಶನವನ್ನೇ ನೋಡಿ: ಇಲ್ಲಿನ ತೂಬಿನಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ನೀರು ಹೋಗಲು ಒಂದು ಕಿಂಡಿ ಇದ್ದರೆ, ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಹೋಗಲು ಆ ಕಿಂಡಿಯಿಂದ ತುಸು ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಿಂಡಿಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ಕಿಂಡಿ ಎಂದೇ ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಕೆರೆಯ ನೀರಷ್ಟೂ ಖಾಲಿಯಾದಾಗ ತಲಪರಿಗೆ ಕಿಂಡಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂಗಳದ ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿ ಬೆಳೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ.

ಕೆರೆ ಅಂಗಳದ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಬಹೋಪಯೋಗಿ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನ-ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು, ಮೀನು ಓಡಿಯಲು, ಈಜಾಡಲು, ಮಕ್ಕಳು ಈಜು ಕಲಿಯಲು, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಲು ಈ ನೀರು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ತಲಪರಿಗೆ ಸಮೀಪ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಉಂಟು.

ನದಿ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳದ ಪಕ್ಕದ ತಲಪರಿಗಳು

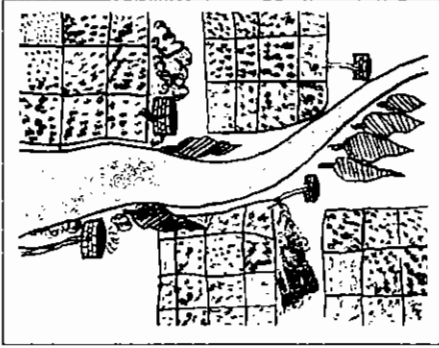
ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತಲಪರಿಗಳಿರುವುದು ನದಿಗಳ ದಡದಲ್ಲಿ. ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದ ಚಿತ್ರಾವತಿ, ತುಮಕೂರಿನ ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ಮತ್ತು ಜಯಮಂಗಲಿ ನದಿಗಳು ಸಾವಿರಾರು ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಪೊರೆದಿವೆ. ಅಂದ್ರದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ನದಿ ಇಕ್ಕಲಗಳಲ್ಲೂ ತಲಪರಿಗಳಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಅನಂತಪುರದ ಕದಲಿಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ ಇಮಾಮ್ ಮತ್ತು ರಾಯಲಸೀಮಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನದಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಅಲ್ಲಿನ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ ಅವುಗಳ ದಡದಲ್ಲಿನ ತಲಪರಿಗಳಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ನದಿ ಹರಿಯುವಾಗ ಅದಕ್ಕಡ್ಡಲಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲುವೆ ಹಾಕಿ ನೀರನ್ನು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ರೈತರು, ನದಿ ಬಣಗಿದಾಗ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಹರಿಯುವಾಗ ದಡದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀರು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ನದಿ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳದ ಪಕ್ಕದ ತಲಪರಿಗಳಿಗೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದೊಡ್ಡೇರಿ ಹೋಬಳಿ ಕವಣದಾಲ ಪ್ರದೇಶ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ಹಲವಾರು ತಲಪರಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮನೀಡಿದೆ. ಹನುಮನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮುದ್ದಪ್ಪನಪಾಳ್ಯ ಕವಣದಾಲ, ಲಿಂಗಸಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧದರಗಲ್ಲಿನವರೆಗೆ 5 ಕಿ.ಮೀ. ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 7 ತಲಪರಿಗಳಿದ್ದವು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಣದಾಲದ ತಲಪರಿಗೆಯು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು ಪೂಜಾರಳಿಯ 50 ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿ ನೀರಿಗಾಗಿಯೂ ಸಹ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪಣೆಗಾರರು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೊಬ್ಬ ಮುಖಂಡರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕವಣದಾಲದ ಹಳ್ಳಿಬಸಯ್ಯ ಸಿದ್ದಗಂಗಪ್ಪ ಪೂಜಾರಹಳ್ಳಿಯ ಸಿದ್ದಬಸಯ್ಯ ತಲಪರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಮುದ್ದಪ್ಪನಪಾಳ್ಯದ ಎಂ.ರಂಗಪ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ "1968 ರ ನಂತರ ನದಿ ನೀರು ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ವತ್ತು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತಲಪರಿಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಸಡಿಲವಾಯಿತು. ಯಾರು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಬಾವಿ ತೋಡುವುದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಬಳಕೆಯ ತಲಪರಿಗಳು ನಶಿಸತೊಡಗಿದವು". ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟು ಅಂತರದವರೆಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಹಕ್ಕು, ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರು ತಲಪರಿಗೆ ಗುಂಡಿ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿ ನೀರು

ಪಡೆಯಬಹುದಿತ್ತು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿ 'ಉತಾಲ್ ಕಾಪಿ' (ಪ್ರತಿ) ಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ನೀರಿಗಾಗಿ ಕಾಲುವೆ, ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಗ್ರಾಮದವರೂ ಸಹ ಬಾವಿ ತೆಗೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನದಿ ಇಕ್ಕಲಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು

ತಲಪರಿಗೆಗಳಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸಮಾನಲದದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನೀರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತೆಗೆದರೂ ಸಹ ಬಹುದೂರದವರೆಗೆ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನದ ಬಾವಿಗಳಿವೆ.

ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ಪದೇಶದ ಚಿತ್ರಾವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೊರಟಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಜಯಮಂಗಲಿ ನದಿಯ ಆಸು-ಪಾಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ತಲಪರಿಗೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದವು.

ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ಜಂಪೇನಹಳ್ಳಿಯ 2 ತಲಪರಿಗೆಗಳು, ದೊಡ್ಡಿಹಡ್ಡು, ಚೀಲಗಾನಹಳ್ಳಿ, ಅಕ್ಕಿರಾಂಪುರ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ತುಂಬಾಡಿಯ ದೊಡ್ಡಹಳ್ಳವು ಫಕೀರಪ್ಪನಪಾಳ್ಯ ಕುರುಡುಗಾನಹಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಜೀವನೀಡುತ್ತಿವೆ. ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಬೃಹತ್

ಅಕ್ಕುಕಟ್ಟಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಪೊರೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪುರವರದ ದೊಡ್ಡ ತಲಪರಿಗೆ. ಹಿರೇಹಳ್ಳದ ನೀರಿನ ಮೂಲವುಳ್ಳ ಇದರ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಬರೋಬ್ಬರಿ 300 ಎಕರೆ. ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮಳೆಯಾದರೆ ವರ್ಷಾರಂಭ ಮತ್ತು ಕಾಲವೂ ಹರಿವ ಹೆಗ್ಗಲಿಕೆ ಇದರದು.

ಕೆಲವು ಕಡೆ ನದಿ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ, ಅಂದರೆ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀರು ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಾವಗಡದ ರೋಪ್ಪ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. 20-25 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ 5 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ 3 ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ರೈತರು ತೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರೋಪ್ಪದ ಮಾರುತಿಪ್ಪಕಾಶ್ ಹೇಳುವಂತೆ "ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ನೀರು ಜಿನುಗುವ ಜಾಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಲದವರೆಗೂ ಸಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊಲದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂತರದ ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ತಲಪರಿಗೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಳಕೆಗಳು:

ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ಬೇನಾಯ, ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. 5 ಎಕರೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು 300 ಎಕರೆವರೆಗೂ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಕುದ್ದ ನೀರು

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಬಂದರೆ ಎರಡನೇ ಬೆಳಿ-
ಅಂದರೆ ಬೇಸಿಗೆ ಬೆಳಿ- ಇಡುವುದು ರೂಢಿ. ಡಿಸೆಂಬರ್ ಸುಮಾರಿಗೆ ಇಟ್ಟ
ಬೆಳಿ ಮಾರ್ಚ್ - ಏಪ್ರಿಲ್‌ಗೆ ತೆನೆ ಬಿಡುವ ಹಂತದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಬಹುತೇಕ
ಕೆರೆ ನೀರು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಖಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಲಪರಿಗೆ
ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಬೆಳೆ ಉಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅಗತ್ಯ
ಬಿದ್ದರೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದ ಹೊರತಾಗಿರುವ
ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೀರಿನ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅವಾಗಲೆಲ್ಲಾ
ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಕೆರೆಗಳು!

ಕೇವಲ ಒಂದು ಚಾಪೆಯಷ್ಟುಗಲದ ತಲಪರಿಗೆಯೊಂದು ನೂರಾರು
ಎಕರೆ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವುದು ಸೋಜಿಗ. ಸಣ್ಣ ಕೆರೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಇದು
ಸಮ ಎಂದರೆ ಉತ್ತೇಜ್ಜೆಯಲ್ಲ. ಇದು ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನ ಕೆರೆ. ಒಂದು
ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಳ 10
ಎಕರೆ ಇದ್ದರೆ ಅದರ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ 15 ರಿಂದ 20 ಎಕರೆ ಇರುತ್ತದೆ.
ಆದರೆ ಒಂದು ತಲಪರಿಗೆ 20 ಅಡಿ ಉದ್ದಗಲ, 10 ಅಡಿ ಆಳದ್ದು
ನೂರಾರು ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬತ್ತಿದಾಗಲೇ
ತಲಪರಿಗಳು ಜೀವತಾಳುತ್ತವೆ. 10 ಹೆಚ್. ಪಿ. ಮೋಟಾರಿನಿಂದ
ಹೊರಬೀಳುವಷ್ಟು ನೀರು ನಮ್ಮ ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ
ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಕಿರಾಂಪುರದ ಡಾ.
ನಾಗರಾಜ್. ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ವಶಾಸನದ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ತಲಪರಿಗೆಯು 8 ಕಿ.ಮೀ.
ದೂರದ ರಾಯವಾರ ಗ್ರಾಮದ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

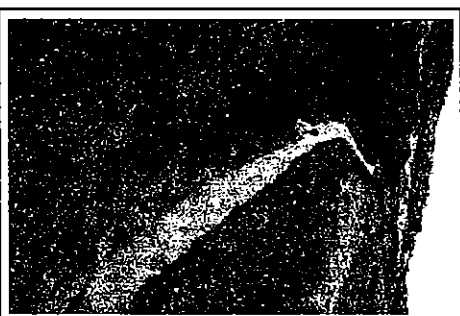
ಆದರೆ ದುರಂತ ನೋಡಿ, ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ಸರಿ ಸಮನಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ
ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕೆರೆಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆ
ಸರ್ಕಾರದ ಬಳಿ ಇಲ್ಲ. 1960 ರ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ 100 ಎಕರೆಗಿಂತ
ಕಡಿಮೆ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಜಲಮೂಲಗಳಿಗೆ ಕರ ವಿಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ
ಸರ್ಕಾರ ಹೊರಡಿಸಿರುವ ಸುತ್ತೋಲೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗಳೂ ಸಹ ಸೇರಿವೆ.
ಅಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಸಹ ಇವುಗಳಿಗೆ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಈ ಊರಿನ ತಲಪರಿಗೆ, ಮುಂದಿನ ಊರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ!

ತಲಪರಿಗಳ ವ್ಯತಿಷ್ಟ ಮಂದರೆ ಇವು ನೆಲಮಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳಗಿರುವುದರಿಂದ
ಅದರ ತೀರಾ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ

ದೂರ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿನ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ನೀರು
ಹಾಯುತ್ತದೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಅರ್ಧ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರವಾದರೂ ಕಾಲುವೆ
ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಗರಿಷ್ಠ 5-6 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದಾಟಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ
ಇವೆ.

ಅಕ್ಕಿರಾಂಪುರದ ತಲಪರಿಗೆಯ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು ಊರಿನ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ
ರಾಯವಾರ ಗ್ರಾಮದವರಿಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. 200 ಮನೆಗಳಿರುವ ರಾಯವಾರ
ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಬೇಸಿಗೆ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
ಕೆರೆಯ ರಾಜಕಾಲುವೆಯಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.
ಈ ಕಾಲುವೆಯ ರಿಪೇರಿ, ಉಸ್ತುವಾರಿ ಅವರದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ
ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬರಗಾಲದಿಂದಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು
ಉರುವುದು ಕಡಿಮೆಯರಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೂ ಸಹ ಉತ್ತಾಹ
ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಈಗ ತಲಪರಿಗೆ ಹಾಗೇ ಇದೆ, ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳ
ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅಕ್ಕಿರಾಂಪುರದ
ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಈ
ತಲಪರಿಗೇಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಸೀನೀರು ಸಿಗಾ
ಇತ್ತು ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬುತ್ತಿ
ಉತ್ತಾ ಇದ್ದಿ. ಆಗಲಾ
ರಾಯವಾರದಿಂದ 70-80 ಜನ
ಬಂದು ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆಯೋರು, ಈಚೇಚೆ
ಬರೋದ್ ಬಿಟ್ಟು". ಅಕ್ಕಿರಾಂಪುರಕ್ಕೆ
ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದ ಆರ್.ವೆಂಕಟಾಪುರದ
ತಲಪರಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ
ಸೋಪಾನದಿಂದ ಸುಭದ್ರವಾಗಿದ್ದುದು
ಈಗ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿದೆ. "ಪಂಪ್
ಸೆಟ್‌ಗಳು, ಬೋರುಗಳು ಬಂದು ಜನ
ಷೋಕಿ ಕಲಿತರು, ತಲಪರಿಗಳು

ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು

ಹಾಳಾದವು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹುಸುಮಂತರಾಯಪ್ಪ.

ಎಲ್ಲಾ ತಲಪರಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ಇದೇ ರೀತಿ. ಇದನ್ನು ಯಾರೂ
ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೂರಿನ ಬಳಿ ಬಂದು ನೀವು ನೀರು ತೆಗೆಯುತ್ತೀರಾ
ಎಂದು ಯಾರೂ ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವರ ಹಕ್ಕು. ಕೆಲವು ಕಡೆ
ಜಮೀನು ಪಹಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿರುವುದೂ ಉಂಟು.
ಇದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪದ್ಧತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರ
ಅನುಮತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದರಿಂದ ಅನುಕೂಲವಿದೆ.

ಬಹುತೇಕ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾದ ಸರಣಿಗಳೇ. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ನೀರಿನ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್. ಹೊಸದಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ನೀರಾವರಿ ಜಮೀನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಎಲ್ಲಾ ನೀರಾವರಿ ಜಮೀನುಗಳೂ ಈ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಎಳನೀರಿನಂತಹಾ ನೀರು

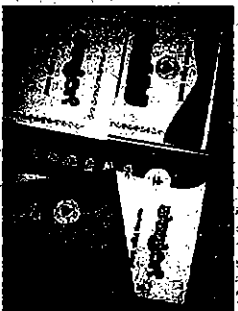
“ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ತಾಯಿ ಹಾಲಿಗೆ ಸಮಾನ, ಎಳನೀರಿಗಿಂತಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದು” ಇದು ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಬ್ಯಾಲುದ ಶಿವಕುಮಾರ್ ಹೇಳಿಕೆ. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹಿರಿಯರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಬರುವ ಮಾತಿದು. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲು ಬಿಳುಪು ಬಣ್ಣ ನೋಡಲು ಆಕರ್ಷಕ. ಮರಳಿನಿಂದ ಜಿನುಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಸಿಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತಣ್ಣಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಷ್ಟೋ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ‘ಸೀನೀರು ಹೊಳೆ, ಸೀನೀರು ಗುಂಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಇದೆ. ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯರ ನಿಂತ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡುಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಳಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಬೇಳೆ ಬೇಗ ಬೇಯುತ್ತದೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇಯುತ್ತದೆ, ಸಾರು ರುಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಇದು ಅವರ ಅನುಭವ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ನೀರಿಗೆ ಔಷಧಿಯ ಗುಣವೂ ಇದೆ. ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿಯ ಅಂತರ್ಜಲದಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಅವಶೇಷವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.

ಕಾಲೇಜು ಕೈಪಿಡಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ಹೆಸರು!

ಕೆ.ವಿ.ಳಾದ ಪ್ರೊ.ಎಸ್.ಜಿ.

ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕರೆ. ಮಧುಗಿರಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಾಲೇಜಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಕೈಪಿಡಿಗೇ ತಲಪರಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನೇ ತೆಲೆಬರಹವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಪರಂಪರೆ ಈಗಲೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

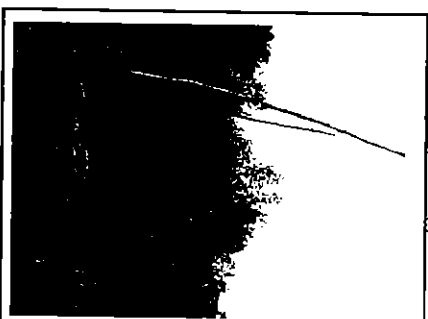
ಚೋರ್ ನೀರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇಳುವರಿ, ತಲಪುರ್ಗೇ ನೀರಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಇಳುವರಿ?

ಪಾವಗಡ ತಾಲೂಕು ಕೋಣಾನಕುರಿಕೆಯ ಹನುಮಂತರಾಯಪ್ಪನ ಹೇಳಿಕೆ ಇದು. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರಿಗಿಂತ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಎಕರೆಗೆ 10 ರಿಂದ 15 ಚೀಲ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ಅಥವಾ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರು ಬಳಸಿ ಬೆಳೆದ ಇಳುವರಿಗೂ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಬಳಸಿ ಬೆಳೆದ ಇಳುವರಿಗೂ ಖಂಡಿತ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಎಂಬುದು ಬ್ಯಾಲಿ, ಕೋಡಗನಾಲ, ಕನಕಾಪುರ, ಸೋಮಲಾರ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳ ರೈತರ ಹೇಳಿಕೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಚೌಳು ಭೂಮಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ರೂಪಾಂತರ!

ತಲಪರಿಗೆ ಬೇಸಾಯ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೆರೆ ಮತ್ತು ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಗೂ ಮುಂಚೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುದು ಖಚಿತ. ಹೇಗೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರು ಯಾರೆಂಬ ಮಾಹಿತಿ ತುಸು ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಗ 30 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಹಲವಾರು ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಕೆರೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ರಾಜರು, ಪಾಳೇಗಾರರು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳೂ, ದಾಖಲೆಗಳೂ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ ನಡೆದಿವೆ.

ಆದರೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು ಅಥವಾ ಯಾವಾಗ ನಿಂದ ಅದರ ಬಳಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕನಿಷ್ಠ ನೂರು ಜನರನ್ನು ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿಸಿದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ “ನಮ್ಮ ತಾತ-ಮುತ್ತಾತಂದಿರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಲಪರಿಗೆ ಇದೆ” ಎಂದು 60-70 ವರ್ಷದ ಹಿರಿಯರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಏತದ ಬಾವಿಯಾಗುವ
ಹೊಸಪಾಳ್ಯದ ತಲಪರಿಗೆ

ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅವರೂರಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೆರೆದ ಬಾವಿ ಯಾವಾಗ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ.

ಇದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾದರೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಬಳಿಯೇ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿದ ಹಲವಾರು ನಿರರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಆ ರೀತಿ ಬಾವಿ ತೆಗೆದ ನಂತರವೇ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ನಶಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೊಸಪಾಳ್ಯದ ಹಳ್ಳದ ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆ ಓಬಿಳಪ್ಪ ಎಂಬುವರ ಹೊಲದ ಬಳಿಯೇ ಇತ್ತು. ಕಾಲುವೆ ಅವರ ಹೊಲವನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಈಗ್ಗೆ 35 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ಓಬಿಳಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸಿದರು. ಆ ನಂತರ ತಲಪರಿಗೆ ಬಳಕೆ ಹಿಂದುಳಿಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ 70 ವರ್ಷದ ನಾಗರಪ್ಪ. ಈಗ ಆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಹೊಲದವರು ಏತೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನೀರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಹೊಸಕೆರೆ ಕೆರೆ ಅಣ್ಣಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ತಲಪರಿಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾವಿ ತೆಗೆದಿರುವುದನ್ನೂ ಸಹ ನಾಗರಪ್ಪ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

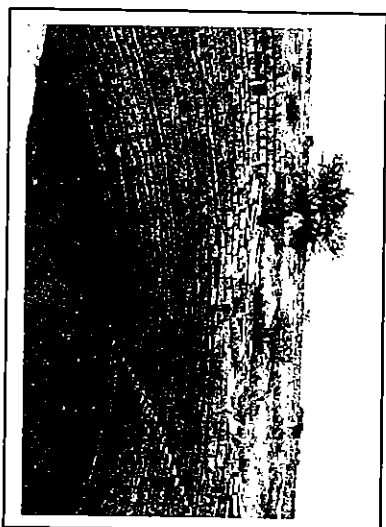
ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬ್ಯಾಡನೂರು ತಲಪರಿಗೆ ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆ ಸುಮಾರು 250 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ಯಾಡನೂರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಗೊಲ್ಲರಹಟ್ಟಿ, ವಡ್ಡರಹಟ್ಟಿ, ಗುಂಡಾಲೂರಹಳ್ಳಿ, ಪಾಲಮನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪಾಲಕುಂಟೆಗಳಿಗೆ ಇದು ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದಾಜು 300 ಜನ ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಹೆಸರಿನ ವೈವಿಧ್ಯ

ತರಪರಿಗೆ ಪದದ ಮೂಲ ತೆಲುಗು ಎಂದು ಕೆಲವರು, ದ್ರಾವಿಡ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರದೇಶಾನುಸಾರ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ.

ಹೆಸರು	ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶ
ತಲಪರಿಗೆ, ತಲಪುರಿಗೆ,	ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿ, ಕೊರಟಗೆರೆ
ತಲಪುರಿಕೆ	ಮತ್ತು ಶಿರಾ ಭಾಗಗಳು
ತಲಪರಿ	ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶ
ತಲಪು, ತಲುಬು	ಕೊಪ್ಪಳ
ಊಟಕುಂಟೆಗಳು	ಗೌರಿಬಿದನೂರು, ಗುಡಿಬಂಡೆ ಪ್ರದೇಶ
ತಲಪಿರಯ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ
ಸರ್ವೆಬಾವಿ	ಪಾವಗಡದ ಅರಸೀಕೆರೆ
ಜೋಪುಕಾಲುವೆ	ಮಧುಗಿರಿ ತಾ. ಕೋಡಗದಾಲ

ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ನೀರಗಂಟಿ ಹನುಮಂತರಾಯಪ್ಪ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ 25-30 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತಲಪರಿಗೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವರು ಗೆರಂಡಿ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ಕುಟುಂಬಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದೊಂದು ಬಾವಿ ತೆಗೆದು ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೊಂಡ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭರ್ತಿ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಯಿಲ್ ಮಿಶನ್ ಇಟ್ಟು ಸರತಿ ಪ್ರಕಾರ ನೀರು ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೇಲಿದ್ದ ಮೂಲ ತಲಪರಿಗೆ ಮೂಲೆ ಗುಂಪಾಯಿತು.

ಬ್ಯಾಡನೂರು ತಲಪರಿಗೆ

ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ, ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಬೇಕೆಂದರೆ ಬಡವ-ಬಡವನನ್ನೆಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆ ಒಂದಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮನಸೂಪುವ ದೊಡ್ಡವರು, ಜಮೀನ್ದಾರರು ಸ್ವಂತದ ಬಾವಿ, ಆಯಿಲ್ ಮಿಶನ್ ಇಟ್ಟು ನೀರು ಹೊಡೆಯಲು ಮುಂದಾದರು. ಸಣ್ಣ ರೈತರು ನೀರು ಬೇಕೆಂದರೆ ಆಯಿಲ್ ಮಿಶನ್ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಗಂಟೆಗಿಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ನೀರು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹಣವೆಲ್ಲಿಯದು? ಅವರದು ತೋಳ್ಬಲ್ಲ, ತಲಪರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅವರು ತಯಾರು. ಆದರೆ ಹಣವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನೀರಿಲ್ಲ. ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆ.

ಇಂತಹುದೇ ನಿರರ್ಶನ ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕನ್ನಮೇಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಳದ ಮೇಲೆ ತಲಪರಿಗೆ ಇದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಕೆಟಲೆ ಬಾವಿಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದಾಗ ಗ್ರಾಮದ 50 ವರ್ಷದ ನಾಗರಾಜು "ದೊಡ್ಡೋರು, ದನ-ಕರ ಜೋರಾಗಿರೋರು

ಈ ಬಾವಿ ತೆಗೆದು ಕಟಿಲೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರು ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ನೀರು ತರುತ್ತಿದ್ದರು”.

ಹೀಗೆ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಸರ್ವರ ಸೊತ್ತಾಗಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ನಂತರ ಕೆಲವರಿಗೆ ಬೇಕಾದವುಗಳಾಗಿ ಈಗ ತಲಪರಿಗೆ ಪಕ್ಕದ ಜಮೀನಿನವರು ಮಾತ್ರ ಬಳಸುವ ಹಂತ ತಲುಪಿವೆ. ಕೆಲವು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೀಗಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ಜೀವ ಕೊಡಬೇಕಿದೆ!

ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಂತಹ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಜಲನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದ, ಶತಮಾನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ತಲಪರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು. ಸಿಹಿಯಾದ, ಶುದ್ಧನೀರಿನ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದು; ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಪುನಶ್ಚೇತನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ತೆಗೆಸಿದ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಗಾಳಿ ಉಸುರಲು ಶುರುಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಜನರಿಗೆ ಕಿರಿದು ಮತ್ತು ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ಸಾವಿರ ಅಡಿಬಾವಿಗಳ ಸರಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಹಾಕಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೊರಟವರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ಲೋರೈಡ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಲ್ಮಶಯುಕ್ತ ನಿರುಪಯೋಗಿ ನೀರಾದುದರಿಂದ ತಲಪರಿಗೆಯ ಸಿಹಿ ನೀರ ನೆನಪು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ಉಳಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮುದಾಯ, ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತರಲ್ಲೂ ಮುಂದಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ

‘ತೆನೆ’ ಮೊದಲನೇ ಮಹಡಿ, 3ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ ಸದಾಶಿವನಗರ,

ತುಮಕೂರು - 572 101 ದೂ- 93421 84855

E-mail- mallikarjuna.hosapalya@gmail.com

ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿ ‘ತಲಪಿರಲು’

ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಯಲಸೀಮಾ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ “ಅನಂತಪುರಂ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೀಟಿ ವಸರುಲು” ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ‘ತಲಪಿರಲು’ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ 2285 ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ 173 ತಲಪಿರಲು ಇದ್ದವೆಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗೆ

ಶ್ರೀ ಇಮಾನ್, ಸಂಪಾದಕ, ಕದಲಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ

ಮೊ: 099899 04389

ತಲಪರಿಗೆ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಶಿಲಾವಲಯ ಕಾರಣ

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಭಾಗದ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಮಳೆಯಧಾರಂತೆ ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಂತರ್ಜಲದ ಬುಗ್ಗೆಗಳಾದ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಡಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಸುರಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು.

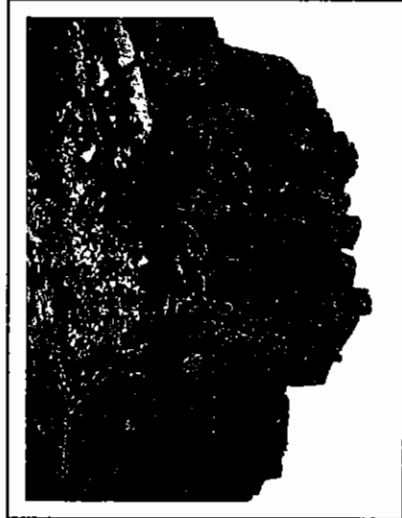
1970 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ಅಗಮನದವರೆಗೆ ತೋಡುಬಾವಿಗಳೇ ಅಂತರ್ಜಲ ಬಳಕೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 10 ಮೀಟರ್‌ಗೂ ಮೇಲ್ಪಡೆ ಇತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತಲಪರಿಗಳೂ ಆಗ ಗ್ರಾನ್ಯೆಟ್ ಶಿಲಾವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು.

ಮಧುಗಿರಿ, ಪಾವಗಡ, ಮತ್ತು ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲದ ಬಳಕೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲು ಕಾರಣ ತಲಪರಿಗಳು. ಶಿಲಾವಲಯಗಳ ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾನ್ಯೆಟ್ ಶಿಲೆಯು ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಡಿದೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬರೀ ಕಲ್ಲು-ಬಂಡೆಗಳೇ. ಆದೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಿರುಕು-ಸೀಳು ಸಾಂದ್ರತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳು. ಭದ್ರವಾದ ಈ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಸಮೃದ್ಧ ಮರಳು. ಮಳೆ ಬಿಸ್ಕೂಡೆನ ಭೂಮಿಯೊಡಲಿಗೆ ಸೇರಲು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಆದರೆ ಭೂ ಮಟ್ಟದಿಂದ 10-11 ಮೀಟರ್ ಅಳವಡಗಳಿಗೆ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಗಳು. ಆದರೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಆಳಕ್ಕಳಿಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬದ್ಧ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹನಿನೀರು ಒಳಗೆ ಇಂಗಿದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಳಕ್ಕೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಿಸಿಯದೆ ಭೂಮಟ್ಟದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಕೆಳಗೆ ತಳದಲ್ಲಿ ರೂರಿಗಳಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಈ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನೀರಾವರಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿದ್ದ ತಲಪರಿಗಳು ಅಥವಾ ತಲಪರಿಗಳು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಹಳೆದ ಗುಂಟೆ ಸಾವಿರಾರು ತೋಡು ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಈ ತಲಪರಿಗಳೇ ಆಶ್ರಯ.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂತರ್ಜಲವು ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಶಿಲಾವಲಯಗಳಾದ ಗ್ರಾನಿಟಿಕ್ ನೈಸ್, ಶಿಸ್ಟ್ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾನೈಟ್‌ನ ಇರುವಿಕೆ/ಹಬ್ಬುವಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 1960-61 ರಲ್ಲಿ ದ್ದ ಬಾವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಶಿಸ್ಟ್ ಶಿಲಾವಲಯ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ತಿಪಟೂರು, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ತುರುವೇಕೆರೆ, ಕುನೆಗೆಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ನೀರಾವರಿ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದವು. ಗ್ರಾನಿಟಿಕ್ ನೈಸ್ ಶಿಲಾವಲಯದ ತುಮಕೂರು, ಕೊರಟಗೆರೆ ಗುಬ್ಬಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನೂರಾರು ಬಾವಿಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಗ್ರಾನೈಟ್ ಮಧುಗಿರಿ, ಪಾವಗಡ, ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಬಾವಿಗಳಿದ್ದವು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಮೇಲ್ಮೈ ಲಕ್ಷಣಗಳೊಡನೆ ಬಾವಿಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ/ಹರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಕಾವೇರಿ-ಕೃಷ್ಣ (ತುಂಗಭದ್ರ) ನದಿಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಭಾಜಕ ರೇಖೆ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ತಿಪಟೂರು, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಗುಬ್ಬಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗ, ತುರುವೇಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದರೆ, ಜಲಾನಯನ ವಿಭಾಜಕ ರೇಖೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಜಾರಿನ ಭೂವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಮಧುಗಿರಿ, ಪಾವಗಡ, ಶಿರಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ತುಮಕೂರು- ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಳು-ಕೊಳ್ಳದ ಹಂಪು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ಕಿರೀ-ಕುಂಟೆಗಳು ಬಾಸ್ತಿ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಬಾವಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದವು.

(ಆಧಾರ: ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂತರ್ಜಲದ ಪರಿಚಯ- ವಿ.ಮಹೇಶ್, ಹಿರಿಯ ಭೂ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಗಣಿ ಮತ್ತು ಭೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಇಲಾಖೆ. ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಗಣಿಪುಸ್ತಕ - 1969)

ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಲಪರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

● ಪಾವಗಡ ಚಿಲುವರಾಜ್

ಪಾವಗಡದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಲಾಯುಗದ ಜನತೆಯ ಜೀವನಾಡಿ ಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಪಾವಗಡದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಬೇಸಾಯ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದೆ ಎನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಪಾವಗಡ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕು. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ತುಮಕೂರಿನಿಂದ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲ; ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಬರಬಹುದು. ಉಳಿದಂತೆ ಆಂಧ್ರವನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಬರಬೇಕು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಚಳ್ಳಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಉಷ್ಣ ವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವುಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಳಿಜಾರು ಭೂಮಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮತ್ತು ನಿಜಿಡವಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಳೆನರಳಿನ ಪ್ರದೇಶ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಸೇರಿದ ಕೂಡಲೇ ಬಿರುಗಾಳಿ ಎಳುವುದರಿಂದ ಮೋಡಗಳು ಚದುರಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಯಿಂದ ಮೋಡಗಳು ಹರಿದು ಬರುತ್ತವೆ, ಅವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ನೀರಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೂ ಅದು ಹಗುರವಾದ ಮಳೆಯಾಗಿದ್ದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ 494.6 ಮಿಮೀ.

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಆಧಾರ

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶವೆಂದರೆ ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು. ಕೆರೆಗಳು, ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳಾದರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ. ಸದರಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ನೀರೊದಗಿಸದ ಇದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು ವಾರ್ಷಿಕ ಒಂದು ಬೆಳೆಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ಹಾಲಿ ಅನೇಕ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಬತ್ತಿ ಹೋಗಿವೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ರೈತರು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೂ ವ್ಯವಸಾಯ ನಿರತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಲಪರಿಗೆ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಒಳಗಿನಿಂದ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ತಲ=ತಳದಿಂದ ಅಥವಾ ಒಳಗಿನಿಂದ ಪರಿಗಿ=ಪಸರಿಸುವುದು, ಹರಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಬರುವುದು ಎಂದರ್ಥ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ತಲಪರಿಗೆ ಎಂದರೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ನೀರು ಹರಿದುಬರುವುದು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಸದರಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನ ಊಟ, ಚಿಲುಮೆ, ಬುಗ್ಗೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ದತ್ತವಾದ ನೀರಿನ ಸಲೆಗಳೇ ತಲಪರಿಗೆಗಳು.

ನೀರಿನ ಮೂಲ

ತಲಪರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ನೀರು ಹೇಗೆ ಹರಿದು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾರಣ ಒಗ್ಗಿದೆ.

ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ನೆಲಮಟ್ಟ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದು ಭೂ ಪದದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಡುಸು ನೆಲವಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೂ ಕೆಳಗೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಾದ್ಯಂತ ಗ್ರಾನೈಟ್ ಶಿಲೆಯ ಪದರಗಳು

ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದರ ಸಾಂದ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಲಾಪದರದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಮಳೆಯ ನೀರು ಇಂಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂಗಿದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಳಕೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ನೀರು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕಗಳಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ-ಚಿಕ್ಕ ರುರಿಗಳಂತೆ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಹರಿವು ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬುಗ್ಗೆಯಂತೆ, ಚಿಲುಮೆಯಂತೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇವೇ ತಲಪರಿಗೆಗಳು.

ಕಣಿವೆಯ ಚಿಲುಮೆ

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರೂವಾಗಿ ಸದ ಹೋದರೂ, ತುಂಡು ಭೂಮಿಗಳಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಹಣದ ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಪಂಪುಗಳಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀರು ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು

ಪಾವಗಡ ಟೌನ್ ಬಾಬಿತ್ತು ಕಣಿವೆಯ ಚಿಲುಮೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರನ್ನು ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿಲುಮೆಯ ಬಳಿ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕುರುಹುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಿಲಾಯುಗದ ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ.500 ರಿಂದ 1200ರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಿಲಾಯುಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಜನ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಬೃಹತ್ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿ ಕಂಬಗಳು ಚಿಲುಮೆಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ

ಶಿಲಾಯುಗದ ಸ್ಮಾರಕ ಶಿಲೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಲಾಯುಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂಡೆಗಳ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ, ಗುಹುಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೂ ನೀರು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂದಿಗೂ ಸದರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ನೀರು ಹಂದು ಕಲ್ಲುಗಳು ನೀರಿನ ಹರಿಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಸವೆದು ತಗ್ಗುಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾವಗಡದಲ್ಲಿ ಚಿಲುಮೆಗಳು, ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು ಶಿಲಾ ಯುಗದ ಜನತೆಯ ಜೀವನಾಡಿಯಾಗಿ ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಪಾವಗಡದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಜೇಸಾಯ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದೆ ಎನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದ ಸ್ಮಾರಕ

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ

ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ವರೂಪದ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

1. ಹೆಗ್ಗಣದ ಬಿಲಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿಲುಮೆಗಳು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಒಂದೇ ಬಿಲವಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ನೀರು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಮೂರು ಬಿಲಗಳಿಂದ ನೀರು ಬುಗ್ಗೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಮುಂದೆ ಹರಿದುಹೋಗುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯದು.
2. ಏಕಾ-ಏಕಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಒಂದು ಅಡಿ ವ್ಯಾಸದಿಂದ 5 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸದವರೆಗೂ ನೆಲಮುಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೀರು ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದು ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಿಂತೂ-ನಿಂತೂ ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ.
3. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಈ ಬಿರುಕಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನೀರು ಹರಿದು ಬರುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧ.

ಈ ರೀತಿ ನೀರು ಬರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಮೇಲು ರಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕೇವಲ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಂಡಿಗಳಾಗಿವೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಡ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಚೌಕಾಕಾರದ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಡ... ಹೀಗೆ.

ಈ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನೀರೂರುವ ಸ್ಥಳ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನೆಲವನ್ನು ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಲಪರಿಗೆ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಭೂಮಿ ಬಣಗಿದಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಜೌಗು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಒಸರುವ ನೀರನ್ನು ತಲಪರಿಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು.

ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ತಲಪರಿಗೆಗಳು

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಹರಿವು ಹಗಲಿಗಿಂತಾ ರಾತ್ರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಎಡಬಿಡದ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಸದರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಚಂಡಮಾರುತಗಳು ಬೀಸುವಾಗ ಬರುವ ಹಸ್ಯ ಚಿತ್ರ ಸ್ವಾತಿ ಮಳೆಗಳಿಂದ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸತ್ತ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ರೂಢಿ ಮಳೆಗಳು ಇವುಗಳ ಜೀವಿತಾವಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಸಣ್ಣ ಕ್ಷಾರ್ಡ, ಸೋಡ್, ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಮೊದಲಾದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಉಪ್ಪುಗಳು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ಉಪ್ಪುಗಳು ಭೂಮಿಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 3 ರಿಂದ 10 ಮೀಟರ್ ಒಳಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಆಳದಿಂದ ಹರಿದು ಬರದೆ ಭೂಮಿಯ 3 ಮೀಟರ್‌ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆಳದಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿದು ಮೇಲೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಲವಣಗಳು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆಯುವ ನೀರು ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಕುಡಿಯಲೂ ಯೋಗ್ಯ. ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳೆಗಳು ಹುಲುನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಒಳ್ಳೆಯ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಾಗ ನಿಡಗಲಾ ಹೋಬಳಿಯ ಚನ್ನಕೇಶವಪುರ, ಹನುಮಯ್ಯನಪಾಳ್ಯ ಪೆಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ, ಚೆನ್ನಸಾಗರದ ಕೆರೆ, ಹನುಮಂತನಕೆರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು 3 ಎಕರೆಯಿಂದ 50 ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ನೀರಾವರಿಹಕ್ಕಿ, ಕಾಮನದುರ್ಗಗಳಲ್ಲದೆ ತಾಲೂಕಿನಾದ್ಯಂತ ನೂರಾರು ಚಿಕ್ಕ-ದೊಡ್ಡ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಪಾವಗಡ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ

ಸಂತೆಚಿಲುಮೆ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಚಿಲುಮೆ ಇದ್ದು ಈಗಿನ ಸಂತೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಂಚಿನಷ್ಟು ನೀರು ಹೊರಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ, ಡಿಸೆಂಬರ್ ವೇಳೆಗೆ ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಪಾವಗಡಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ರೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಎಕರೆಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಎರಡು-ಮೂರು ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಎಸ್. ರಾಘವನ್‌ರವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಎರಡು ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತವೆ. ಪಾವಗಡ ಬಳಿಯ ಎತ್ತಿನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೂ ಸುಮಾರು 6 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ

ಹನುಮಯ್ಯನಪಾಳ್ಯದ ತಲಪರಿಗೆ

ತಲಪರಿಗೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನು ಬಾವಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಸುಮಾರು 7 ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದ ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ತೋಟವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹನುಮಯ್ಯನಪಾಳ್ಯದ ಲೋನ್ ನಾಗರಾಜರಾವ್‌ರವರಿಗೆ ಸೇರಿದ 10 ಎಕರೆಗೆ ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದಲೇ ನೀರು ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚನ್ನಕೇಶವಪುರದ ಚೆನ್ನಸಾಗರ ಕೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು 3 ಎಕರೆ ಸಿ.ಎನ್.ಆನಂದರಾವ್‌ರವರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜಮೀನು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪೆಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ, ಹನುಮಂತನಕೆರೆಯ ಬಳಿಯೂ ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಸರೆ

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಕೇವಲ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರದೆ ಜೀವಜಂತುಗಳ ದಾಹ ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಹಾಯಕ. ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಯಲು ಹೋಗುವ ಹಸು-ಕರು ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿ-ಮೇಕೆಗಳು ಆಯಾ

ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಚಿಲುಮೆಗಳಲ್ಲಿ ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದಾಹ ತಣಿಸುವ ಇವು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಶಾಚರ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ತಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಳ ಆಹಾರವನ್ನರಸುತ್ತಾ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ನರಿ, ತೋಳ ಕೆರುಬ, ಕರಡಿ, ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಚಿಲುಮೆಗಳ ಬಳಿ ಬಂದು ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗಾರರು ಕಾದು ಕುಳಿತು ಪ್ರಾಣಿ ಬೇಟೆ ಆಡುತ್ತಾರೆ.

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸುತ್ತ ಹಲವು ಆಚರಣೆಗಳು

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿ ಉಳಿದುಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬರುವ ನೀರನ್ನು ರೈತರು ತಮಗೆ ದೈವದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ಬಳುವಳಿ ಎಂದು ಅಂದಿಗೂ, ಇಂದಿಗೂ ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಸದರಿ ನೀರನ್ನು ಗಂಗಾ, ಕಾವೇರಿ ಜಲದಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ದೇವರ ತೀರ್ಥದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ, ದೇವತಾ ಪೂಜೆ, ಅಭಿಷೇಕಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಲಪರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಹರಿವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲೆಂದು ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಮಾಡಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದ ಮನೆ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಮುಡುಪು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಹರಿದು ಬರುವಾಗ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏಳು ಅಕ್ಕಮನವರ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮನವರು ಏಳು ಜನ ಅಕ್ಕ-ತೆಂಗಿಯರು. ದೇವಕ್ಕನಿಕೆಯರು. ಮಳೆ, ಬೆಳೆ, ಜಲ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವರು. ಇವರನ್ನು ಏಳುಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಕೆರಬಳೆ, ಮೂಗುತಿ ಬೊಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟು ಹೆಸರು ಬೇಳೆ, ತಂಬಿಟ್ಟು ಪಾನಕದ ಕುಡಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಗೊಲ್ಲತಿಯರು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿನ ವರವನ್ನೂ, ರೈತರಿಗೆ ಸುಖದ ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುವಂತೆ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಬಳಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರಿಂದ ನೀರನ್ನು ಗಲೀಜು ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಿಯಂತ್ರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

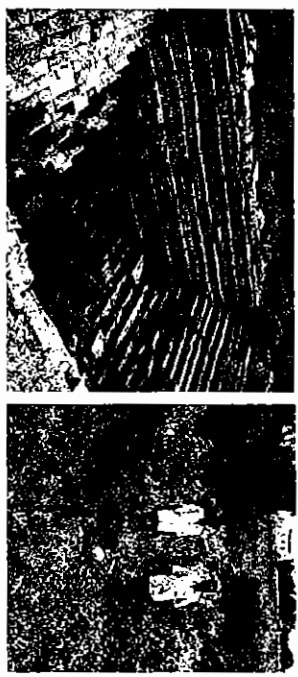
ಹಾಲಿ ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಾರದಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರೂ ಸಹ ಸರಿಯಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ದಾರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀರ ಹರಿವಿಗೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿಜಾರು ಭೂಮಿ ಜಾಸ್ತಿ. ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ನೀರು ಜಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ನೀರನ್ನು ಆಯಾಯ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ

ಹಿಂಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ನೆಲದ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಳಿಜಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಅಡ್ಡಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅಂತರ್ಜಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತಾದರೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಬತ್ತಿ ಹೋದವು. ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಶಕ್ತಿ ವೃದ್ಧಿಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರವೂ ಸಹ ಇವುಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದ ಬಳಿ ಅದರ ಮಾಹಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ರೈತರು ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರೇ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬುದು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಲುವು. ಸರ್ಕಾರೀ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿರುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಸಹ ಅದರ ಆಜು-ಬಾಜಿನ ರೈತರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸರ್ಕಾರ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಭೂ ಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಹಾ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ತಲಪರಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಸುದ್ದಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಮೂಯುವಾಗಿವೆ. ಎಷ್ಟೇ ಕಡೆ ಅವುಗಳ ಗುರುತು ಸಿಗುವುದೂ ಸಹ ಕಷ್ಟ.

ಬಾವಿಗಳ ಆಗಮನ; ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನಿರ್ಗಮನ!

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಆಜು-ಬಾಜು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಬತ್ತಿದವು. ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಇದ್ದ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಬಾವಿಯತ್ತ ತಿರುಗಿದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದು ಸಷ್ಟ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಪಾವಗಡ ಚೌನಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಗೊಲ್ಲಾಮುದ್ದಲ

ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದೂ ನೀರಲ್ಲದ ರಾಜವಂತಿ ತಲಪರಿಗೆ. ಒತ್ತುವರಿಯಾಗದ ರೋಷ್ಣ ತಲಪರಿಗೆ

ಚಿಲುಮೆ, ಅದು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಚೌನಿನ ಜನರಿಗೆ ನೀಡುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದಂಡಾ ನಂಜುಂಡಯ್ಯ ಎನ್ನುವರು ಬಾವಿ ತೋಡಿದರು. ಆಗ ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಲುಮೆ ಬತ್ತಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಜನರು ಆ ಚಿಲುಮೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಮರತೀಲ್ಲ. ಇಂದು ಆ ಬಾವಿಯೂ ಸಹ ಬತ್ತಿಹೋಗಿದೆ.

ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದರಿಂದ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ 400 ಅಡಿಗಳಿಗೂ ಆಳಕ್ಕಳಿಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಬತ್ತಿದವು. ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ಭೂಮಿಯ ವಿವಿಧ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಪದರ-ಪದರಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕವೇರ್ಪಟ್ಟು ಮೇಲಿನ ಪದರದ ನೀರು ಮಧ್ಯದ ಪದರಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿನ ನೀರು ಕೆಳ ಪದರಕ್ಕೂ ಇಳಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲ್ಮೈ ಒಣಗಿ ಚಿಕ್ಕ-ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆಗಳೂ, ಗೋಕಟ್ಟಿಗಳೂ ಜೊತೆಗೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಆಳದಿಂದ ನೀರು ತೆಗೆಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಂಪು ಹರಡಿದ್ದು ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಮೇವೂ ಇಲ್ಲದ ನೀರೂ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಬದುಕಿಸಬಹುದೇ?

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಪುನಃ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೆ ಮೈದುಂಬಿ ಜಲಬೂಯಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೇಲೇರುತ್ತದೆ. ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ನೀರುಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೆ.

— ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ ವೇಗವಾಗಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿ, ಕೆರೆಗೆ ನೀರು ಬರುವ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಮಳೆ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಕೆರೆಗೆ ಸೇರುವಂತಾಗಬೇಕು.

— ಚಿಕ್ಕ-ಚಿಕ್ಕ ಕುಂಟೆಗಳನ್ನೂ, ಗೋಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಕಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

— ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಆಸು-ಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳಾದ ತಂಗಡಿ, ಕಕ್ಕಿ, ನೆಲಬಳ್ಳಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಬಾರದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈಚಲು ಮರದ ಪೊದೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಆಸ್ತದ ನೀಡಬಾರದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಾಳೆ, ಕಳ್ಳ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಜಮೀನುಗಳ ಬದುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕು.

— ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಅಲ್ಲಿ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಸೇರುವ ನಿಮಿತ್ತ ಜಮೀನುಗಳ ಆಸು-ಪಾಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ತೆಗೆಯುವುದನ್ನು, ಕಲ್ಲು ಸಿಡಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

— ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಸೌದೆ ಕಡಿಯುವುದನ್ನು, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮರಗಿಡಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಖಾಲಿ ಇರುವ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗಿಡ-ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು.

— ಯಾವಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಯಲು ಬಿಡಬಾರದು. ಮೇಕೆಗಳು ಸಸಿಗಳನ್ನೂ, ಎಲೆಭರಿತವಾದ ಪೊದೆಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

— ಕಾಡಿನ ಬೀಳು ನೆಲಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೇಣಚುಗಲುಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ನೆಲಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಮಾಡಿ ಮಳೆ ನೀರು ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

— ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಹರಿಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಬೇಡುವ ಬೆಳೆಗಳ ಬದಲು ಪಟ ನೆನಸುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ನೀರೊದಗುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ವಾರದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರೈತರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ, ಮುಂಚಿನಂತೆಯೇ ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ತಲೆ ಎತ್ತುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಳಿದುಳಿದಿರುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳೂ ಸಹ ಕಾಲಗಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಅಡೆಗಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ:

1. ರೊಪ್ಪ: ಮಾರುತಿ ಪ್ರಕಾಶ್, ದೂರವಾಣಿ-94480 24746
2. ಹನುಮನಪಾಳೆ: ರಾಮಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಕನ್ನಮೇಡಿ ಅಂಚೆ, ಪಾವಗಡ ತಾ.
3. ಚನ್ನಕೆಶವಪುರ: ಗೋಪಾಲ್ ರಾವ್ ದೂ-08136-249072

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಪಾವಗಡ ಚಿಲುಮರಾಜ್
ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಕಛೇರಿ ರಸ್ತೆ, ಪಾವಗಡ - 561 202. ದೂ- 08136-244320

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಭೂವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಇತಿಹಾಸ

● ಎಂ.ಎಸ್. ಜಯರಾಮ್

ಭೂಮಿಯ ಆಳದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಪದರಗಳಲ್ಲಿನ ನೀರು ಬತ್ತಡದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತಲಪರಿಗೆ, ದೋಣೆ, ಚಿಲುಮೆ ಮುಂತಾದವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಈ ನೀರೇ ಮೂಲಾಧಾರ.

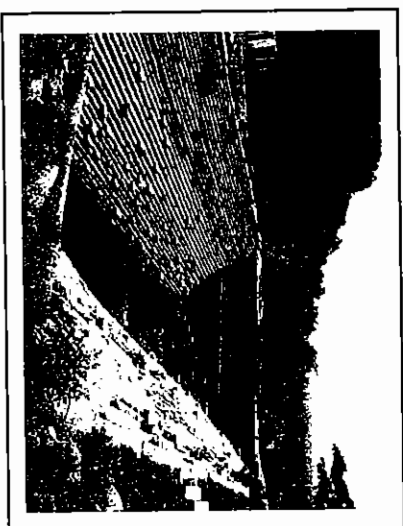

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಪದರಕ್ಕೆ ಶಿಲಾಗೋಳ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಮೈ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಎತ್ತರವಾದ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು, ಆಳವಾದ ಕಣಿವೆಗಳು, ಸಮತಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಅರಣ್ಯಗಳು, ಮರಳುಗಾಡುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಭೂವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾದ 'V' ಮತ್ತು 'P' ಆಕಾರದ ತೊರೆಗಳು, ಹಳ್ಳಗಳು, ನದಿಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸಾಗರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳುಳ್ಳ ಶಿಲೆಗಳು, ಕುದುರೆ ಲಾಳಾಕಾರದ ಸರೋವರಗಳು, ಜಲಪಾತಗಳನ್ನು ನಾವು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ನೋಡಬಹುದು. ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ಶಿಲಾಖಂಡಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ (ಟೆಕ್ಟಾನಿಕ್) ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ 'ಮ್ಯಾಗ್ನೆ'ವು (ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ಲೋಹ,

ಖನಿಜ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕರಗಿರುವ ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥ) 4.7 ಬಿಲಿಯನ್ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶಿಲಾ ಗೋಳವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಬಿರುಕುಗಳನ್ನು, ನಾಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜಾಯಿಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಈ ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಉದ್ಭವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನೀರಿನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಆರು ಶಿಲ್ಟ್ ಏರಿಯಾಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶಿಲೆಗಳು 3.6 ಬಿಲಿಯನ್ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪುರಾತನವಾದವು. ಇವು ಭಾರೀ ಗಟ್ಟಿ ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಅಥವಾ ಭೂಕಂಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಲಾಪದರಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಶಿಲೆಗಳ ಬೆಟ್ಟಗಳೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಈ ಶಿಲೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಡಾಲರೈಟಿಕ್ ಇಂಟ್ರೂಷನ್‌ಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ. ಪಾವಗಡದಿಂದ ತಮಿಳುನಾಡಿನ

ಚಿಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣಗೂ ಒತ್ತಡದ ನೀರೇ ಆಧಾರ

ನೀಲಗಿರಿಯವರೆಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಇಂಟ್ರೂಷನ್‌ಗಳು ಸುಮಾರು 1400 ಇರಬಹುದು. ಈ ಇಂಟ್ರೂಷನ್‌ಗಳಿರುವ ಬೆಟ್ಟ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 1500 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ತಲಪರಿಗೆಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜಿಸಬಹುದು.

ಇವು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ, ಡಾಲರೈಟಿಕ್ ಶಿಲೆಗಳು ಭೂಮಿಯ ಆಳದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗಿ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ತೂರಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಇವು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ 4 ರಿಂದ 5 ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಅಜು-ಬಾಜಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾದ

ಬಿರುಕುಗಳಿಂದ ನೀರಿನ ಸಣ್ಣ ಚಿಲುಮೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿಲುಮೆಯು ಮೊದಲು ಆ ಜಾಗದ ಮಣ್ಣಿನ ಪದರವನ್ನು ನನಸಿ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ತಲಪರಗಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ.

ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಅದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗುವ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ತಲಪರಗಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ತೀರ್ಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗಿದ ನೀರು ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನ ಬಂಡೆಗಳ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಅಥವಾ ದಾಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಆಳದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆಯಾದ ನೀರು ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಭೂಮಿ ಆಳದ ಒತ್ತಡದ ನೀರು (ಫಿಷೋಮೆಟ್ರಿಕ್) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನೀರು ಆಳದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಬರುವ ನೀರೇ ಚಿಲುಮೆ, ದೊಣೆ, ಕಲ್ಯಾಣಿ, ತಲಪರಗಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಮೂಲ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಲಪರಗಿಗೆ ನೀರು ಭೂಮಿಯ ತುಂಬಾ ಆಳದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ತಲಪರಗಿಯ ಪ್ರಾಣ ಚಿಲುಮೆ, ಈ ಚಿಲುಮೆ ಬುಗ್ಗೆಯಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ಪದರವನ್ನು ತೋಯಿಸಿದ ನಂತರ ಉಕ್ಕಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತಲಪರಗಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಜಾಗು (ಸೀಪೇಜ್) ನೀರು ಮಾತ್ರ ಆಸರೆ. ಆದರೆ ತಲಪರಗಿಗಳಿಗೆ ಆಳದ ಕಲ್ಲಿನ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರವಾದ ನೀರು ಆಸರೆ. ಸೀಪೇಜ್ ನೀರು ತನ್ನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಾನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡರೆ ಆಳದ ಪಿಷೋಮೆಟ್ರಿಕ್ ನೀರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ತಲಪರಗಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಜನ ಜೀವನ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಕೃಷಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೂರಾರು ಎಕರೆಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ತಲಪರಗಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ. ಈ ನೀರು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗುಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಲಪರಗಿಗಳು ನಾಶದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪಿಷೋಮೆಟ್ರಿಕ್ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೇ ಕಾರಣ. ಹಿಂದೆ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾಗ ಸಸ್ಯಗಳ ಬಾಷ್ಪ ವಿಸರ್ಜನೆ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು ನೀರು ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಯಾಗುವ ಮತ್ತು ಅವಿಯಾದದ್ದು ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ಚಲಿಸುವ ವೇಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು. ಈಗ ಅರಣ್ಯ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಳೆಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ,

ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯೂ ಸಹ ಸೂರ್ಯನ ತಾಪಮಾನ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾದ ಭೂಮಿಯ ಉಷ್ಣಾಂಶದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಅವಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗುವಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಗಿದ ನೀರೂ ಸಹ ಆಳದ ಕಲ್ಲಿನ ಪದರಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ತಲಪರಗಿಗಳು ನೀರು ಪೂರೈಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತು ಹೋಗಿವೆ.

1987-88 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಪಾವಗಡದಿಂದ ರಾಮನಗರದ ಗ್ರಾನೈಟಿಕ್ ಬೆಲ್ಟ್‌ವರೆಗೆ ನಡೆಸಿದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಕಷ್ಟು ತಲಪರಗಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 65 ರಷ್ಟು ತಟಸ್ಥವಾಗಿವೆ.

ತಲಪರಗಿಗಳನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಲು ಅದರ ಆಜು-ಬಾಜಿನಲ್ಲಿ ಆಳದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಬಾರದು. ಕಾಡನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ತಾಪಮಾನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದರೆ ನೀರು ಅವಿಯಾಗುವ ಬದಲು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ ತಲಪರಗಿಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬತ್ತಿ ಹೋಗಿರುವ ತಲಪರಗಿಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಓಟ ಮತ್ತು ವಾಟವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ತಲಪರಗಿಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಆಳದಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಬಹುದು.

ತಲಪರಗಿಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದ ಕೆಲಸ ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ.

ಶೇಖರಿಕರ ವಿಳಾಸ:

ಎಂ.ಎಸ್.ಜಯರಾಮ್

ಭೂವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಕಾರ್ಡಿಯಲ್ ಶಾಲೆ ಹತ್ತಿರ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಬಹಾದುರ್, ಮಧುಗಿರಿ, ಮೊಬೈಲ್-99451 53689

ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಕಡ್ಡಿ ಗಡಿಯಾರ

ಕೊರಟಗರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಾಶವಾರದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಗೆ 'ಕಡ್ಡಿ ಗಡಿಯಾರ' ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆತ್ತು ಗಾತ್ರದ ಹಸಿ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೊಳವುದ್ದದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂರ್ಯನ ಚಲನೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಅದರ ನೆರಳು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಯಾವ ಕಾಲವೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನೀರು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಬೆಳಿಂಗಳ ಬೆಳಕನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಮಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

● ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಗೇತಿ

ದೇಶೀ ನೀರ ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದಾಹರಣೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಪದನಾಮಗಳಲ್ಲ, ಪೈಟೊಕಾಲ್ ಇಲ್ಲ, ಕಫೇರಿ ಇಲ್ಲ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇಲ್ಲ, ವಾಹನಗಳಲ್ಲ, ಸಂಬಳ ಸಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲ, ಅಕೌಂಟೆಂಟಿರಿಲ್ಲ, ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲ. ಒಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆ ನೂರಾರು ಕೋಟಿ ವ್ಯಯಿಸಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೇವಲ ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಮೂಲಕ ಹೂವಿನ ಸರ ಎತ್ತಿದಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಜಲಮೂಲವಾದ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಜವಬ್ದಾರಿಯುತ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹೂಳು ತೆಗೆದು ನೀರು ಪಡೆಯುವುದು ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ ನಿರಂತರ ನೀರ ಚಲುವೆಯಾಗಬಹುದಾದ ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರಗಿದರೆ ನೀರ ಒರತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಖಚಿತ. ಜನರು ತಲಪರಿಗೆ

ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿಯೇ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಆಗಲೇ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಗಂಕಾರ, ನೀರಗಂಟಿ, ತೋಟಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿದ್ದರು.

ಸರ್ಕಾರದ ಯಾವುದೇ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಮುದಾಯಗಳೇ ತಮ್ಮ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಲಪರಿಗೆ ಎಂಬ ನೀರ ಸೆಲೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ರೈತ ಸಮುದಾಯಗಳು ನೀರಿನ ಸೂರಿನಡಿ ಒಂದಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನೋಭಾವವಿದೆ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ತಲಪರಿಗೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿದೆ. ನೀರ ಹಂಚಿಕೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅಭಿನಂದನೀಯ.

ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಳಾದರೂ ಯಾರೂ ಅತ್ತಕಡೆ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಲಪರಿಗೆಯಂತಹ ಸಾಮೂಹಿಕ ಆಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಧಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿ. ಇದರ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಪಾತ್ರಗಳಿವೆ. ಇದು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ರೈತರು ತಮಗೆ ತೋಚಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿರಬಹುದು.

ಯಾವುದೇ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ತಾಕದೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾದರಿಯಾಗುವಂತಹುದು.

1. ಪುರವರ ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆ

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪುರವರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 2 ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ತಲಪರಿಗೆಯೊಂದೇ 300 ಎಕರೆಗೂ ಅಧಿಕ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ದಾಖಲೆ ಎನ್ನಬಹುದು. 150 ಕುಟುಂಬಗಳು ತಲಪರಿಗೆಯ ನಾಶ್ರಿಯಿಸಿವೆ. ಈ ಊರಿನ ಕೆರೆಯೇ ಕೇವಲ 40 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಕೆರೆಗಿಂತಲೂ ತಲಪರಿಗೆಯೇ ಜೀವನಾಧಾರ. ಪುರವರದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ 4 ಕಿ.ಮೀ. ಹೋದರೆ

ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನಪಾಳ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿಜವಾರದ ಕೋಡಿಹಳ್ಳದ (ಹಿರೇಹಳ್ಳ) ಬಳಿ ಈ ತಲಪರಿಗೆ ಇದೆ.

ಪುರವರದ ಮೇಲ್ವಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿಜವಾರ ಕೆರೆ ಇದೆ. ಈ ಕೆರೆಯ ಕೋಡಿ ಹಳ್ಳವು ಸತತವಾಗಿ ಒಂದು ವಾರ ಕಾಲ ಹರಿದರೆ ಪುರವರದ ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಕ್ಕಲು ಪ್ರಾರಂಭ. ಆಗ ಹಕ್ಕುದಾರರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ 5 ರಿಂದ 6 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ಕಾಲುವೆ ದುರಸ್ತಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕಾಲುವೆ ಯಜಮಾನ ವೇಣುಗೋಪಾಲ್.

300 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಪುಟ್ಟ ಸ್ಥಳ

ನೀರಗಂಟಿ ಪುಟ್ಟವು ಹೇಳುವಂತೆ ಸದರಿ ತಲಪರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ. ಅಂದರೆ ನವಂಬರ್ ತಿಂಗಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸತತ 2 ತಿಂಗಳು ಶ್ರಮದಾನದಿಂದ ಕಾಲುವೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೀರು ಹರಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಕಾಲುವೆ ದಡ ಕೊಚ್ಚಿ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಪದೇ-ಪದೇ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರು ಹರಿಯುವಾಗ ಸದಾ ಕಾಲುವೆಯ ಬಳಿ ಜನ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆ ಇಲ್ಲದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕಾಲುವೆಯ ಬಳಿ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ತಲಪರಿಗೆಯು 25 ಮೀಟರ್ ಅಗಲ, 25 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದವಿದ್ದು 10 ಮೀಟರ್ ಆಳವಿದೆ. ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆ ಇದೆ. ಮೇಲ್ವಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಿದ್ದು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಚಿಕ್ಕದಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬೃಹತ್ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಬಿಜವಾರ ಕೆರೆಯಿಂದ 10 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರವಿದೆ. ಆ ಕೆರೆಯ ಕೋಡಿ ಹಳ್ಳವು ತಲಪರಿಗೆಗೆ 200 ಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ತಲಪರಿಗೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ 150 ರಿಂದ 170 ಜನ ಒಳಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವಾಗ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ಎರಡು ಎಕರೆಗೆ ಒಂದು ಆಳಿನಂತೆ ನಿಗದಿ. ಅಂದರೆ ಎರಡು ಎಕರೆ ಜಮೀನುಳ್ಳವರು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಳು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಅರ್ಧ ಆಳು ಹಾಗೂ ಅರ್ಧ ಎಕರೆಗೆ ಕಾಲಾಳು. ಅಂದರೆ ಒಂದೆಕರೆಯವರು ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಧ ಎಕರೆಯವರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಬೆಳಗಿನ ಎಳು ಗಂಟೆಗೆ ತಮಟೆ

ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಏರುವ ಹಂತ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುಟ್ಟವು

ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭ. ಬಿಸಿಲು ಏರುವವರೆಗೆ - ಅಂದರೆ 11 - 12 ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಶ್ರಮದಾನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೆಲಸದ ಹಂಚಿಕೆ ಕೆಲಸ ಗಮನಾರನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಕಾಲುವೆ ರಿಪೇರಿ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಆತ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ 'ಹಸಿಗಿ' ಹಾಕಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹಸಿಗಿ ಎಂದರೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸ್ಥಳ. 1 ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರೆ ಒಂದು ಹಸಿಗಿ, ಇದು ಸುಮಾರು 1 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದ. ಒಂದು ಆಳು ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ 5 ಹಸಿಗಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅವನ ಪಾಲಿನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ನಂತರವೇ ಬಿಡುವು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದವರಿಗೆ, ನಿಗದಿತ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸದವರಿಗೆ ಕುಂತಲು (ದಂಡ) ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ

ಒಂದು ಆಳಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ 4 ಗಂಟೆ ನೀರು ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ 1 ಎಕರೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ 2 ಗಂಟೆ ಕಾಲ, 2 ಎಕರೆಯವರಿಗೆ 4 ಗಂಟೆ ಕಾಲ...

ಹೀಗೆ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 1 ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ 1 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಅದ್ಭುತ ಸಾಪ್ತರ್ಯ ಈ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಇದೆ. ಅಷ್ಟು ರಭಸವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿದಾರರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರು ವಿತರಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನೀರಗಂಟೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಗಂಟೆಗೆ 50 ರೂ ದಂಡ (ಕುಂತಲು) ಪಡೆದು ನೀರು ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಸೀತಿ ಪುಸ್ತಕ ನೀರಗಂಟೆಯ ಜೇಜಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಸಿದ್ಧ. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ನೀರು ತಮ್ಮ ಹೂಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಉಳಿಕೆ ನೀರನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿರುವವರಿಗೆ ಗಂಟೆಗೆ 25 ರೂನಂತೆ ಮಾರಿಕೊಂಡ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ಇವೆ.

ಏಳು ಮಡವಾಯಿಗಳ ಮಹಾಜಾಲ

5-6 ಕೆ.ಮೀ.ಉದ್ದದ ಈ ಬೃಹತ್ ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗೆ 7 ಮಡವಾಯಿಗಳು-ಉಪ ಕಾಲುವೆಗಳು- ಬರುತ್ತವೆ. ಮಡವಾಯಿ ಬಳಿಯ ಹೊಲ ಅಥವಾ ಮರದ ಗುರುತಿನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

1. ಜ್ಯೋತಿಮರದ ಮಡವಾಯಿ - ಈ ಕಾಲುವೆಗೆ 16 ಗಂಟೆಗಳ ನೀರು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

2. ಈರೋಬಯ್ಯನ ಮಡವಾಯಿ - 20 ಗಂಟೆ ನೀರು ಬೇಕು.

3. ಯಲ್ಲೂರು ಮಡವಾಯಿ - 25 ಗಂಟೆ ನೀರು ಬೇಕು. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿವಾಗಿ (ಇಳಿಜಾರು) ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ.

4. ಬಾದರಂಗಪ್ಪನ ಮಡವಾಯಿ - ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಕಾಲುವೆ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕೆ.ಮೀ.ವರೆಗೂ 6 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ತಡುಮು ನಿಂತು ನೀರು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 2 ದಿವಸ- ಸತತ 48 ಗಂಟೆ ನೀರು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಮುದ್ದರಂಗನಾಯ್ಕನ ಮಡವಾಯಿ - 12 ಗಂಟೆ ನೀರು ಬೇಕು.

6. ಬಜೆಹಳ್ಳದ ಮಡವಾಯಿ - 12 ಗಂಟೆ ನೀರು ಬೇಕು

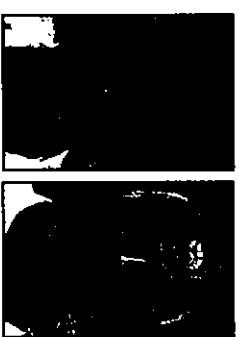
7. ಮಾರಮ್ಮನ ಒಡ್ಡು ಮಡವಾಯಿ - ಇದು ಮಿಕ್ಕಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದು, ಸತತ 50 ಗಂಟೆ ಕಾಲ ನೀರು ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ದಿನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸತತ 6 ರಿಂದ 8 ಆಳಿನ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು 16 ರಿಂದ 20 ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಯುತ್ತದೆ. 15 ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ 300 ಎಕರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೂ ಒಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಡವಾಯಿ ಪೂರ್ತಿ ಹಾಯುವವರೆಗೆ ಬೇರೆ

ಮಡವಾಯಿಗಳಿಗೆ ನೀರು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಬೇರೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ 'ಹಂತ' ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಇದು ಅಲಿಖಿತ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಈ ಕಾಲುವೆಗೆ ಇಷ್ಟೇ ನೀರು, ಅಥವಾ ನೀರಗಂಟೆ, ಗಮಕಾರರು ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬರೆದಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಬಾಯಿ ಮಾತು, ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚವೂ ಲೋಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರ ಹಕ್ಕುದಾರರೆಲ್ಲಾ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥರಾದರೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಉಸ್ತುವಾರಿ ಐದು ಜನರದು. ಇವರಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಾನ ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಯಜಮಾನ - ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಮುಂದಾಳು. ಹಾಗಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಸಹ ಇವರೇ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು.

ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಮತ್ತು ಪುಟ್ಟಪ್ಪ

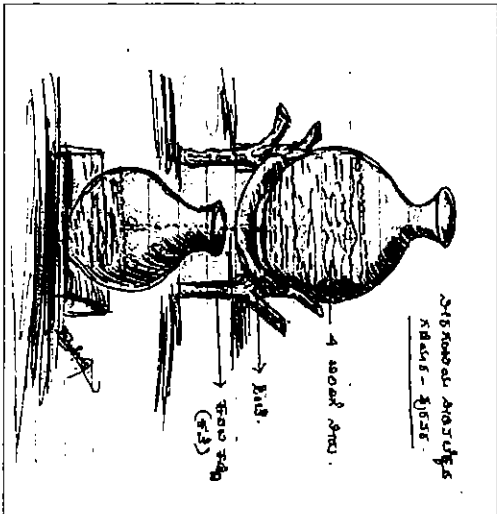
ಕಾಲುವೆ ಯಜಮಾನ - ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇವರದು. ಪ್ರತಿ ದಿನ ಆಳಿನ ಲೆಕ್ಕ ಇಡುವುದು, ಕುಂತಲು ಹಾಕುವುದು, ವಾದ-ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬಗೆ ಹರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಗಂಕಾರ - ಪ್ರತಿ ದಿನ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವ ಆಳುಗಳಿಗೆ ಹಸಿಗ ಹಾಕಿಕೊಡುವುದು, ಅದರ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ

ನೀರಗಂಟೆ - ದಂಡದ ಹಣದ ವಸೂಲಿ, ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಕಾಲುವೆ ಬಳಿ ವಾರದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ದಂಡದ ಹಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು. ಕಾಲುವೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆ, ಸಮಯ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಪ್ರತಿ ಮಡವಾಯಿಯ ಬಳಿ ಅಲಕಾಂ ಗಡಿಯಾರದೊಂದಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುವುದು. ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ನೀರು ಪಡೆಯುವವರ ಬಳಿ ಗಂಟೆಗೆ 50 ರೂ. ನಂತೆ ಹಣ ವಸೂಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ.

ತಳವಾರ - ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವಾಗ ಪ್ರತಿ ಸಲ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಮಟೆ ಹೊಡೆಯುವುದು. ಒಂದು ಕಾಲುವೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲುವೆಗೆ ನೀರು ಬದಲಾಗುವಾಗ ತಮಟೆ ಗಸ್ತು ಹಾಕುವುದು.

ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಗೆ ನೀರಿನ ಗಡಿಯಾರ

ಈ ಕಾಲುವೆಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಗಂಟೆ ನೀರು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಬಹಳ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲುವೆಯವರದು ಗಲಾಟೆ. ಈಗೇನೋ ಸಮಯ ಪಾಲನೆಗೆ ಗಡಿಯಾರವಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂಚೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ಸಹಜ.

ನೀರಗಂಟೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಯ ಪರಿವಾಲನೆಗೆ ನೀರಿನ ಗಡಿಯಾರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಣ್ಣಿನ ಹರಿವಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ರಂದ್ರ ಮಾಡಿ ನೀರು ಸೋರುವುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನೀರು ಎಂಬುದು ನಿಗದಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಧಾನ: 4 ಬಿಂದಿಗೆ ನೀರು ಹಿಡಿಯುವ ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಹರಿವಿಗೆ ತಳದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ರಂದ್ರ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನೆಲಮಟ್ಟದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಟ್ಟಣೆಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಿವಿಯು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂರಲು ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲಿನ ಸಿಂಜಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹರಿವಿ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹರಿವಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲುವೆಗೆ ನೀರು ಬಿಡುವಾಗ ಆಳಿನ ಪ್ರಕಾರ ಹರಿವಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ವಿವರ ಹೀಗೆ,

ಒಂದು ಆಳು	- ಎರಡು ಎಕರೆ	- 4 ಗಡಿಗೇ ನೀರು
ಮುಕ್ಕಾಲಾಳು	- 1.5 ಎಕರೆ	- 3 ಗಡಿಗೇ ನೀರು
ಅಲಾಳು	- 1 ಎಕರೆ	- 2 ಗಡಿಗೇ ನೀರು
ಕಾಲಾಳು	- 0.5 ಎಕರೆ	- ಅರ್ಧ ಗಡಿಗೇ ನೀರು

ತಮಟೆ ಗಸ್ತು

ಅವರವರ ಅಳತೆಯ ನೀರು ಮೇಲಿನ ಹರಿವಿಯಿಂದ ಸೋರಿ ಕೆಳಗಿನ ಹರಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಹರಿವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಖಾಲಿಯಾದ ತಕ್ಷಣ ತಳವಾರನಿಂದ ತಮಟೆ ಗಸ್ತು (ಸದ್ದು) ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ನೀರನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲುವೆಗೆ ತಿರುವಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಆ ಕಾಲುವೆಯ ಆಳಿನ ಲೆಕ್ಕದ ಮೇಲೆ ಮೇಲಿನ ಹರಿವಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರು ಸೋರುವುದನ್ನು ನಿಗಾ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಹಾಗೂ ಹೊಸದಾಗಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸುವ ಕೆಲಸ ನೀರಗಂಟಿಯದು. ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಗಂಟಿ ಮತ್ತು ತಮಟೆಯವರು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆಗಟ್ಟಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರು ಸಹಾಯಕರನ್ನೂ ಸಹ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

60 ರ ದಶಕದಿಂದೀಚೆಗೆ ಗಡಿಯಾರಗಳು ಬಂದು ದೇಸೀ ಹರಿವಿ-ನೀರಿನ ಗಡಿಯಾರ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪುರವರದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅದರ ನೆನಪು ಹಸಿಯಾಗಿದೆ.

ನೀರಿನ ಕಂಪನಿ

ಯುಜಮವಾನ, ಕಾಲುವೆ ಯುಜಮವಾನ, ಗಂಕಾರ, ನೀರಗಂಟಿ, ತಮಟೆಯಂವರಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಅಧಿ ಕಾರ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲು ಯಾರೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಗುಂಪು ಒಂದು ಕಂಪನಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಈ ಕಂಪನಿಯು 5 ಜನರಿಗೆ 2 ಆಳಿನ ನೀರು (8 ಗಂಟೆ) 'ಕಂಪನಿಯ ಲೆಕ್ಕ', ಅಂದರೆ ಉಚಿತ. ತಲಪರಿಗೆ ಬುಡದಿಂದ ರೈತನ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವತನಕ ಆ ನೀರು ಕಂಪನಿಯ ಲೆಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಗಂಟೆಗಳ ಲೆಕ್ಕ.

ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆ

ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲ ದಿನ ಊರಲ್ಲಿನ ಈಶ್ವರನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲಸ ತಲಪರಿಗೆ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ

ಗಂಗಾ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವಾಗ ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಕನ್ನೇರಮ್ಮನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವುದು ವಿಶೇಷ. ತಲಪರಿಗೆಯ ಬಳಿ ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ 2 ಫಲಾಂಗ್ ಆದ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ.

ಸಮೃದ್ಧ ವರ್ಷಗಳು

1968-70 ರವರೆಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಸತತವಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿ 6 ಬೆಳೆ ತೆಗೆದ ದಾಖಲೆ ಇದೆ. ಅದೊಂದೇ ವರ್ಷ ನೀರಗಂಟಿ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನಿಗೆ 40 ಪಲ್ಲ (ಚೀಲ) ಭತ್ತ ಸಂಭಾವನೆಯಾಗಿ ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 1975- 77 ರವರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಸತತವಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ಹರಿದು ಸಮೃದ್ಧ ಬೆಳೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದಾದ ನಂತರ 2001-02 ರಲ್ಲಿ ಸತತ 11 ತಿಂಗಳು ನೀರು ಹರಿದು ಎರಡು ಬೆಳೆ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ-ಅಂದರೆ 2008 ರವರೆಗೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿದಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಸಹ ನೀರು ಬಂದರೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರೈತರಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಇವರಲ್ಲಿದೆ.

ಗೋಕಟ್ಟಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು

ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಪುರವರದ ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುವಾಗ ಎರಡು, ಮೂರು ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬೆಳೆಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಳೆಗೂ ನಡುವೆ ಕಡಿಮೆಯಿಂದರೂ 15 ದಿವಸಗಳ ಬಿಡುವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಉದರ ಮುಂದಿರುವ ಗೋಕಟ್ಟಿಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಉಪಯೋಗಗಳಿಗೆ ಈ ನೀರು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪುರವರ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸರಿ ಸುಮಾರು 18 ರಿಂದ 20 ಸಾವಿರ ಜನರ ಜನರ ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ಪುಟ್ಟ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಇದೆ. ಅದರ ನೀರಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಒಂದು ಅಚ್ಚರಿಯಾದರೆ, ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ. ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡದೆ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಮತ್ತೊಂದು ಅಚ್ಚರಿ.

2. ಚೋಳೇನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ:

ಈಗಲೂ ಜೀವಂತ ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಚೋಳೇನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆ ಮಧುಗಿರಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಒಂದು-ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಗೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಮತ್ತೊಂದು-ಕೆರೆಯೊಳಗಿನ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು.

300 ಎಕರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕೆರೆಯ ನೀರು ವಿತರಣೆಗೆ ನೀರಗಂಟಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಮೂಲಕ ಜಮೀನಿನ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ತಿ ಕೆರೆ ತುಂಬಿದಾಗ, ಅರ್ಧ ಕೆರೆ ತುಂಬಿದಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಲುಭಾಗ ಕೆರೆ ತುಂಬಿದಾಗ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಬೆಳೆ ಇಡಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವವರೆಗೂ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಖಾಲಿಯಾದಾಗ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಜೀವ

ಕಾಲುವೆ ಹೂಳುತ್ತಿರುವ ಜನರು

ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನೀರು 30 ಎಕರೆ ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ತೋಟದ ಹಕ್ಕು. ಈ ನೀರಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ.

ಸದರಿ ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನು ಪಣ್ಣೆ ರೈತರ ಗುಂಪೊಂದು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪಣ್ಣೆ ಎಂಬುದು ಈಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು. ಚೋಳೇನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಣ್ಣೆ ಗ್ರಾಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲಾನಂತರ ಗ್ರಾಮದವರು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋದರು. ಈ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಮೀನಿರುವವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಗಲೂ ಪಣ್ಣೆ ರೈತರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಹಿಂದು-ಮುಂದು ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡಡಲು ಸಭೆ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ತೂಬಿನವರೆಗೂ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ

ಹೂಳನ್ನು ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಎತ್ತುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ದಿನದಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾದರಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಧರಣಿಗಳು- ತೋಟದ ಮಾಲೀಕರು

ಗಂಕಾರ-ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸದ ಮೇಸ್ತ್ರಿ

ಕಾಲುವೆ ಯಜಮಾನ-ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲುವೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ದೈತರ ಗುಂಪು-ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು

ಕೊಲಿ ಆಳುಗಳು-ತೋಟದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು (ತೋಟದ ಮಾಲೀಕರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಕೊಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ).

ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ತೂಜಿಗೆ 800 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದದ ಕಾಲುವೆಯಿದ್ದು ನೀರು ತೂಜಿನ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಉಪಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹಾಯುತ್ತದೆ.

ಕೆರೆ ತುಂಬಿದಾಗ (ಅರ್ಧ ತುಂಬಿದಾಗಲೂ ಸಹ) ಕಾಲುವೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅದು ಹೂಳು ಮತ್ತು ಕೆಸರಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಗೋಚರವಾಗುವಷ್ಟು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಸಹ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ತಲಪರಿಗೆ ನೆಲ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವುದರಿಂದ ಸುಮಾರು 10 ಅಡಿ ಆಳದ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆದರೆ ಮಾತ್ರ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ತೂಜಿನಿಂದ ಹೊರಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಹೂಳು ಮತ್ತು ಕೆಸರನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು ಅಗಾಧ ಶ್ರಮ ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆಯವರೆಗೂ ಕಾಲು ಇಳಿಜೋಳುತ್ತವೆ. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ತುಂಡು ಪಂಚೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿದ ಗಂಡಾಳುಗಳು ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸಲಿಕೆಯಿಂದ ಹೂಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅನಾಮತ್ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪೂರಾ ದಡದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುವುದು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಆಗದು. ಹಾಗಾಗಿದಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ನಿಂತಿದ್ದು ಕೆಳಗಿನವರು ಎಸೆದ ಹೂಳನ್ನು ದಡದ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜನರ ಸಾಲು ಇಡೀ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಅನುವಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲುವೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನಂತರ ತಲಪರಿಗೆ ತಳ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಸಹ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೂಳು, ಮರಳು ಮತ್ತು ಕೆಸರಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಜೀನುಗೂಡಿನಂತಹ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದಲೇ ತಲಪರಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ.

3. ಕಾರಮರಡಿ ತಲಪರಿಗೆ

ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಾರಮರಡಿ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಕಲ್ಯಾಣಿಯಂತೆ ಆಕರ್ಷಕ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಇರುವ ಈ ತಲಪರಿಗೆ ಉದ್ದಗಲ ತಳದಲ್ಲಿ 3 ಅಡಿ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು 20 ಅಡಿ. ಒಂದು ಭಾಗ ಇಳಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಇಳಿಜಾರಿದ್ದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿನಾಕಾರದ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆಯಿದೆ. ತಳದಿಂದ 3 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಭೂಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೊರಹೋಗುವ ಕಿಂಡಿ (ಮಾನವಾಯಿ ಅಥವಾ ಮಾನಜಾಯಿ) ಇದೆ.

ಇಷ್ಟು ಪುಟ್ಟದಾದ ಈ ತಲಪರಿಗೆ 130 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ನಂಬಲಸಾಧ್ಯ. ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಿದ್ಧಾಪುರದ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಡುಪಣ್ಣನವರ ಹೊಲದ ಬಳಿ ಇರುವ ಇದು ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ದೂರ. ಸಿಹಿಯಾದ ನೀರು ಕೊಡುವ ಇದಕ್ಕೆ ಸೀನೀರು ಹೊಳೆ ಎಂಬ ವಾಡಿಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. ಕೆರೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ 4 ಕಿ.ಮೀ.ದೂರ. ಕೆರೆ ತುಂಬಿದರೆ ಇದು ತಂತಾನೇ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಅನುಭವ. ಓಂದ ಸಿದ್ಧಾಪುರಕ್ಕೆ ಇದರ ನೀರೇ ಕುಡಿ ನೀರಾಸರೆ. ಈಗಲೂ ಸಹ ಇದು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವಾಗ ಜನ ಕುಡಿಯಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಲಪರಿಗೆ 500 ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹಳೆಯದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೆಲವರದು.

ಸಿದ್ಧಾಪುರದ ಬಳಿ ತಲಪರಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದೂವರೆ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರಕ್ಕೆ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಮರಡಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರದ್ದು. ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ಕಾರಮರಡಿ ಹೊಲಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರೆಗೆ 1.5 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ದೊಡ್ಡ ಕಾಲುವೆಯಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಕಾಲುವೆಯಿಂದ ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ನೀರು 'ಹಂತ'ದ ಮೂಲಕ ಹಾಯುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು 80 ರೈತರು ಹಕ್ಕುದಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲುವೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು.

ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ ಒಂದು ಆಳಿನಂತೆ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಐದು ಎಕರೆ ಜಮೀನುಳ್ಳವರು ಐದು ಆಳು ಕಳಿಸಬೇಕು, ಒಂದು ಎಕರೆಯವರು ಒಂದು ಆಳು, ಅರ್ಧ ಎಕರೆಯವರು ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ. ಇದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೆಕ್ಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಗಂಕಾರರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಅವರು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬಂದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ತಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಹೆಸರು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕುಂತಲು (ದಂಡ) ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಫೆಬ್ರುವರಿ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಕಾಲುವೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಶುರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮದುಗಿರಿಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಂಡಿನ ಮಾರಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಆ ಸಮಯವನ್ನು ಮಾನದಂಡವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಜಾತ್ರೆಗೆ ದನಗಳು ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಕೆಂದರೆ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುವವರು ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿ ಹೋಗುವವರು ತಲಪರಗಿ ಕಾಲುವೆ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದನಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ತಾವೂ ಬುತ್ತಿ ಉಣ್ಣುವುದು ರೂಢಿ. ತಣ್ಣನೆಯ ನೀರಿನ ಅಪರಿಗತ ಮತ್ತು ದನಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಯಾಯವಗಾನ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ವರಾಡಿದರೆ ನೀರು

ಕಾರಮರಡಿ ತಲಪರಗಿ

ಹೊಂಡಾಗುತ್ತದೆ (ಕೆಸರು ಮಿಶ್ರಿತ ನೀರು) ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾರಮರಡಿ ತಲಪರಗಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾದರಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಗಂಕಾರ - ತಲಪರಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಯ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಸಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಡುವುದು, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕರ್ ಹಾಕುವವರಿಗೆ ಕುಂತಲು ಹಾಕುವುದು, ಕುಂತಲು ಹಣ ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದು, ಕಾಲುವೆ ದಡದಲ್ಲಿನ ಗಿಡ-ಮರಗಳನ್ನು ಹರಾಜು ಹಾಕುವುದು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಾಲುವೆ ಬಳಿ ಜಾತ್ರೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.

ಕಾಲುವೆ ಯಜಮಾನ - ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ನೀರು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆ, ಸಮಯ ಪಾಲನೆ.

ರೈತರು - ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗುವುದು

ಕಾರಮರಡಿಯ ಕೆ.ಸಿ.ನಾಗರಾಜು ಕಳೆದ 40 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗಂಕಾರಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ತಲಪರಗಿ ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೆರೆಯ ನೀರು ತಲಪರಗಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

✦ ✦ ✦

ಸಾಮೂಹಿಕ ಶ್ರಮದಾನ, ಶ್ರಮದಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಕುಂತಲು ಅಥವಾ ಕುಂಟು ಹಾಕುವುದು, ಒಬ್ಬರು ಇಂತಿಷ್ಟು ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಸಿಗೆ ಹಾಕುವುದು, ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಹಂತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಸುವಾರಿಗೆ ಗಮಕಾರ ಅಥವಾ ಗೊಂಚಕಾರ, ಸಮಯ ಪಾಲನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಯಾವುದಾದರೂ ದೇಸೀ ವಿಧಾನ, ಈಚೆಗೆ ಅಲಾರಾಂ ಗಡಿಯಾರ ಬಳಕೆ... ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಉಳಿದಂತೆ ಆಯಾಂಯ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ-ಪುಟ್ಟ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಸುಸ್ಥಿರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮತ್ತು ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಈ ತಲಪರಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಪದನಾಮಗಳಲ್ಲ, ಪೂಜೋತ್ಸಾಹ್ ಇಲ್ಲ, ಕಛೇರಿ ಇಲ್ಲ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇಲ್ಲ, ವಾಹನಗಳಲ್ಲ, ಸಂಬಳ ಸಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲ, ಬರೆಯುವವರು, ಅಕೌಂಟೆಂಟರಿಯಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲ, ಒಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆ ನೂರಾರು ಕೋಟಿ ವ್ಯಯಿಸಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೇವಲ ಮಾತಿನ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಮೂಲಕ ಹೂವಿನ ಸರ ಎತ್ತಿದಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಅವರ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು.

ತಲಪರಗಿ ನೋಡಲು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕ:

1. ಬಸವರಾಜ ಮತ್ತು ವೇಣುಗೋಪಾಲ್
ಸಿದ್ದನಹಳ್ಳಿ ಪುರವರ ಹೋಬಳಿ
2. ನೀರಗಂಚಿ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ
ಪುರವರ, ಮಧುಗಿರಿ ತಾ.
ಮೊಬೈಲ್ - 9900550844, 9902718860

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇಡಿ

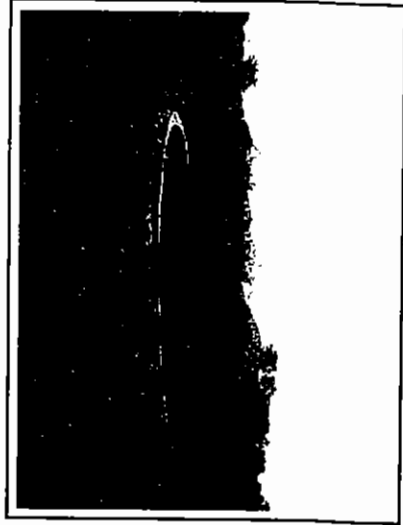
ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ನಿಲಯ

ಟಿ.ವಿ.ವಿ.ಕಾಲೇಜು ಎದುರು, ಗೌರಿಬದನೂರು ರಸ್ತೆ

ಮಧುಗಿರಿ - 572 132

ಮೊಬೈಲ್ - 94484 16532

ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ ಪೊರೆಯುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳು

ಪಾವನಗಡದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ಲೋರೈಡ್ ಹಾವಳಿ. ಆದರೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಪ್ಲೋರೈಡ್ ಮುಕ್ತ ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ. ಆಂಧ್ರ ಗಡಿ ಗ್ರಾಮವಾದ ನಾರಾಯಣಪುರಂನಲ್ಲಿ ಖಾಯಿಲೆ ಬಿದ್ದವರು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ತರಿಸಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈಗಲೂ ಇದು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

● ಜಿ.ಪಿ.ಚೌಧರಿ

ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಅವಧಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. 15 ದಿನಗಳಿಂದ 2 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನೀರು ಲಭ್ಯವಿದ್ದರೆ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯವು, 2 ರಿಂದ 5 ತಿಂಗಳು ನೀರಿದ್ದರೆ ಮಧ್ಯಮಾವಧಿಯವು, 6 ರಿಂದ 9 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಧೀರ್ಘಾವಧಿ ಮತ್ತು ವರ್ಷವಿಡೀ ನೀರಿರುವ ವಾರ್ಷಿಕ ತಲಪರಿಗೆಗಳು.

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಕೃಷಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ರುವುದಲ್ಲದೆ, ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಪೊರೆಯುವ ತಾಣಗಳೂ ಹೌದು. ಕೆರೆ ಅಂಗಳವನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಅಪಾರ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ತಲಪರಿಗೆ

ಕಾಲುವೆ ದಡದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಮರಗಿಡಗಳು

ಮತ್ತು ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ ತೇವಾಂಶವಿರುವುದರಿಂದ ಹೊಂಗೆ, ನೇರಳೆ, ಹುಣಸೆ, ತಂಗಟೆ, ಬಂದರೆ, ಈಚಲು ಮುಂತಾದ ಗಿಡ-ಮರಗಳು ಜಿಳೆದಿರುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ತೇವವಿರುವ ಸ್ಥಳವಾದ್ದರಿಂದ ಕುರಿ, ದನಗಳು ಮೇಯಲು ಹುಲ್ಲು ಚಿಗುರುತ್ತವೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳು, ವನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ನೀರು ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮರಳಿನ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಬರುವುದರಿಂದ ಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದ್ದಲ್ಲದೆ ಸಿಹಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಕುಡಿಯಲು ಸೂಕ್ತವಾದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಮೂಹದ ತಲಪರಿಗೆ:

ಸಮೂಹದ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಕಲ್ಯಾಣದುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ನಾರಾಯಣಪುರ. ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಪಾವನಗಡಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ. ನಮೂರಿಗೆ ಅಂದಾಜು ಒಂದೂವರೆ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರಕ್ಕೆ ತಲಪರಿಗೆ ಇದೆ. ಹೆಸರು 'ಗೊಂಚಿಗಾರು ತಲಪರಿಗೆ'. (ಗೊಂಚಿಗಾರು ಎಂದರೆ ಸದಾ ನೀರು ಇರುವ ಜಮೀನಿನ ಮಾಲೀಕ) ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಅಂದಾಜು 100 ಚದರ ಮೀ. ಆಳ ಅಂದಾಜು 3.5 ಮೀಟರ್. ವರ್ಷವಿಡೀ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕನಿಷ್ಠ 1 ಮೀಟರ್ ನೀರಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ನೀರು ಪ್ಲೋರೈಡ್ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಾನುಕಪಲ್ಲಿಯ ರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಿನ ಮೂಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು 200 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆ ಇದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸದಾ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀರಾವರಿ

ಕಿರಿಯಾಗಿರದ ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕಿರಿಯು ತಲಪರಿಗೆಗೆಯ ನೀರಿನಾಧಾರ.

ತಲಪರಿಗೆಯು ಕಾಮನಬಿಲ್ಲಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿದೆ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಾದ ಹನುಮಪ್ಪನವರ ಪ್ರಕಾರ ಅಂದಾಜು 200-300 ವರ್ಷ ಹಳೆಯದು. ಕಾಲುವೆಯು 2 ಕಿ.ಮೀ.ಉದ್ದವಿದ್ದು ಈಗಲೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. 30-40 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ 50 ಎಕರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ 8 ರಿಂದ 10 ಎಕರೆ ಬೆಳೆಗೆ ನೀರು ಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ 15-20 ಎಕರೆ ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 4-5 ಎಕರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುರುಚಲು ಕಾಡು ನಾಶವಾಗಿದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ತಲಪರಿಗೆ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಹೂಂಗೆ, ಈಟಲು, ತಂಗಟಿ, ಹುಣಸೆ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳಿವೆ. ಕಾಲುವೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ಅಗಸರು ಅಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಸಹ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರೇ ಆಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂಚೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಪೂ ವಡ್ಡು, ಬುಡ್ಡುವಡ್ಡು, ಡಿಲ್ಲಿಭೋಗ, ಕಂಕಾರು ವಡ್ಡು ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರುತಿಂಗಳ ರಾಗಿ, ಗಿಡ್ಡರಾಗಿ, ಕುರುಬ ರಾಗಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಿಶುದ್ಧ ನೀರು !

ನಮ್ಮ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದು. ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ, ಔಷಧಿಯುಕ್ತವಾದುದೂ ಹೌದು. ಕುಡಿಯಲು ಉತ್ತಮ, ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತಮ. ಬೇರೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನೀರೂ ಸಹ ಸಿಹಿಯಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುತ್ತದಾದರೂ ನಮ್ಮ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ, ಇದು ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದೆ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಸುಣ್ಣದಕಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಹಾಡು, ಶೋಭಗೊಂಡು ನೀರು ಹೊರ ಬರುತ್ತದೆ. ಸುಣ್ಣದಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಇದ್ದು ಅದು ನೀರಿನಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಮಶಗಳನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಖಾಯಿಲೆ ಬಿದ್ದವರು-ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಉಷ್ಣ ಕೇಲಸಿನೋವು, ಕೇಲ್ಸಿರಿ, ನಿವ್ರಾಹೀನತೆ, ನರ ಸಂಬಂಧಿ ತೊಂದರೆಗಳಿರುವವರು ತಲಪರಿಗೆ

ನೀರನ್ನು ತರಿಸಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೀರು ಕುಡಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೂತ್ರ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅನುಭವ. ಈಗಲೂ ಸಹ ಇದು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿಯೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚು ಆದೇ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಔಷಧಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಚಿೞಿನ ಅಂಶವಿರುವ ನೆಲಕ್ಕೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲಾ ರೈತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯುವ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವುದು ನಮ್ಮ ಅನುಭವ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ.

ನಮೂರಿನ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಹಲವಾರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ. ನಮೂರಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಪಾಲವಾಯಿಯಲ್ಲಿನ 'ರೆಡ್ಡಿಗಳ ತಲಪರಿಗೆ' ಹಿಂದೆ 60 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಪಕ್ಕದ ಯುರ್ರಂಪಲ್ಲಿಯ 'ಅಕ್ಕಂಗಾಲ್ ತಲಪರಿಗೆ' ಹಿಂದೆ 50 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗರುಡಾಪುರ, ಕೋಡಪಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿದ್ದವು. ಅಂದ್ರದ ಕಲ್ಯಾಣದುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ:

ಎಮ್.ಪರ್ವತಯ್ಯ ಗೊಂಚಿಗಾರ

ನಾರಾಯಣಪುರಮ್

ಕಲ್ಯಾಣದುರ್ಗ ಮಂಡಲ್

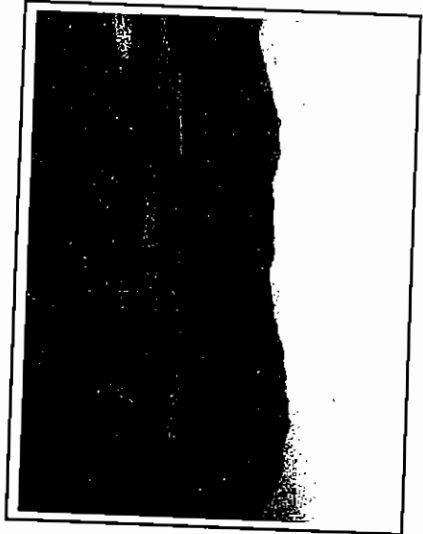
ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಅಂದ್ರಪುರೇಶ

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಜಿ.ಪಿ.ಚೌದರಿ

ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಡಿ, ಮಾತೃ ಕೃಷಿ
ಮಂಜುನಾಥ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪದ ಹತ್ತಿರ
ವಿದ್ಯಾನಗರ, ತುಮಕೂರು

ಮೊಬೈಲ್ - 94481 82081

ಸಿದ್ದರಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳು

● ಹೆಚ್.ಜಿ.ಪದ್ಮರಾಜು

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ದರಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲು ಅನೇಕ ವಿಸ್ತಾರಗಳ ಆಗರ. ವಿಶಾಲವಾದ ಈ ಬೆಟ್ಟ ಸಾಲುಗಳು ಎರಡು ನದಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತವೆ. ನೂರಾರು ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೂ ನೀರಿನ ಮೂಲವಾಗಿವೆ. ಇದರ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ತಲಪರಿಗೆಗಳಂತೂ ಎಂದೂ ಬತ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ತಾಣವೆಂದೇ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವ ಸಿದ್ದರಬೆಟ್ಟ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಿದ್ದರ ಧ್ಯಾನ ಕೇಂದ್ರ ಸಿದ್ದರಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗುಹೆಗಳು, ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಗವಿಗಳು ಇರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಸಿದ್ದರು, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಪೋಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

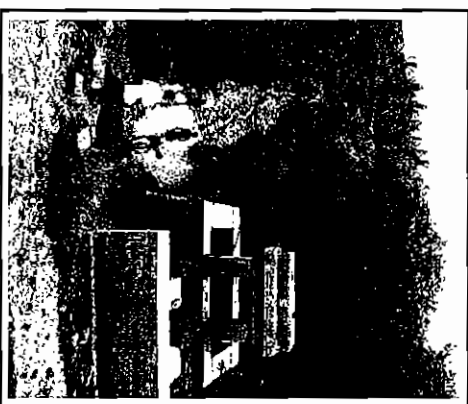
ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಿಡದ ಕುಡಿಯನ್ನು ಊಟದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಖಾಯಿಲೆಗಳು ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ

ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಬು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಸಿದ್ದರಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಿಡ ಮೂಲಿಕೆಗಳ ಭಂಡಾರವೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ನೀರೂರುವ ಚಿಲುಮೆ ಇದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ತಂಪಾದ ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಿದವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಸಿದ್ದರಬೆಟ್ಟದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಸಾಲು ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರಿನ ಸಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಕೆರೆ ತಲಪರಿಗೆ, ಗಟ್ಟಿಗೊಲ್ಲಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ, ಜೋಗೀಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ, ಮರೇನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ, ಬೆಟ್ಟ ಶರಭೋನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವು.

ಸೂಳೆಕೆರೆ ತಲಪರಿಗೆ :

ಸಿದ್ದರಬೆಟ್ಟ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿರುವ ಮೊದಲ ತಲಪರಿಗೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸೂಳೆಕೆರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬೆಟ್ಟ ಸಾಲುಗಳ ಅಷ್ಟೂ ನೀರಿನ ತಂಪು ಇದಕ್ಕೆ ಲಭಿಸುವುದರಿಂದ ಸದಾ ಜೀವಂತ. ಇದರ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದರೆ 70 ರ ದಶಕದ ಬರಗಾಲ ದಲ್ಲಿಯೂ ಒಣಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ನೀರನ್ನು ಕಂಡು ಕೆರೆಯು ಜಲಾನಯನ (ಮೇಲ್ದಾಣ)

ಬೃಹತ್ ಶೂನ್ಯ ಸಂವರ್ಧನೆಯ ಕಾಲುವೆ

ಪದೇಶದವರು ಇದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾವಿ ತೆಗೆದು ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಅಯಿಲ್ ಮಿಷನ್ ಇಟ್ಟು ನೀರೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ರೈತರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಈಗಲೂ ಸಹ ತಲಪರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆಟುಕುವಷ್ಟು ಮೇಲೆ ನೀರಿವೆ.

ಗಟ್ಟಿತಿಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸೂಳೆಕೆರೆಯ ನೀರು ಕಣಿವೆ ಹೊಸಹಳ್ಳಿ ಅಚ್ಚಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತದೆ. 20 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು 20 ಅಡಿ ಆಳವಿರುವ ತಲಪರಿಗೆ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಇದ್ದು, ಭಾಗಶಃ

ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಹೂಲಿಗಿಡಗಳು ಹಾಗೂ ಜಾಲಿ ಗಿಡಗಳು ತಲಪರಿಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿವೆ. 1972 ರಲ್ಲಿ ಈ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು ಅಂದು ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ "ಮುಂಚೆ 50 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಈ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಭತ್ತ, ತೆಂಗು ಬೆಳೆತ್ತಿದ್ದು ಬರಬರುತ್ತಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕೊರತೆ, ಬೇಸಾಯದ ಮೇಲಿನ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ತಲಪರಿಗೆ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈಗ 20 ಎಕರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀರು ಆಗಾ ಇದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲುಬ್ಬಲು, ಜೇನುಗೂಡು, ಸ್ವಾತಿ ಮುಂತಾದ ಭತ್ತದ ತಳಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸಹ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಅನಿಸಿಕೆಯಂತೆ ಈ ತಲಪರಿಗೆ ಕೆರೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಜಾನುವಾರು, ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಆಸರೆಯಾಗಿದೆ.

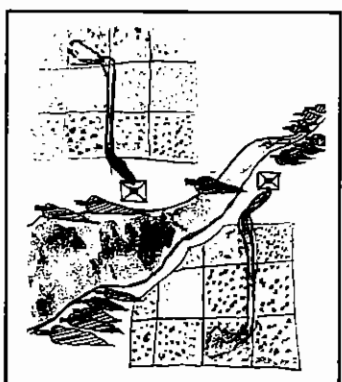
ದೊಡ್ಡಣ್ಣ

70ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ 8-ಆಯಿಲ್ ಎಂಜಿನ್ ಬಳಸಿದ ನ ಪೂರ್ತಿ ನೀರು ಮೊಗದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದ ಉದಾಹರಣೆ ಇದೆ. ಇಂತಹ ನೀರಿನ ಕ್ಷಮತೆ ಇದ್ದ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರೇ ಆಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಲ ರಕ್ಷಣೆ ಕೆಲಸಗಳು ಗೌಣವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. 2007-08 ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಜಲ ಸಂವರ್ಧನ ಯೋಜನಾ ವತಿಯಿಂದ ತಲಪರಿಗೆಯು ಪುನಶ್ಚೇತನವಾಗಿದೆ. ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ತೂಬಿನವರೆಗೂ 250 ಮೀಟರ್ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲಾಗಿದ್ದು ತಲಪರಿಗೆಯ ಹೂಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿದರೆ 25 ಎಕರೆಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಕಣಿವೆ ಹೊಸಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಟಿ.ಹೆಚ್. ರಮೇಶ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು

ಸಿದ್ದರಚಟ್ಟಿನ ಎರಡು ನದಿಗಳ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನ. ಎರಡು ನದಿಗಳೂ ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ಎಂದೇ ಹೆಸರು. ಒಂದು ಸೂರ್ಯಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು ಜಯಮಂಗಳಿ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು ವೇದಾವತಿ ನದಿಯನ್ನು ಹಗರಿಯ ಬಳಿ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದೊಡ್ಡೇರಿ ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿ

ನದಿ ಪಕ್ಕದ ತಲಪರಿಗೆ ಚಿತ್ರಣ

ನೀರಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ
ತಲಪರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕಾಲುವೆ ಸ್ಥಳಿ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಜನಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಣ್ಣಿನ ಹರಿವಿಗೆ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಅದನ್ನು ಮರವೊಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಹರಿವಿಯಲ್ಲಿನ ನೀರು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಟ್ಟರ ನೀರಿನ ಸರತಿ ಮುಗಿದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹರಿಯುವ ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗೂಬಲಗುಟ್ಟಿ ರಂಗಾಪುರ, ಮುದ್ದಪ್ಪನಪಾಳ್ಯದ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು.

ಎಂದೂ ಬತ್ತದ ಜೋನಿಗರಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ

ಸಿದ್ದರಚಟ್ಟಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಜೋನಿಗರಹಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಹಳೆಯ ತಲಪರಿಗೆ ಇದ್ದು ಇದರಿಂದ ಈಗಲೂ 20 ಗುಂಚೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರನ್ನು ನೀಲಾಗಿರಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಇದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಗೋಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತುಮಕೂರು ಸಿದ್ದಗಂಗಾ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾಲೇಜಿನ ನಿವೃತ್ತ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ದೇವೇಂದ್ರಪರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬತ್ತದ ದಿನವನ್ನೆ ಅವರು ಕಂಡಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಉಮಾಪತಿಯವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ತಲಪರಿಗೆ

ಇದೇ ರೀತಿ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಗಟ್ಟಿಗೊಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಲಪರಿಗೆಗಳಿದ್ದು 50-60 ಎಕರೆಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಚಿಕ್ಕತೊಟ್ಟು ಕೆರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 3 ಮಣ್ಣಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ. ಮೂರರ ನೀರೂ ಸಹ ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿದು ನಂತರ ಒಂದೇ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಗಂಗನಾಲದ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರುಣಿ ಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕತೊಟ್ಟು ಕೆರೆಯ ಉಮಾಪತಿಯವರ ತೆಂಗಿನ ತೋಟದ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದು ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ನೀರು ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಸುಮಾರು 15ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ತಲಪರಿಗೆ ಇರುವ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಗಿಡಗಂಟೆ, ಮರಳು-ಮಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಅನೇಕ ಕಡೆ ಸುಭದ್ರವಾದ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಡವಿದ್ದರೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಿಲ್ಲ.

ಸಿದ್ದರಪಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಕಾಯಕಲ್ಪ ಈಗಿನ ತುರ್ತು. ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸಮರ್ಪಕ ದಾವುಲೆ ಕೂಡಾ ಆಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ:

1. ಸೂಕೆಕೆರೆ ತಲಪರಿಗೆ

ದೊಡ್ಡಣ್ಣ/ಟಿಡಿ ಪ್ರಸನ್ನಕುಮಾರ್, ತೋವಿನಕೆರೆ
ಮೊಬೈಲ್ - 9900523666

2. ಜೋನಿಗರಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ

ಜಿ.ವಿ.ಸದಾಶಿವಯ್ಯ
ದೂರವಾಣಿ - 0816-2290392

3. ಶಂಭೋನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ

ಶಿವಕುಮಾರ್
ಮುಂದುವರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ
ಶಂಭೋನಹಳ್ಳಿ

4. ಚಿಕ್ಕತೊಟ್ಟುಕೆರೆ

ಉಮಾಪತಿ, ಮೊ-9008395638

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಹೆಚ್.ಜಿ.ಪದ್ಮರಾಜು

ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ವರದಿಗಾರರು, ತೋವಿನಕೆರೆ, ಮೊಬೈಲ್-99453 23787

ಬೋಳೇನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ! ನೀರ ರೈತರ ನೀರಬ್ಯಾಂಕ್

● ಭೂಷಣ್ ಮಿಡೆಗೇತಿ

ಆದರೆ ಈಗ ಕೃಷಿಗೇ ಬೆನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದ್ದು ಕೆರಗಳನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮವೊಂದರಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಅಂಶ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಯ ಜೀವಂತಿಕೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮದಾಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೆರೆ ಏರಿ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಇರುವೆಯ ಸಾಲಿನಂತೆ ರೈತ ಸಮೂಹ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಛುಜದ ಮೇಲೆ ಸಲಿಕೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲರ ಲೆಕ್ಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆರೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಇದೊಂದು ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಕಾಳು ಯೋಜನೆಯ ಕೆಲಸ ಅನಿಸಿದರೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಜನಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ವಿಷಯ ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಾರೂ ಯಾರೂ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳಾಗಿರದೆ ತೋಟದ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಉಣಿಸುವ ನೀರಿನ ಸಲೆಯೊಂದರ ಹೊಳೆತ್ತುವ ಶ್ರಮದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆ. ಅವರ ಪಾಲಿಗದು ಅಕ್ಷಯ ನೀರ ಬ್ಯಾಂಕ್.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚೋಳೇನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯವಿದು.

ಆದರೆ ತಲಪರಿಗೆಯಿರುವ ಕೆರೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸದಾ ತೇವಾಂಶ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜಾಡು ಹಿಡಿದ ಹಿಂದಿನವರು ಇದನ್ನು ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹೊಂಡ ತೋಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೊಬಗೆ ಕಾಲುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿ ನೀರು ಬಳಸುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ತಲಪರಿಗೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಗಮನ ನೀಡಿದಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧ ನೀರು. ನೀರ ಒರತೆಯಿರುವ ಜಾಗ ಹೊಳೆನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕೇವಲ ನೀರು ಬಸರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೂಳು ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟುವುದರಿಂದ ನೀರು ಬರುವ ಜಾಗ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಈಚೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಸಿಗೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಹೂಳು ತೆಗೆದು, ಕಾಲುವೆ ಮಾಡಿ ನೀರು ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠ ಈ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರಲ್ಲಿತ್ತು.

ಚೋಳೇನಹಳ್ಳಿಯ ಮಾದರಿ ತಲಪರಿಗೆ

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ತಲಪರಿಗೆಯ ತಲೆಯಿಂದ ಬುಡದವರೆಗೆ, ಅಂದರೆ ನೀರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ತೊಬಿನ ಹಂತದವರೆಗೆ ಶ್ರಮದಾನದ ಮೂಲಕ ಹೂಳುತ್ತಿ. ಕಾಲುವೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಮಾಡಿ, ಸರಾಗವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರೈತರ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಇವರ ತೋಟಗಳು ಈಗಲೂ ನಳನಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಕೆರ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ತೋಟಗಳಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆಯ ನೀರೇ ಆಧಾರ, ಕೆರೆಗೆ ನೀರು ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ನೀರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಾದರೂ ತಲಪರಿಗೆಯ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು ಪಣ್ಣೆ ಗ್ರಾಮದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧಣಿಗಳೆಂದರೆ ದೊರೆಗಳು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಧಣಿಗಳು ಕೆರ ನೀರಿಗೆ ದೊರೆಗಳು, ತಲಪರಿಗೆ ನೀರ ಒರತೆಯ ಯಜಮಾನರು.

ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ

ಎರಡು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಚೋಳೇನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 30 ಎಕರೆ ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳಿದ್ದವು. ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ತೋಟಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಪ್ರಸ್ತುತ 15 ಎಕರೆಗಳಿಗಿಳಿದಿವೆ. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಯಾರು ತೋಟಗಳ ಯಜಮಾನರಿದ್ದಾರೋ ಅವರೇ ಧಣಿಗಳ ಪಟ್ಟವೇರಲು ಅರ್ಹರು. ತೋಟಗಳ ಮಾಲೀಕರು ನಿರ್ದರಿಸಿದಂತೆ ತಲಪರಿಗೆಯ ನೀರು ಮಡಬಾಯಿಗಳ ಮೂಲಕ ಗಂಕಾರನ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಕಾರನ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು.

ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾದದ್ದು. “ಓಂದು ಎಕರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ 12 ಗಂಟೆ ನೀರು ಬಿಡ್ತೀವಿ. ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಇದ್ದರೆ 6 ಗಂಟೆ ನೀರು. ಅವರವರ ಸರತಿ ಬಂದಾಗ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಲೀ ಅವರೇ ನೀರು ತಿರುವಿಕೊಳ್ಳೋಕು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಮಡಬಾಯಿನೊಂದು ಕಾಯ್ದಾರ್, ಅವಿಗೆ ನೀರು ಹೋಗದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಸರ್ತಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಕಾಯೋಕು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗಂಕಾರ ಬಂಡೆರಂಗರಾಜು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ನರಸಿಂಹಯ್ಯ “ಅಯ್ಯೋ ಅಲ್ಲಿತನಕ ನಾವು ಬಿಡಲ್ವ ಸಾ... ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆಳು ಗಂಟೆ ಆಗ್ಲಿ.. ದೆವ್ವ ಕಾದಂಗೆ ನೀರಿಗೆ ಕಾಯ್ದೀವಿ. ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ತಿರಗ್ಗೆ ಹದ್ದೈದಿನ ಕಾಯೋಕ್ಕಾಗೋಲ್ಲ.. ನಾವು ಈ ನೀರಿನ ವಿಷಯದಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಾಟು ಮಾಡ್ತೀವಿ” ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಲುವೆ ಹೂಳು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಯೇ ಆಧಾರ!

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಒಣಗಿಹೋಗಿವೆ. ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳೂ ಸಹ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ತತ್ಪಾರ. ತೋಟಗಳ ತುರುಬು ಬಾಡುವ ಮುನ್ನ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಹುಡುಕಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿದೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನರಸೇಗೌಡ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪಣ್ಣನವರ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಿದ್ದು, ಅವರ ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ತೋಟಗಳಿಗೂ ತಲಪರಿಗೆಯ ನೀರೇ ಆಧಾರ. ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ತಲಪರಿಗೆಯೆಂಬ ನೀರಸೆಲೆಗೆ ಶ್ರಮದಾನ; ಅನ್ನದಾತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಾಡದ ಸಮಾಧಾನ.

ಶ್ರುವದಾನದ ವರದಿ

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಕಳೆದನಂತರ ದಂಡಿನ ಮಾರಮ್ಮನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ತಲಪರಿಗೆಯ ಶ್ರಮದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗಂಕಾರ ಸಭೆ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಂದು ಎಲ್ಲ ಧಣಿಗಳೂ ಬಂದು ಆಳುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಯಾವಾಗ, ಯಾರ್ಯಾರು ಯಾವತ್ತು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಹಾಗೂ ತೋಟಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಆಳುಗಳ ರವಾನೆ.. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳ ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಿ ಗಂಕಾರನ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶುಭದಿನವೊಂದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನ ಬಂಡೆಗೆ

ತಲಪರಿಗೆ ಕಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುತ್ತಿರುವ ನೀರು

ಕಾಲುವೆ ದೃಶ್ಯ

ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಕಾಲುವೆಯ ಹೂಳೆತ್ತುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 7 ಗಂಟೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ಕಾರ್ಯ ನೆತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಬರುವವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತಲಪರಿಗೆಯಿಂದ ತೂಬಿಗೆ ಬರುವ ಕಾಲುವೆ ಸುಮಾರು ಮೂರಾಳಗಿಂತಲೂ ಆಳ ಇದ್ದು, ಅನುಭವ ಇಲ್ಲದವರು ಇಳಿದರೆ ಸೊಂಟದ ತನಕ ಇಳಿಜೀಳುತ್ತಾರೆ. “ಇರೋಬರೋ ಮೈಕೈ ನೋವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗದೆ ಸಾ... ಈ ಬದುಕು ಮಾಡಕ್ಕೆ ಇಳಿಯೋವರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ... ಇಳಿದ್ರೇಲೆ ತಣ್ಣಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ಸುಮಾರು ಸಾರಿ ಇಳೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದೀವಿ. ಅವಾಗ ಎರಡು ಕೈ ಹಿಡ್ಡೆಂಡು ಬ್ಯಾರೆಯ ಕೆಸರಿನಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಿಟ್ಟಿತ್ತಾರೆ. ಮೈ ಮೂಳೆ ಎಲ್ಲಾ ನರಿ-ನರಿ ಅಮಾವೆ” ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಿರಿಯರಾದ ಗಂಗಪ್ಪನವರು. “ಹಳೇನೋಪ್ಪ, ಉಳುಕಿದ್ದು, ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕೀಲು ನೋವೆಲ್ಲಾ ಬುರ್ಜಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲಂಗಾಗುವೆ. ಕೆಲಸಾ ಮುಗಿಸಿ ಸಲಿಕೆ ತೋಳು, ತಲಪರಿಗೆ ಸೀ ನೀರು ಕುಡಿದ್ರೆ ಜೀವ ತಂಪಾಗುತ್ತೆ” ಮುಂದುವರಿದು ಹೇಳಾರ ತಿವರಾಮು.

ತಲಪರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಸತ್ತಿತ್ತು !!!

ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮೂರ್ಖಾಲ್ಪ ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ತಲಪರಿಗೆ

ಕಾಲುವೆ ಮತ್ತು ದಡಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅಂತರ ಗಮನಿಸಿ !

ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳುತುಂಬಿತ್ತು. ನಳನಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತೋಟಗಳು ಇನ್ನಿಲ್ಲವಾಗುವ ಭೀತಿ ತಲೆದೋರಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಧಣಿಗಳೆಲ್ಲ ತುರ್ತು ಸಭೆ ಕರೆದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೊಸ ಗಂಕಾರನ ಆಗಮನವಾಯಿತು, ಬದ್ಧತೆಯಿರುವ ರೈತರ ಗುಂಪೊಂದು ಮತ್ತೆ ಮೈ ಕೊಡವಿ ತಲಪರಿಗೆಯ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೊಂಟಕಟ್ಟಿ ನಿಂತರು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೀರಸಲೆಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕೈಯಾಡಿಸಲು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಕಾವಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ‘ಬಿಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ’ ಮತ್ತೆ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟುವ ಮೂಲಕ ತಲಪರಿಗೆಯ ಜೀವಂತಿಕೆಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಯ ಹೂಳೆತ್ತುವ, ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿಂತೇ ಇಲ್ಲ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆಗಾಗ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಗೊಂದಲಗಳಾದರೂ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧಣಿ, ರೈತ, ಗಂಕಾರ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಗಂಕಾರನಿಗೂ ತಡವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಇವರ ಯಶಸ್ಸಿನ ಗುಟ್ಟು. ಇವರಿಗಿರುವ ನೀರಿನ ಕಾಳಜಿ ಅನನ್ಯ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣೀಯ.

ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡಲು ಮಾರ್ಚ್-ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳುಗಳು ಸಕಾಲ.

ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಾಗಿ- ಗಂಕಾರ ರಂಗರಾಜು- 94484 49047

ಸಂಜುಂಡಯ್ಯ - 98802 81377

ಕಾರಮರಡಿಯ ಸೀನೀರು ಹೊಳೆ

● ಗಂಕಾರ ಕೆ.ಸಿ.ನಾಗರಾಜು

130 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಲಪುರಿಗೆ 'ಹಂತ' ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ. 2004ರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ತಲಪುರಿಗೆಯಿಂದ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. 40 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗಂಕಾರರಾಗಿರುವ ನಾಗರಾಜರವರ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಸಬು ಹೋಬಳಿಯ ಕಾರಮರಡಿ ತಲಪುರಿಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಜಲದ ಗುಂಡಿ. ಲಿಂಗೇನಹಳ್ಳಿ ಸರ್ವೆ ನಂಬರ್ 51ರ ನಾಲ್ಕು ಗುಂಟೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಲಪುರಿಗೆ ಇದ್ದು ಮುಖ್ಯ ಕಾಲುವೆಯು ಅಂದಾಜು ಒಂದುೂವರೆ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಇರುತ್ತದೆ.

ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಸಿದ್ದಾಪುರ ಕೆರೆ ಸುಮಾರು 500 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಗಿನಿಂದಲೂ ಈ ತಲಪುರಿಗೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಕೆರೆ ತುಂಬಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಲಪುರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಪೇಜ್ ಪಾಟರ್ ಬುಗ್ಗೆಯಂತೆ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಉಕ್ಕಿದ ನೀರು ಒಂದೂವರೆ ಕಿ.ಮೀ. ವರೆಗೂ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಮಟ್ಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುದಾರ ರೈತರ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ 'ಹಂತ'ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಂತವನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗ ಮಾಡಿದ್ದು ತಲಪುರಿಗೆಯಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಬಂದ ನೀರು ಇಲ್ಲಿ ಹಂತವನ್ನು ತಡಾರು ಮೂರು ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಕಾಲುವೆಯಿಂದ ಉಪಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವ 'ಹಂತ'

ಈ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಎತ್ತರ-ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ಕಾಲುವೆಗೆ 'ಮೇಗಳ ಕಾಲುವೆ', ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ಕಾಲುವೆಗೆ 'ಹುಮ್ಮಿನ ತೋಟದ ಕಾಲುವೆ', ಮತ್ತು ತಗ್ಗಿನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ಕಾಲುವೆಯು 'ಅಳುಗಿನ ಕಾಲುವೆ'. ಇವು ನಾವೇ ಇಚ್ಛುಕೊಂಡಿರುವ ಹೆಸರುಗಳು. ಈ ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಬಿಜವಾರದ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದವರೆಗೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಜವಾರ ಕೆರೆಯು ನಮ್ಮ ಕಾರಮರಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸುಮಾರು 4 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರವಿದೆ.

ತಲಪುರಿಗೆ ನೀರಿಗೆ 80 ಜನ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುದಾರರು ಮತ್ತು 130 ಎಕರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿದೆ. ಕಾರಮರಡಿ, ಲಿಂಗೇನಹಳ್ಳಿ, ಮಧುಗಿರಿ ಟೌನ್, ಕಂಬತ್ತನಹಳ್ಳಿ, ಭಕ್ತರಹಳ್ಳಿ, ವಡೇರಹಳ್ಳಿ- ಹೀಗೆ 6 ಗ್ರಾಮಗಳ ರೈತರು ಇದರ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಮರಡಿಯ ರೈತರದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳ ರೈತರೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು.

ತಲಪುರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಕ್ಕಿ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ರೈತರುಗಳು ಆಳುಗಳ ಪ್ರಕಾರ- ಅಂದರೆ ಎಕರೆ ಅಥವಾ ಗುಂಟೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆಳುಗಳನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ- ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆಯಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ 8 ಗಂಟೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಲುವೆ ಬಳಿ ಸೇರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತೇವೆ. ರೈತರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಲು 3 ಬಾರಿ ತಮಟೆ ಹೊಡೆಸುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾಲುವೆ ಮಣೆಗಾರರು ಇದ್ದಾರೆ. ಕಾಲುವೆ ಮಣೆಗಾರನು ಕಾಲುವೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 6 ಗಂಟೆಗೆ ಮೊದಲ ಸಾರಿ ತಮಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ. 7 ಗಂಟೆಗೆ ಎರಡನೇ ಸಾರಿ ಮತ್ತು 8 ಗಂಟೆಗೆ ಮೂರನೇ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಸಾರಿ ತಮಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ. 3 ನೇ ಸಲ ಹೊಡೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಲೇಟಾಗಿ ಬಂದವರಿಗೆ ದಂಡ (ಕುಂತ್ತು) ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ನೀರು ಕಡಿತ.

ಮುಣೆಗಾರನು ತಮಟೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಕಾಯಿಸಿ ಹೊಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸದ್ದು ದೂರದ ಊರುಗಳಿಗೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸದ ಅರಿವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದವರಿಗೆ ನೀರು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ತಪ್ಪದೇ ಅವರು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಯಾ ಪೈಸೆ ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನೀರು ಬೆಳೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಯಾರೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಹೊಲದ ಯಜಮಾನರು ಬರಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಕೂಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಲುವೆ ಕೆಳಭಾಗದಿಂದ- ಅಂದರೆ 'ಹಂತ'ದ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅರ್ಧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲಸ ಬಂದಾಗ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಾ ತಲಪುರಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾದೇವಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಹರಾಜು ಹಾಕಿ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಕಾಲುವೆ ಘಂಡಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ನಮ್ಮ ತಲಪುರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು 10 ಸಾವಿರ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲುವೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಶುರುವಾದ ಮೇಲೆ ಬಿಜವಾರ ಕೆರೆಯವರವಿಗೂ ಈ ಕಾಲುವೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಆಣೆ-ಈಚೆ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿಗಳು ಸಹ ಸೀಪೇಜ್ ಆಗಿ ಆ ಜನರಿಗೂ ಸಹ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ದಂಡ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ಗಿಡ-ಮರಗಳ ಫರಾಜಿನಿಂದ ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಾಲುವೆ ಬಳಿ ಜಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನ ಹಾಕುತ್ತೇವೆ. ಸುಮಾರು 2 ರಿಂದ 3 ಸಾವಿರ ಜನ ಅಂದು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ಇದು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಕೆರೆ ತುಂಬುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ತಲಪುರಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ತಲಪುರಿಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಆ ಜಮೀನಿನವರು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಹಾಕಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿ ಈಗಲೂ ಸಹ ನೀರು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈಗ್ಗೆ 3 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ- ಅಂದರೆ 2004 ರಲ್ಲಿ ತಲಪುರಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಳೆ ತೆಗೆದಿದ್ದೆವು. ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳು ಬರಗಾಲದಿಂದ ತಲಪುರಿಗೆ ಒಣಗಿತ್ತು. 1990 ರಿಂದಲೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೇ ಇತ್ತು.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ತಲಪುರಿಗೆಗೆ ಹತ್ತಿರ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಆ ನೀರನ್ನು ಕಾಲುವೆ ಮೂಲಕ ಹರಿಸಿ ನಿರಂತರ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದೆವು. ಭೂಗರ್ಭ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ ಸ್ಥಳ ತನಿಖೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೆವು. ಅವರು ಮೂರು ಪಾಯಿಂಟುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತುಂಬಾ ನೀರಿದೆ ಎಂದು ವರದಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕು ಗುಂಟೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 3 ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಕೊರೆಸಿ ಆ ನೀರನ್ನು ಮೂರು ಓಂದು ಟ್ಯಾಂಕಿಗೆ ತುಂಬಿಸಿ ತಲಪುರಿಗೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲುವೆಗೆ ಹರಿಸುವ ಯೋಜನೆ ನಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ವರ್ಷೋಂಭತ್ತು ಕಾಲವೂ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಹಾಕಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಅಜ್ಜಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರೂ ಸಹ ಕಳೆದ 15 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಲಪುರಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಕೆ.ಸಿ.ನಾಗರಾಜು

ಗಮಕಾರರು ಮತ್ತು ಮುಖಂಡರು, ಕಾರಮರಡಿ ತಲಪುರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ
ಕಾರಮರಡಿ, ಕೆಸಬ ಹೋಬಳಿ, ಮಧುಗಿರಿ

ನಮ್ಮೂರ ನೀರಿನಾಸರೆ-ಊಟಕ್ಕೆ ಕೆರೆ ತಲಪರಿಗೆ

● ಜಿನಾಗಿರೆಡ್ಡಿ

ಹಲವಾರು ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ ತಲಪರಿಗೆ ಸದಾ ಜೀವಂತ. ಕೃಷಿಗೆ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಇದರ ಕಾಲುವೆ ದುರಸ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದ ಪೂರ್ತಿದೆ.

ನಮ್ಮೂರು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು ವೈ.ಎನ್.ಹೊಸಕೋಟೆ ಹೋಬಳಿ ವದನಕಲ್ಲು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಜೂಲಪ್ಪಯ್ಯನವಾಳ್ಯ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿನ ಕೆರೆಯಿದೆ. ಈ ಕೆರೆಯು ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಆವರಿಸಿವೆ. ಕೆರೆಯ ಮುಂಭಾಗ-ಅಂದರೆ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಿದುರುಬೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕರಡಿ ಬೆಟ್ಟ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ವನಾಂತರ ಈಶ್ವರನ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ಈ ವಾತಾವರಣದ ಮಧ್ಯೆ ಕೆರೆ ತಲಪರಿಗೆ ಎಂದೇ ಹೆಸರು. ಬೆಟ್ಟ ಸಾಲಿನ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೆರೆ ತಲಪರಿಗೆ ಎಂದೇ ಹೆಸರು. ಬೆಟ್ಟ ಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವುದರಿಂದ ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ತಲಪರಿಗೆಯು ವೃತ್ತಾಕರದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾಗಶಃ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಹುಯ್ಯುವ ಮಳೆ ನೀರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಮುರಿ ನೆಲದೊಳಗೆ

ಇಳಿದು ಒಂದೆಡೆ ತೇಲುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇ ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು.

ಕೆರೆಗೆ ಸುಮಾರು 35 ಎಕರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಕೆರೆ ಪೂರಾ ತುಂಬಿದಾಗ ಗದ್ದೆ ಸಾಗು ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೇಸಿಗೆ ಬೆಳೆ ಇನ್ನೇನು ತೆನೆಗೆ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ನೀರು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುದಾರರು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನುರಾಧ ಮಳೆಯಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತಲಪರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಕೆರೆಯ ಹಿಂದಿನ ಅಷ್ಟೂ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ 15 ಕುಟುಂಬಗಳು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು ಪಡೆದಿವೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಯು 250 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದವಿದ್ದು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ. ಬೆಳೆಗೆ ನೀರು ಬೇಕಾದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡಿ

ವೃತ್ತಾಕಾರದ ತಲಪರಿಗೆ

ಕಾಲುವೆ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಚೆ ಈ ನೀರಿಗೆ ಮಸೂರಿ, ಹಾಲುಬ್ಬು, ಮೈಸೂರುಸಣ್ಣ, ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಸಣ್ಣ, ಹಂಸ ಮುಂತಾದ ಭತ್ತದ ತಳಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಈ ತಳಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಐ.ಆರ್.64, ಆರ್.ಎನ್.ಆರ್. ಮುಂತಾದ ತಳಿಗಳಿವೆ.

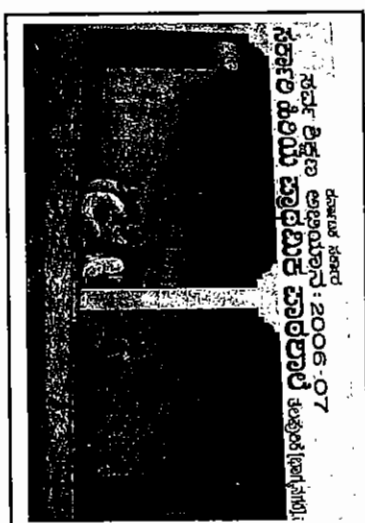
ಗದ್ದೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ನಮ್ಮ ತಲಪರಿಗೆ ಬಲು ಹೆಸರುವಾಸಿ. ತಲಪರಿಗೆ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯವೇ

ಈ ತಲಪರಿಗೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಸುತ್ತಲ ನಾಲ್ವಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ದನ-ಕುರಿ ಮೇಯಿಸುವವರು ಈ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಮೇವಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ನೀರೇ ಆಸರೆ. ಈ ನೀರಿನಾಶ್ರಯದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಜೀವಾಂಶಗಳು ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

30 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದು ಹಾಳು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆಗ 1976 ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೂರಿನ ಜೂಲಪ್ಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಆತನ ಮಕ್ಕಳು ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಗರಂಡಿ-ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆಗ ಸರ್ಕಾರವೂ ಸಹ 5000 ರೂಗಳ ಅನುದಾನವನ್ನು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಒದಗಿಸಿತ್ತು.

ಈಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಸಡಿಲಗೊಂಡಿವೆ. ಒಳಗೆ ಇಳಿಯುವ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಮುರಿದಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಲುವೆಯು ಹೂಳಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೀರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಮಲೆತು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಕಾಲುವೆಗೆ ಚಪ್ಪಡಿ ಹಾಸಿ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ತುರ್ತು ಇದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಬೇನಾಯಕ್ಕೂ ಸಹ ನೀರೊದಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:
ಜಿ.ನಾಗರತ್ನ ತಂದ ಜೂಲಪ್ಪಯ್ಯ
ಜೂಲಪ್ಪಯ್ಯನಪಾಳ್ಯ ಲಿಂಗದಹಳ್ಳಿ ಅಂಚೆ
ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ
ಮೊಬೈಲ್-97402 35454

ಊರಿನ ಹೆಸರೇ 'ತಲಪುರಿಕೆ'

● ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ

ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಾಸರೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ತಲೆಮಾರುಗಳು ತಮ್ಮೂರಿಗೆ 'ತಲಪುರಿಕೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರೆ, ಅದನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸಿದ ಈಗಿನ ತಲೆಮಾರು ಆ ಹೆಸರು ತೆಗೆದು 'ಭಾಗ್ಯನಗರ' ಎಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಊರಿಗೇ 'ತಲಪುರಿಕೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ತುಮಕೂರು ನಗರಕ್ಕೆ 4 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯನದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಈ ಹಳ್ಳಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ವಡೇರಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆಯ (ಈಗ ಅಕ್ಕಿ-ತೆಂಗಿ ಕೆರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ) ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 40-50 ಹಿಂದೆ ಅಂದಾಜು 50 ಮನೆಗಳಿದ್ದುವಂತೆ, ಈಗ 100 ಮನೆಗಳಷ್ಟಾಗಿವೆ.

ಕೆರೆಯ ಕೋಡಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಇದ್ದು ಅದರಿಂದ ಸದಾ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು 80 ವರ್ಷದ ರುದ್ರಣ್ಣ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮತ್ತು ಅವರ ತಂದೆ-ತಾತಂದಿರಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ತಲಪರಿಗೆ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದದನ್ನು ಕಂಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಡಿ ಹಳ್ಳದಲ್ಲೇ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಮುಂದೆ ಅಣ್ಣೇನಹಳ್ಳಿ ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಿ

ತುಮಕೂರಿನ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯಾದ ಅಮಾನಿಕೆರೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ತಿಗಳ ಜನಾಂಗದವರೇ ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಬಳಸಿ ಯತೇಚ್ಚ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀರಗಂಟಿ ದೊಡ್ಡನರಸಯ್ಯ ಕೆರೆ ಮತ್ತು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 32 ವರ್ಷದ ಲೋಕೇಶ್ ಪ್ರಕಾರ ಅವರು

ತಲಪರಿಗೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ ಬಾವಿ

ಕಾಲುವೆಯ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ

ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲುವೆ ಅಕ್ಕಿ-ಪಕ್ಕಿ ಹೇರಳ ತಾಳೆ ಮರಗಳಿದ್ದವು. ಈಗ ಅವೊಂದೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಯುವಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಬಾವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನೀರಿತ್ತು. ವೀಳ್ಯದೆಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಅಲೂಗೆಡ್ಡೆ, ಭತ್ತ ರಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ವಿಷಾದ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ನಾಶ

ತಲಪರಿಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳದ ಪಕ್ಕ ವೀರಣ್ಣ ಎಂಬುವರ ಜಮೀನಿತ್ತು. ಅವರು ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಾನಿ ಮಾಡದೇ ಅದರ ತಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಬದುಕುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಆ ಜಮೀನನ್ನು ತುಮಕೂರಿನ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹೊಲ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರು. ವ್ಯವಹಾರ ಬುದ್ಧಿಯವರಾದ ನಾಗಪ್ಪನವರ ಆಗಮನ ತಲಪರಿಗೆ ನಿರ್ಗಮನಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಸದಾ ನೀರೂರುತ್ತಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೆಟ ಅವರು ಅದನ್ನು ಒತ್ತುವರಿ ಮಾಡಿ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೊಂದು ತೆರೆದ ಬಾವಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಕೂರಿಸಿದರು. ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 40 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರಿದ್ದುದರಿಂದ ತಲಪರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೂನಬಾಯಿಯ ಮೂಲಕ ಕಾಲುವೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೇಗೂ

ನೀರು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಎಂದು ಕೆಳಗಿನ ಹೊಲವರು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಈಗ್ಗೆ 12-13 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಕೆರೆಯನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯವರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಣ್ಯ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಗಿಡಗಳು ನೀರು ನಿಂತು ಹಾಳಾಗಬಾರದೆಂದು ಕೆರೆ ಕೋಡಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಕೆತ್ತು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದರು.

ಯಾವಾಗ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲದಾಯಿತೋ ತಲಪರಿಗೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬಾವಿಯೂ ಒಣಗಿತು. ಆ ನಂತರ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಡಿ ಹಳ್ಳವನ್ನೇ ಒತ್ತುವರಿ ಮಾಡಿ ಅಡಿಕೆ ಸಸಿ ನೆಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಕೋಡಿ ಆರಂಭದಿಂದ ಸುಮಾರು 1.5 ಕಿ.ಮೀ. ವರೆಗೆ ಕುರುಹೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಹೊಲಗಳು, ತರಕಾರಿ ತಾಕುಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ಮತ್ತೆದರ ಕಾಲುವೆ ಈ ರೀತಿ ನಾಶವಾದರೂ ಊರಿಗೆ ತಲಪುರಿಕೆ ಹೆಸರಾದರೂ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ 8-10 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅದಕ್ಕೂ ಕಂಟಕ ಬಂದಿತು. ಈ ಭಾಗದ ಕೌನ್ಸಿಲರು, ತುಮಕೂರಿನ ಗಣ್ಯರು, ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳು ಬಂದು ಸಮಾರಂಭ ಮಾಡಿ ಈ ಊರಿಗೆ 'ಭಾಗ್ಯನಗರ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪುರಿಕೆ ಹೆಸರೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅದೂ ಸಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

“ಅವರು ಬಂದು ಭಾಗ್ಯನಗರ ಅಂತ ಹೆಸರಿಟ್ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯನೇ ಹೊರಟೋಯ್ಯ, ಈಗ ಕುಡಿಯೋಕೂ ನೀರಿಲ್ಲ” ಇದು ಇಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ನರಸಮ್ಮನವರ ಹೇಳಿಕೆ.

ಕುಡ್ಡಣ್ಣ

ತಲಪರಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಲು ಸಂಪರ್ಕ:
ರುದ್ರಣ್ಣ ಮತ್ತು ನರಸಮ್ಮ
ತಲಪುರಿಕೆ ಗ್ರಾಮ
ದೇವರಾಯ ಪಟ್ಟಣ ರಸ್ತೆ
ತುಮಕೂರು

ತಲಪರಗಿಗಳ ತಾಯಿ: ಚಿತ್ರಾವತಿ

● ಕೆ.ಎಂ. ನಯಾಜ್ ಅಹ್ಮದ್

ಚಿತ್ರಾವತಿ ನದಿ ಸಾವಿರಾರು ತಲಪರಗಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಎರಡರಲ್ಲೂ ನದಿ ದಡದಲ್ಲಿ ತಲಪರಗಿ ನೀರಿನ ಬೇಜಾಯಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಆಸರೆಯೂ ನದಿಯೇ. ತಲಪರಗಿಗಳು ಗೆರಂಡಿ ಬಾವಿಗಳಾಗಿ, ಆ ಬಾವಿಗಳು ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಬಾವಿಗಳಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅವೂ ಹೋಗಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ಬಂದಿರುವ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ನೋಡಬಹುದು.

ಚಿತ್ರಾವತಿ ಉತ್ತರ ಪಿನಾಕಿನಿ ನದಿಯ ಉಪನದಿ. ನಂದಿ ಬೆಟ್ಟದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು 1197 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕರಗಾನಪಾಳ್ಯದ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ನಂತರ ಗುಡಿಬಂಡೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ವರ್ಲಕೊಂಡ ಬೆಟ್ಟದ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಸಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 70 ಕಿ.ಮೀ.ನಷ್ಟು ಹರಿದು ಮುಂದೆ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಬುಕ್ಕಪಟ್ಟಂ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ನದಿಯ ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ ಇದು ಅಂತರ್ಮುಖಿ. ಅಂದರೆ ವರ್ಷದ ಒಂದು ಸಲ ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ನಿಂತರೂ ಮುಂದೆ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಒಳಮುಖಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯ ನೀರೇ ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರ ಜೀವಾಳವಾಗಿತ್ತು.

ಈಗ ಚಿತ್ರಾವತಿ ನದಿಯ ಚಿತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 5 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಗೆ ಶುದ್ಧ ಪ್ಲೇಸ್ಟೋಜಿನ್ ರಹಿತ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿತ್ರಾವತಿ ಇಂದು ಬಟಾಬಯಲು.

ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಚಿತ್ರಾವತಿಯನ್ನು ನಂಬಿ ಬದುಕು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಜನರು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನದಿ ಮತ್ತು ನದಿ ಬಳಗದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಹಾನಿಯಾಗದಂತೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಬದುಕಿದ್ದರು. ನದಿಗೆ ಅವಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣ ಬರಲು

ಈಗಲೂ ಉಳಿದಿರುವ ತಲಪರಗಿ ಕುರುಹು

ಗೆರಂಡಿ ಬಾವಿ

ಕಾರಣ ಮರಳು, ನದಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ತೆರೆ-ತೆರೆಯಾಗಿದ್ದ ಮರಳ ರಾಶಿ ಸಂಜಿನಂತೆ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಮರಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ರೈತರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಸರಳ ಸಾಧನಗಳೆಂದರೆ 'ತಲಪರಗಿಗಳು'. ರೈತರು ಆಗ ತಲಪರಗಿಗಳ ಮೂಲಕ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರಾವತಿಯ ಅಸು-ಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ತಲಪರಗಿಗಳೇ ಕೃಷಿಯ ಜೀವಾಳವಾಗಿದ್ದವು.

ತಲಪರಗಿಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ತಲಪುರಿ', 'ಗೋಕುಂಟೆ' ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರಾವತಿ ನದಿ ದಡದಲ್ಲಿ ತಲಪರಗಿಗಳ ಆಕಾರ, ನಿರ್ಮಾಣ ಕೌಶಲ ಅಂದಿನವರ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಗೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಚಿತ್ರಾವತಿ ನದಿ ಹರಿಯುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸುಮಾರು 70 ಕಿ.ಮೀ. ಹಾಗೂ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಸುಮಾರು 80 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದವರೆಗೆ ಕನಿಷ್ಠ 50 ಮೀಟರ್‌ಗೆ ಒಂದರಂತೆ ತಲಪರಗಿಗಳಿದ್ದ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ನದಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಹಿಂದರೆ ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಅದರ ಮರಳಿನ ಕೆಳಗೆ ನೀರುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿದ

ರೈತರು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ ನೀರು ಬೇಕಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಮರಳನ್ನು ತೋಡಿ ಹಳ್ಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 2-3 ಮೀಟರ್ ತೋಡಿದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ನೀರನ್ನು ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ವಿತಗಳ ಮೂಲಕ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಹಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ತಲಪಲಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ತೋಡಿದರೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರಿಗೂ ಮೋಸವಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ತೋಡಿದಷ್ಟೂ ನೀರು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ.

ಅರ್ಜಿಯವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಗೋರಂಟಿ ಹಾಗೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಈಗಲೂ ತಲಪಲಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಲಪಲಿಗೆಗಳಿಗೆ 'ಫಿಲ್ಟರ್ ಬಾವಿ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಹೀಗೇ ಸಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಮರಳನ್ನು ತೋಡಿ ನೀರು ಪಡೆಯುವುದು ಬೇಸರವಾಗಿ ರೈತರು ಮತ್ತೊಂದು ಉಪಾಯ ಹುಡುಕಿದರು. ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಶ್ವತ ವಿಧಾನ. ಏನೆಂದರೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳನ್ನು ತೋಡಿ ಬಾವಿ ಮಾಡಿದರು, ಆ ಬಾವಿಗೆ ದಡದ ಮರಳು ಒಳಗೆ ಕುಸಿಯದಂತೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿದರು. ಒಣ್ಣಿಬ್ಬರು ಮಾಡಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸದಾ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಳೆ ತಲೆಮಾರಿನ ರೈತರಾದ ಹೊಸಹುಡ್ಡು ಬೈಪರಡಿ. ಈ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ 'ಗರಾಂಡ ಬಾವಿಗಳು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಈ ಗರಾಂಡ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಲು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ರೈತರು ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ತೋಡಿ ದಡದ ಮರಳು ಕುಸಿಯದಂತೆ ಖಾಲಿ ತಾಂಬರು ಟೆನ್‌ಗಳಿಗೆ ತೂಕುಗಳನ್ನು ಕೊರೆದು ಇಳಿಜಿಟ್ಟರು, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಬದಿರು ಅಥವಾ ಬೇಲಿ ಗಿಡಗಳ ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಳಿ ಜಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಂಬರು ಟೆನ್ ಅಥವಾ ಬದಿರು, ಬೇಲಿ ಕೊಂಬೆಗಳ ಸಂದಿನಿಂದ ಸೋರುವ ನೀರು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ವಿತದ ಮೂಲಕ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಗರಾಂಡ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ಟುಗಳಿಂದ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿಕೊಂಡು 5 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿವೆ. ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳ ಒಳಗೆ ಸದಾ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. 1880ರಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್

ಕೆಮ್‌ಸಿಂಗ್‌ಟನ್ ಎಂಬಾತ ನದಿಯ ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಮೀ.ಗೆ ಒಂದರಂತೆ ತಡೆಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ 10 ಮೀಟರ್‌ನಷ್ಟು ಅಳದ ಕಾಲುವೆ (ಟ್ರಂಚ್) ತೆಗೆದು ದಪ್ಪ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮಟ್ಟದವರೆಗೂ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ತಡೆಯಾದಂತಾಗಿತ್ತು.

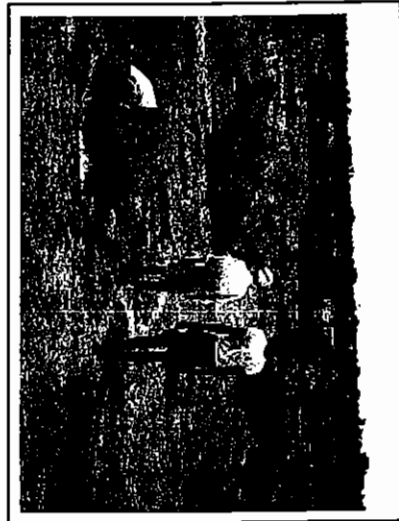
ಈ ತಡೆಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಜನ 'ಕಣಜ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ 'ಡೈಕ್' ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಈ ಕಣಜಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದಾಗಿ ನೀರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ರೈತರಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ನೀರು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಈ ಕಣಜಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ನಂತರ ಜನರು ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಮರಳು ತೋಡಿ ನೀರು ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಗರಾಂಡ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಲು ಮುಂದಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿಗೂ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ವಿತದ ಪಳಯುಳಿಕೆಗಳು, ನೀರು ಹಾಯಿಸುವ ಕಾಲುವೆಗಳು, ಪಂಪ್ ರೂಮುಗಳು, ಪೈಪುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಯಾವೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನೀರಿನ ಪಸೆಯಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈಗ್ಗೆ 10 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮರಳ ದರೋಡೆ. ಮರಳೇ ನೀರಿನ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದ ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳೇ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು. ಯಾವುದೇ ಅಂಕಿಯಲ್ಲದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಲೋಡು ಮರಳು ಲೂಟಿಯಾಯಿತು. ಮರಳು ತೆಗೆಯುವವರ ಜೊತೆಗೆ ನದಿ ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮರಗಳೂ ನಾಶವಾದವು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನದಿ ಬರಡಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮ ಒಂದು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ತಲಪಲಿಗೆಗಳು, ಬಾವಿಗಳು ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಗಿವೆ. 5 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗೂ ಅಧಿಕ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಬಂಜರು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಕುಡಿ ನೀರ ಬಾವಿಗಳು ಬತ್ತಿವೆ.

ತಲಪಲಿಗೆಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಕೋರ ಹೊರಟ ನನಗೆ 'ಹಾಗೆಂದರೆ ಏನೆಂಬ' ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಬಹುತೇಕ ಯುವಕರಿಂದ ಬಂದಿತು. ಕಾಲನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಲಪಲಿಗೆಗಳು ಹುದುಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ ನೀರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಂಪರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆಯಾಗಿವೆ.

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಕೆ.ಎಂ.ನಯಾಜ್ ಅಹ್ಮದ್
ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾಣಿ ಪರದಿಗಾರರು
ಕುಂಬಾರಪೇಟೆ, ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ- 561 207
ದೂ- 99644 24260

ಕೊಪ್ಪಳದ ಒರತೆಗಳು

● ಸಿ.ಆರ್.ನಾಗೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್

ಒರತೆ ಎಂದರೆ ಎರಡು ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಆಳದ- ತಗ್ಗು ಇಲ್ಲಿಂದ 'ಸೃಷ್ಟಿ'ಯಾಗುವ ನೀರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೇಲೆ ಬಂದು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಹಕ್ಕುವಾಸ್ತವ. ಕುಡಿಯಲು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ಈ ನೀರು ಆಧಾರ. ಇವುಗಳಿಗೆ 'ತಲಪು' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇದೆ.

ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಮೃದ್ಧ ನೀರು!

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಮನೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಒರತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತ ಹೋದರೆ ಇಂಥದೊಂದು ಉದ್ಧಾರ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಗುಡ್ಡ-ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವುದಿದ್ದ ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒರತೆಗಳಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಮನೂರು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೊಪ್ಪಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕಾಲೂರುತ್ತಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಈ ಊರಿನವರೇ... ಮಳೆ ಬಾರದೇ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ

ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕುತ್ತಲೇ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಇಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ಮಾತು.

ಕಾಮನೂರಿನ ಗತವೈಭವ ಒರತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಈಗ್ಗೆ ಮೂರಾರ್ಕೆಲ್ಲ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಶುಭ್ರ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಹಾಗೂ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಊರಿನ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಂಗಿ ಒರತೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪವಿರುವ ಲೇಬುಗೇರಿ, ಅಬ್ಬಿಗೇರಿ, ಯಲಮುಗೇರಿ ಹಾಗೂ ಇರಕಲ್‌ಗಡದಲ್ಲೂ ಒರತೆಗಳಿದ್ದ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಆಸರೆ

ಕಾಮನೂರಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಪಾಂಡವರ ಒರತೆ' ಇದೆ. ಸುಮಾರು ಮೂರು ಅಡಿ ವ್ಯಾಸದ ಈ ಒರತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ನೀರು ಲಭ್ಯ.

ಈ ಒರತೆಗೆ ಪಾಂಡವರ ಹೆಸರು ಏಕೆ ಬಂತು? ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಳಿ ಕಥೆಯೊಂದು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪಾಂಡವರು ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದರಂತೆ. ಊಟ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ನೀರು ಸಿಕ್ಕದೇ ಹೋದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದ ಕೂಡಲೇ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಊಟ ಮಾಡಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು. ಅದಕ್ಕೇಂದೇ ಈ ಹೆಸರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಊರಿನ ಹಿರಿಯ ಪಾಮಪ್ಪ ನಾಯಕ.

ಈ ಒರತೆ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲಿನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕೃಷಿಕರ ಬಾಯಾರಿಕೆ ತಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಇಪ್ಪತ್ ವರ್ಸದ ಹಿಂದೆ ಭಾರಿ ಬರ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆಗ್ಗೂ ಇದು ಬತ್ತಿಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಪಾಮಪ್ಪ.

ನೀಲಮಾನಿ ಒರತೆ

ಊರಿನ ಪಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಹೆಸರು- ನೀಲಿ ಹಳ್ಳಿ. ಈ ಹೆಸರಿನ ಹಿಂದೆ ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೋದರೆ ಅದು ಒರತೆಗೆ ಒರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂತು!

ಈ ಹಳ್ಳದ ಮೂಲ ಕೂಡ ಒಂದು ಒರತೆ. ಅದು- ನೀಲಮಾನಿ ಒರತೆ; ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಇರುವ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಬರೀ ಕಲ್ಲು-ಬಂಡೆಗಳೇ ತುಂಬಿರುವ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಕಡೆ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲದೇ ಮತ್ತೇನು? ಇದರ ಹೆಸರಿಗೂ ಒಂದು ಉಪಕಥೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ವಡ್ಡರ ಹುಲಗಪ್ಪ.

ಒಮ್ಮೆ ಬರಗಾಲ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ, ನೀಲಮ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ತನ್ನ ಐವರು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಹುಡುಕುತ್ತ ಈ ಕಡೆ ಬಂದಳು. ಗಡ್ಡೆ ಗಣನು, ಬೇರು, ಎಲೆ ವಿನೇಸೋ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ತಿಂದಳು. ನೀರು ಬೆಕ್ಕಲ್ಲ? ಹುಡುಕಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲೂ ನೀರೇ ಕಾಣದು. ಮಕ್ಕಳ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಬೇರೆ. ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದ ಮಣ್ಣಿನ ತುಸು ಭಾಗವನ್ನು ಕೈಯಿಂದಲೇ ತೋಡಿದಳು. ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು!! ಆದೇ ನೀರು ಮುಂದೆ ಹರಿದು ನೀಲಮ್ಮನ ಹಳ್ಳ ವನಿಸಿತು. ನೀಲಿ ಒರತೆ, ನೀಲಮ್ಮನ ಒರತೆ, ನೀಲಿ ಹಳ್ಳ ನೀಲಮ್ಮನ ಹಳ್ಳ, ನೀಲಮ್ಮನ ಮಡುವು ಎಂಬೆಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಕೆ ಈಗಲೂ ಉಳಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಪಕ್ಕದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಕುಂಕುಮ ಬಳಿದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಮೂಜೆ ಮಾಡುವುದುಂಟು.

ನೀಲಮ್ಮನ ಒರತೆಯ ತಿಳಿನೀರು

ಒರತೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಜನರು 'ತಲಪು' (ತಲಬು) ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಲಪು ಎಂದರೆ ನಿಲುಗಡೆ ಎಂದರ್ಥ. ಕುರಿ, ಆಡು, ಎಮ್ಮೆ ಕಾಯುವವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅದು 'ತಲಬು' ಎಂದು ಅದು ಹೊಸ ರೂಪು ಪಡೆದಿದೆ.

ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತ ಹರಿಯುವ ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಚಿಟ್ಟಿ ಹಳ್ಳ' ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ 'ಸುಡುಗಾಡು ಹಳ್ಳ'ವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜೀವ ಪಡೆಯುವ ಮೂರ್ಖಾಲ್ಮು ಒರತೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ 'ಸಂಗಟಿಯವರ ತಲಪು' ಕೂಡ ಒಂದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ 'ಗುಂಡಿನ ಒರತೆ' ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ್ದು. ಏತೆ ಬಳಸಿ

ನೀರಾವರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಒರತೆಯು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೊರಸಿದ ಕೊಳವೆಬಾವಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಾಗಿ, ಈಗ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹೊಂಡವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಗೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದ ಒರತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಂಟ್ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನೀರು ಬಂದು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ!

'ನಮ್ ಹೊಸನೆ ರಾಮನ ಒರೆ ಬತ್ತೋಗೈತೆ. ಮದ್ದಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಲ್ವಾಗ ಕೆಲ್ಲ ಮಾಡೋರೆ ಕುಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಇದೇ ನೀರು' ಎನ್ನುತ್ತ ಹಳೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೇವಲ 'ಹೊಸಮನೆ ರಾಮನ ಒರತೆಯ ಕಥೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಲಾಲ್‌ಗುಂದಿಯವರ ಒರತೆ, ಬಡಿಗೇರ ಒರತೆಗಳ ವೃಥೆ ಕೂಡ.

ಬಹುತೇಕ ಒರತೆಗಳು ಖಾಸಗಿ (ರೈತರ) ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕಾರಣ, ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಅವರೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒರತೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ನೀರು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಕೊನೆಗೆ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಮೂಲಕ ರೈತರಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇ ನೀರನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಕೃಷಿಕರು ಭತ್ತ ಹಾಗೂ ಕಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಡುಗಕ್ಕೆ ನೆಲ್ಲು ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಹಳ್ಳದ ನೀರೇ ಆಸರೆಯಾಗಿತ್ತು. ತೆನೆ ತುಂಬಿ ತೊನೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭತ್ತ ಪೈರು ಈಗ ನೋಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡ ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಪೊಲೀಸ್‌ಪಾಟೀಲ.

ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಭೂತಕ್ಕೆ ಒರತೆಗಳ ಬಲಿ

ಊರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿನ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಲ್ಲು ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಒರತೆಗಳು ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಲಿವೆಯೇ?

ಇಂಥದೊಂದು ಆತಂಕ ಈಗ ಉದ್ಭವವಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತ ಕಲ್ಲು- ಬಂಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿರಂತರ ನೀರು ನೀಡುವ ನೀಲಮ್ಮನ ಒರತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಈಗ 'ಕಲ್ಲಿನ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ' ನಡೆದಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ರೈತರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲವು ಒರತೆಗಳು ಬಾವಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ವಾದರಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಲಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿದೆಯೇ? ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೊರದ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಒರತೆ 'ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದೆ.

ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹೇಗೆ?

ಬಹು ಕಷ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಸಿಗುವ ನೀರಿನ ಚಲಮೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಆಯಾ ಒರತೆ ಇರುವ ಹೊಲದ

ಮಾಲೀಕರ ಮನವೊಲಿಸಬೇಕು. ಇನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒರತೆಗಳಂತೂ ಯಾರ ಆಸ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲವಲ್ಲ? ಹಾಗಾಗಿ ಅದು ಹಾಳಾದರೂ ಕೇಳುವವರು ಯಾರು?

ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲು ತೆಗೆದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ನಡೆದಿದೆ. ಗಿಡಮರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೂಲಾಡದ ನೀಲಮನ ಒರತೆ, ಪಾಂಡವರ ಒರತೆ ಕೇವಲ ಒಣ ತಗ್ಗುಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಾವು. ಇದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ತೀರಾ ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ. ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿ ನೆಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಹಸಿರು ಉಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಒರತೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಕ್ಕುವುದು ತಡವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಒರತೆಗಳಿದ್ದವು, ಎಷ್ಟು ಎಕರೆಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ಎಷ್ಟು ಒತ್ತುವರಿಯಾಗಿವೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಲಂಕಷ ದಾಖಲಾತಿ ಅಗತ್ಯ.

ಚಿತ್ರಗಳು: ಪ್ರಕಾಶ ಕಂದಕೂರ

ಒರತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ:

ಬಸವರಾಜ ವಂಕಲಕುಂಟೆ ಮತ್ತು ಸಿ.ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ

ಕಾಮನೂರು- 583 237

ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಜಿಲ್ಲೆ

ಮಾರ್ಗ: ಬೀಪೂರು

ಫೋ: 92427 46486

97409 62801

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಸಿ.ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ

ಕಾಮನೂರು- 583 237

ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಜಿಲ್ಲೆ

ಮಾರ್ಗ: ಬೀಪೂರು

ಫೋ: 92427 46486

ತಲಪರಗಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ, ಚೌಕಿ ಬಾವಿಗಳು!

● ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಂ.ಕೊಟ್ಟೇಶ್

ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ 10 ಚೌಕಿಬಾವಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. 100 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಇವು ಈಗಲೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. 1985 ರವರೆಗೂ ನೀರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬತ್ತಿಹೋಗಿವೆ. ಹಳ್ಳ-ಹಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಹರಿವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಹಾವಳಿ ಹಾಗೂ ರೈತರ ಲೂಟಿಕೋರತನದಿಂದಾಗಿ ಚೌಕಿಬಾವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಶವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು.

ಚೌಕಿ ಬಾವಿಗಳು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಜಲ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇವು ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಆಳವಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇದ್ದರೆ ಚೌಕಿಬಾವಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕೇವಲ ಹಳ್ಳ ತೊರೆ ಮತ್ತು ಹಗರಿಗಳ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಇವುಗಳನ್ನು ತಲಪರಗಿಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ ಮತ್ತು ನದಿ ದಡಗಳಲ್ಲಿನ ತಲಪರಗಿಗಳಂತೆಯೇ ಚೌಕಿ

ಬಾವಿಗಳಿಗೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ಹಳ್ಳದ ನೀರೇ ಆಧಾರ. ಒಂದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ತಲಪರಲಿಗಳ ನೀರು ಕಾಲುವೆ ಮೂಲಕ ಹರಿದರೆ ಚೌಕಿ ಬಾವಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕಪಿಲೆ, ಏತಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾದ ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ, ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಹಡಗಲಿ ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ನೀರು ಚಿಕ್ಕ-ಚಿಕ್ಕ ಕವಲು ಹಳ್ಳಗಳಾಗಿ ಹರಿದು, ಹಲವಾರು ಕವಲುಗಳು ಸೇರಿ ಹಗರಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ನದಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಹಗರಿಗಳು 600 ಅಡಿಯಿಂದ 800 ಅಡಿಯಷ್ಟು ಅಗಲವಿರುತ್ತವೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದಾಗ ಹಗರಿ ಅಸು-ಪಾಸಿನ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ನೀರು ಸುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮರಳು ಸಂಗ್ರಹಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಗರಿ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಈ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಂಗಿ ಅದೇ ಚೌಕಿ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ನೀರೂಸರೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಭೂಮಿಯು ಬಾವಿ ತೋಡಲು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಬಾವಿಯ ದಂಡೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹಗರಿಯ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಮಟ್ಟದಿಂದ 5-6 ಅಡಿ ಆಳಕ್ಕೆ ಬಾವಿ ತೆಗೆದರೆ ಸಾಕು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ನೀರು ಲಭ್ಯ. ಅಂದರೆ ಚೌಕಿ ಬಾವಿಗಳ ಅಂದಾಜು ಆಳ ಕೇವಲ 10 ರಿಂದ 20 ಅಡಿ ಮಾತ್ರ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಅಗಲ ಕೆಲವು 10 ಅಡಿ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು 20 ಅಡಿ. ತಲಪರಲಿಗಳ ಉದ್ದಗಲಗಳೂ ಬಹುತೇಕ ಇಷ್ಟೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

ಬಾವಿಯ ದಡ ಕುಸಿಯದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಅಂದಿನ ರೈತರು ಬಳಸಿದ ದೇಸೀ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು ಜರಿದು ಬೀಳದಂತೆ ಬಾವಿಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೂಣನೆ ಮರದ ಜೊಡ್ಡ ಅಥವಾ ದಿಮ್ಮಿಗಳನ್ನು ಚೌಕಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತೊಟ್ಟಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತೊಟ್ಟಲು ಬಾವಿಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಹಾಕಿರುವ ಹೂಣನೆ ದಿಮ್ಮಿಗಳು ನೂರು ವರ್ಷವಾದರೂ ಸಹ ಇಂದಿಗೂ ಕೊಳೆಯದೆ, ಹುಳು ಬೀಳದೆ ಗಟ್ಟಿ-ಮುಟ್ಟಾಗಿವೆ. ಹೂಣನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಗುಣವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರಾಗಿ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಡವು ನೆಲ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ಮೇಲಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಬಾವಿಗಳು ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದ-ಅಗಲ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಅಗಲವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ವಿಶೇಷ. ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆಯ ತಲಪರಲಿಗಳ ರಚನೆಯೂ ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ದಡ ಕುಸಿಯುವ

ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಈ ವಿಧಾನದ ಅಳವಡಿಕೆ. ಬಾವಿಯ ಒಳ ಮೈಯನ್ನು ತಿದ್ದಿದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಮಳೆ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 2 ಚೀಲ ಜೋಳ ಬೆಳೆದರೆ ಚೌಕಿ ಬಾವಿ ನೀರಿನಾಸರೆಯಲ್ಲಿ 4-5 ಚೀಲಗಳವರೆಗೆ ಇಳುವರಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ವರ್ಷವಿಡೀ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವೂ ಸಹ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಬಾವಿ 5-6 ಎಕರೆಗೆ ನೀರು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಪಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದ ನೀರು ಹುದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಎತ್ತರದ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ನೀರಿನಿಂದ ಜೋಳವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈರುಳ್ಳಿ, ವೀಳ್ಯದೆಲೆ, ಬಾಳೆ, ತರಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ನೀರು ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ವಿಶೇಷ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಅಲಭ್ಯವಾದಾಗ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೂ ಸಹ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ 10 ಚೌಕಿಬಾವಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ಕಡಲಬಾಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 15-16 ಬಾವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪಕ್ಕದ ಕಾಶ್ಯಾಯಿನಿಮಠದಲ್ಲಿ 12 ಬಾವಿಗಳಿವೆ. 100 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಇವು ಈಗಲೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. 1985 ರವರೆಗೂ ನೀರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬತ್ತಿಹೋಗಿವೆ. ಹಳ್ಳ-ಹಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಹರಿವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಹಾವಳಿ ಹಾಗೂ ರೈತರ ಲೂಟಿಕೋರತನದಿಂದಾಗಿ ಚೌಕಿಬಾವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಶವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು.

ಶ್ರಮರಹಿತ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಕಾಬಿಟ್ಟೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ಕೊರೆಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಜಲ ಮಟ್ಟ ಕುಸಿದು, ಇಂದು ಆಳದಿಂದ ನೀರೆತ್ತಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಫ್ಲೋರೈಡಿಯುಕ್ತ ನೀರು ಕುಡಿದು ಸಂಧಿವಾತ, ಹುಳುಕು ಹಲ್ಲು, ಮೂಳೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವಾರು ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗ ತುತ್ತಾಗಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಪದ್ಧತಿಗಳಾದ ಕಟ್ಟಿ-ಕೆರೆಗಳ ವುನರುಜೀವನ, ಚಿಕ್ಕಾಡ್ಡಾಂ ನಿರ್ಮಾಣ, ಅರಣ್ಯೋದರಣ ಮುಂತಾದ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಳೆ ನೀರು ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಹಳ್ಳ-ಹಗರಿಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಚೌಕಿ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಾಣಬಹುದು.

ಚೌಕಿಬಾವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಂ.ಕೊಟ್ಟೇಶ್

ಕಡಲಬಾಳು, ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ತಾ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ

ದೂರವಾಣಿ: 99009 34093

ಗರಸು ಬಾವಿಗಳು

● ಭೂಷಣ್ ಮಿಡಿಗೇತಿ

ಗೌರಿಬಿದನೂರು, ಗುಡಿಬಂಡೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಗರಸು ಬಾವಿಗಳಿವೆ. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ಇವು ಬಹುತೇಕ ತಲಪಲಿಗೆಗಳನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಜನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ನೋಡಲು ಸಿಗುವುದೂ ದುರ್ಲಭ.

ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಗೌರಿಬಿದನೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಹುತೇಕ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೋಲುವ ಗರುಸು ಬಾವಿಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಲಪಲಿಗೆಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿನಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುವ ಇವು ಮಣ್ಣಿನ ಬಾವಿಗಳು. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಸರುವ ನೀರಿನ ಆಸರೆಗೆ ಈ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಕೆಲವೇ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಗುರುತು ಕಾಣಬಹುದು. ಗೌರಿಬಿದನೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮುದಿಗೆರೆ, ಗೆದರೆ, ಹೊಸೂರು, ಕಾಚಮಾಚೇನಹಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಮುಗಿದ ನಂತರ ತಲಪಲಿಗೆಗಳಂತೆಯೇ ಇವೂ ಸಹ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ಮುದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದ ಓ. ನಾಂನಾಯಣಪ್ಪ ಮತ್ತು ಆನಂದ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಮುಟ್ಟು (15 ಅಡಿ) ಅಳವಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ವೃತ್ತಾಕಾರ. 8-10 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸದ ಈ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನೀರಿನ ಕಣ್ಣು ನೋಡಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೇ ಶ್ರಮದಾನದಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ತೆಗೆಯುವಾಗ ದಡ ಕುಸಿಯುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಧಾನ ಕುತ್ಸೂಹಲಕರ. ಬಾವಿ ತಳದಿಂದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಮೀಟರ್‌ಗೊಂದರಂತೆ ಉದ್ದನೆಯ ಬದಿರು ಗಳಗಳನ್ನು ನಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಇಂಡಿಗೆ ಹಾಕಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ 'ಬಂದ್' ಗಿಡದ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ತಡಿಕೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಸೊಪ್ಪು ಸುತ್ತುವುದರಿಂದ ನೀರು ಮಾತ್ರ ಜಿನುಗಲು ಅವಕಾಶವಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಕುಸಿಯಲು ಆಸ್ಪದವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುದಿಗೆರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಗರಸು ಬಾವಿ ಈಗ ನೋಡಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆರೆಯ ಹೂಳಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಈಗ ಅದರ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು ಕೂಡಾ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುಂಚೆ ಅದು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ನಂಜಪ್ಪ "ನೀರು ಬೇಡಾದವರು ಈ ಬಾವಿಯಿಂದ ಕಪಿಲೆ, ಡೈನವೊ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. 15-20 ಎಕರೆಗೆ ನೀರು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಳೆದ 20-30 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿಂತು ಹೋಗಿ ಗರಸು ಬಾವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

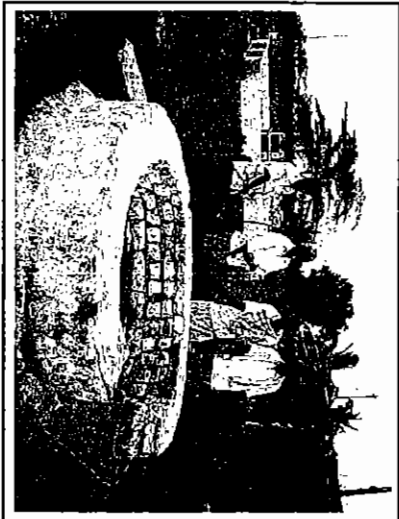
ಮುದಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ ಗರಸು ಬಾವಿ

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ತತ್ತಾರ. ಸುಮಾರು 2 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಿಂದ ನೀರು ತಂದು ಬಳಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆರೆ ಬೀಣಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಕೆರೆಯಂಗಳದ ಗೌರಿಗುಟ್ಟೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಜೊಗು ಪ್ರದೇಶವೊಂದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜೊಂಡಿನ ಹುಲ್ಲು ಹಸಿರಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಎರಡು ಮಾಸ್ತಿ ಕಲ್ಲುಗಳಿದ್ದವು. ನೀರಿನ ಬರದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದ ಊರ ಕೆಲ ಯುವಕರು ಗೌರಿಗುಟ್ಟೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸೆಲೆ ಹುಡುಕುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದರು. ಹಿಂದೆ ಊರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗರುಸು ಬಾವಿ ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದೇ ಜ್ಞಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 8 ಅಡಿ ಅಳ, 5 ಅಡಿ ಅಗಲದ ಬಾವಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇದು ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೀರೊಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈಗ ಊರಿಗೆ ನೀರ ನೆಮ್ಮದಿ. ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಅನೇಕ ಊರುಗಳು ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದಿವೆ.

ಆನಂದ್ ಎಂಬ ಯುವ ವಕೀಲರು ಊರ ಹಿರಿಯರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಗೌರಿಗುಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಾಸ್ತಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಸಿ ಮಧ್ಯದಲಿಡ್ಡೆಂದು

ಗೌರಿ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ರೂಪ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಗದ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ 8 ಎಕರೆ ಕೆರೆ ಅಂಚಿನ ಜಾಗವನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿಯ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಗಿಡ-ಮರ ಬೆಳೆಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. 2000 ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಸಹ ಗರುಸು ಬಾವಿಯ ನೀರು ಆಧಾರ, ಅದು ಊರಿನ ಗುಂಡು ತೋಪಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತಸದ ವಿಷಯ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಧ್ಯಾನ ಕೇಂದ್ರ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ್ದು ತುಳಸೀವನವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ನೀರಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಇದರ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. 19 ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಉದ್ದ ಹಾಗೂ 9 ಅಡಿ ಆಳದ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಮೃದ್ಧ ನೀರಿವೆ. ಕೆರೆಯಂಗಳಕ್ಕೆ ಮೆವಿಗಾಗಿ ಬರುವ ದನ-

ಮುದಿಗೇರೆಯ ಗರಸು ಬಾವಿ

ಕರುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೀರಡಿಕೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಗರುಸು ಬಾವಿ ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ:

ಎಸ್.ಎಂ.ಆನಂದ್
ಮುದಿಗೇರೆ
ಮೊಬೈಲ್-94488 08181

ಎಂ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ
ಗೌರಿಬದನನೂರು
ಮೊಬೈಲ್-94496 69860

ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

● ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಲು ಬಾಬು

ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮರಿಯ ನೆರಳು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಳಿಯಲು ಮಳೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಘಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಸೋಮಾರಿತನ, ಉಳ್ಳವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಉದಾಸೀನ, ಮರಳು ದರೋಡೆ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳು ಇದರ ಹಿಂದಿವೆ.

ತಲಪರಿಗೆಗೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನೀರ ವಿಷಯವಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಕಾಯುವುದು, ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಶುಂಠಿ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತರಲು ಭಾನುವಾರ ತೊರೆಗಳ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುವುದು, ಮುಳ್ಳುಹಂದಿಯ ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣದ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತರಲು ನಮ್ಮೂರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ಗುಡ್ಡ-ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಗುಲಗಂಜಿ ಸಂಗ್ರಹ, ನವಿಲು ಗರಿ ಸಂಗ್ರಹವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಂಗೋಲಿ ಹಿಟ್ಟು, ಬೆಟ್ಟದ ಹಲಸು (ಸೀತಾಫಲ), ಸೌದೆ

ತರಲು ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ತೊರೆಗಳು, ನನಗೆ ಸದಾ ಓಡಾಡುವ ನೆಚ್ಚಿನ ತಾಣಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಬಾಲ್ಯದ ಅಷ್ಟೂ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಸಲ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಯಲ ನೀರನ್ನೇ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲವೂ ನೆಗಡಿಯಾದ, ಇನ್‌ಫ್ಲೆನ್ಸ್ ಆದ ನೆನಪಿಲ್ಲ.

ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಬೊಗಸೆ ಮರಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಓರೆಮಾಡಿ, ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ತಿಳಿಯಾಗಲು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆಯೇ ಬಾಯಿ ಹಚ್ಚಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದಿನಗಳಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವುದು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟೇ. ಸಾವಿರ-ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೇ ಇದ್ದ ಗಂಗೆ, ಈ ಸಣ್ಣ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಗೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಳಲ್ಲಾ!

ಇದಾವುದರ ಸೂಚನೆ? ಆತಂಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಾದರೆ, ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೇನು? ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇಂದಿನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾವು ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣೀಭೂತರು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಇಟ್ಟ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಾವುವು, ನಾವು ಮರಳಿ ಹಾದಿ ಯಾವುದು? ಸರಿ ಮಾರ್ಗವಾಗದಷ್ಟು 'ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದೇವೆಯೇ ಎಂಬುದರ ಅವಲೋಕನ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸರಿ, ತಲಪರಿಗೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರೋಣ.

ನನಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ, ತಲಪರಿಗೆ ಎಂದರೆ (ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ವಿವರಣೆ ಈಗಾಗಲೇ ಓದಿರುತ್ತೀರಿ) ಮಳೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ನೀರು, ಹೊಳೆ, ತೊರೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗಿದ ನೀರು, ಕೆರೆ-ಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಳು, ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಲು-ಬಂಡೆಗಳ ಬಿರುಕುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಒಳಿಳಿದ ನೀರು, ಗಿಡ-ಮರಗಳ ಬೇರು-ನಾರುಗಳ ಮೂಲಕ ನೆಲದೊಳಗಿನ ವಿವಿಧ ಶಿಲೆ-ಮಣ್ಣು ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಗೊಂಡು, ಹರಿದು ಸಾಗಿ ನೆಲದಿಂದೀಚೆಗೆ ಜನುಗುವ, ಪುಟಿಯುವ, ಉಕ್ಕುವ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳೆನ್ನಬಹುದು.

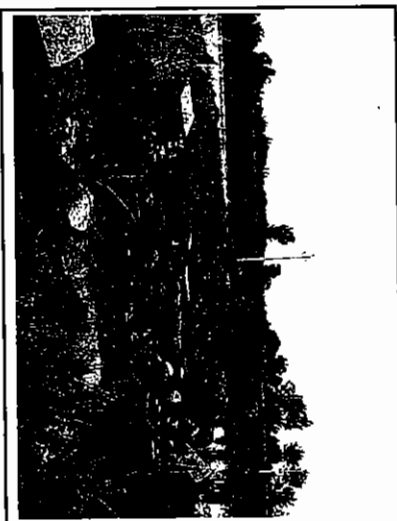
ತಲಪರಿಗೆ ಸರಣಿ

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಕೊರಟಗೆರೆ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿದ್ದವು. ಕತ್ತಿನಾಗೇನಹಳ್ಳಿಯ 100 ಮರ್ಷದ ಚಂದ್ರಪ್ಪಜ್ಜ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ನಮ್ಮೂರ ಗುಟ್ಟೇಯಿಡಿಯಿಂದ ಒಂದು ಆನೆ ನುಗ್ಗುವಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಾಶವಾರದ ತಲಪರಿಗೆ

ಕಾಲುವೆ ನೀರು ಅದನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಕತ್ತೆಯನ್ನೇ ಹೊರಳಿಸಿ ಬೀಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕತ್ತಾವಳಿಪಾಳ್ಯ (ಇಂದಿನ ರೆಡ್ಡಿಹಳ್ಳಿ) ಎಂದು ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ನಾಮಕರಣವಾಗಿತ್ತು. ಹುಲಿಯೇ ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಪುರವರದ ಹಿರೇಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಆ ನಂತರ ಹುಲಿಹಳ್ಳವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು."

ಅಬ್ಬಾ! ಎಂತಹ ನೀರ ಸಮೃದ್ಧಿ! ಮಧುಗಿರಿ, -ಕೊರಟಗೆರೆಗಳನ್ನು ಬಂದ ಊರುಗಳೆಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗಿನಿಂದ? ಏನಾಯಿತು ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ನೀರು?

ಕೊರಟಗೆರೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಇರುವ ಮೂಡ್ಲಪ್ಪಣ್ಣೆ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ತಾತಂದಿರು ಗಮಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆ ನನಗೆ

ನೀರಿದ್ದರೂ ಹಾಳಾಗಿದವ ಸೋಮಲಾರ ತಲಪರಿಗೆ

ಪರಿಚಿತವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕಾಗಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ, ವಿವರವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದಂತೆ ಆದರೆ ಇತರ ಮಗ್ಗುಲುಗಳೂ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದವು.

ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಭಾವುಕ ಅಂಶಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವ ಅಥವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜನ್ಮ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಮಳೆಯ ಇಳಿಮುಖ ಮತ್ತು ಅಕಾಲಿಕ ಮಳೆ ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಳೆ ಮಾಪಕ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಕುಸಿತವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ

ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ವಿರಳತವನ್ನಷ್ಟೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಳೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು.

ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ನಾವೆಂದುಕೊಂಡಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದಾದಲ್ಲಿ, ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆಗೆ ತುಂಬಿಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿ, ತೊರೆ, ಕೆರೆಗಳೇಕೆ ಈಗಿನ ಮಳೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದು ಸರಳ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟದ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟದ ಕುಸಿತ, ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ರಾಜ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟ ಮೀರಿ ಜಾಗತಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ಕೊಂಡ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು

ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ರೈತ ಸಮುದಾಯ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಅತಿವೇಗದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗಿದ್ದು, ನೆಲದ ತಂಪನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೀರಿ ತೆಗೆದು ಇತರರೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೆಂಬಂತೆ ಆಳಗೊಳಿಸಿ ಬೆರಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ಒತ್ತಿ ನೀರ ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಮೈಮರೆತಿದ್ದು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಆಪೋಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯ ಒಡಲ ತನುಪನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೀರಿಬಿಟ್ಟಿರುವ ಬೋರುಗೊಳವೆಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳ ಆಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಾ, ಮಾನವ ಬಳಕೆಗೆ, ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ನೀರಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗುವ ವಿವಿಧ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಟು ಸತ್ಯ ನಮ್ಮದುರಿಂದ.

ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರದೇಶ (ಮಧುಗಿರಿ ಉಪವಿಭಾಗದ ಮಧುಗಿರಿ, ಕೊರಟಗೆರೆ, ಶಿರಾ ಮತ್ತು ಪಾವಗಡ) ದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿಸಿದ ಬೋರುಗೊಳವೆಗಳನ್ನು ತಲಪರಿಗೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡೋಣ. ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳೇನು ಸಾಮಾನ್ಯದವಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ತಲಪರಿಗೆ ಮುನ್ನೂರು ಎಕರೆಗಳಷ್ಟು ತಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದವು. ಕೊರಟಗೆರೆಯ ಐದು ಕಿ.ಮೀ. ಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ 25 ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಸುಮಾರು ಐದು ಸಾವಿರ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂದರೆ ಸರಾಸರಿ ಒಂದು ತಲಪರಿಗೆ 200 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಖರ್ಚಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ತಲಪರಿಗೆ ಕಟ್ಟಲು, ಕಾಲುವೆ ತೆಗೆಯಲು, ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಲು ರೈತರು ತಮ್ಮ ತೋಳ್ಳಲ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಾಗಲೀ, ಬೇರೆಯವರಿಂದಾಗಲೀ ಸಹಾಯ, ಸಾಲ ಕೇಳದಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಯುನಿಟ್ ವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಳಲ್ಲ. ಸಬ್ಸಿಡಿಗ ಅವಲಂಬಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗುಂಟ ಸಲಿಕೆ ಹಿಡಿದು ರೈತರು ಸೈನಿಕರಂತೆ ನಡೆದರೆ, ಗಂಗೆ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರು ತೋಡಿದವ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲುವೆಗಳು ಇಂದಿನ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ-ಕೋಟಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹವು. ನೀರ ಹನಿ-ಹನಿಯ ಮೌಲ್ಯ ತಿಳಿದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಅದನ್ನು ಹೊಂದಲು ಭಗೀರಥರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿದು ಪಡೆದ ನೀರನ್ನು ಮುತುವರ್ಜಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಬೆರಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಿಚ್ ಒತ್ತಿದರೆ ನೀರು ಧುಮುಕುವ ಇಂದಿನ ಯುವ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ನೀರಿನ ಮೌಲ್ಯ ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಒಂದು ಬೋರು ಎಂದರೆ ಇಂದಿನ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಬಂಡವಾಳ. ವಿದ್ಯುತ್ ಅವಲಂಬನೆ, ಸಬ್ಸಿಡಿ, ಸಾಲ ಮನ್ನಾ, ಕಾಯುವ ಬಾಳು, ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ ಸಾಲವಾದರೆ ಅದು ಶೂಲ-ರೈತನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪತನದ ಇಳಿಜಾರು.

ವಿಶ್ವಖ್ಯಾತ್, ವಿದೇಶೀ ಸಾಲ ಬೇಡದ, ಡೀಸೆಲ್, ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಸುಡದ, ಕೋಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಸಂಬಳದ ಸರ್ಕಾರೀ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ, ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಪುಟ್ಟ-ಪುಟ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಡ್ಯಾಂಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರುವಲ್ಲಿ!

ನೀಡುವುದು-ಕೆಸಿಯುವುದು

'ಪರಸ್ಪರ ನೀಡುವುದು' ತಲಪರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾದರೆ, 'ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೆಸಿಯುವುದು' ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ.

'ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ' ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡಿ.

ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಜಟ್ಟಿ ಅಗ್ರಹಾರದ ತಲಪರಿಗೆ ಜಂಪೇನಹಳ್ಳಿ ದೊಡ್ಡ ಅಡ್ಡಗೆ ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಜಂಪೇನಹಳ್ಳಿ-ಕಲ್ಲುಗುಟ್ಟರಹಳ್ಳಿಯ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಮೂಡ್ಡಪ್ಪಣ್ಣಿಯ ಚಿಕ್ಕ ಅಡ್ಡಗೆ, ಮೂಡ್ಡಪ್ಪಣ್ಣಿಯ ಬಸವನಕಾಲುವೆ ತಲಪರಿಗೆ ಗುಂಡನಪಾಳ್ಯ, ಹುಲಿಕುಂಟೆಗೆ, ಘಕೇರಪ್ಪನಪಾಳ್ಯದ ತಲಪರಿಗೆ ಕುರುಡುಗಾನಹಳ್ಳಿಗೆ, ಕುರುಡುಗಾನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ ಮಲಪನಹಳ್ಳಿಗೆ, ಮಲಪನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ ಚೀಲಗಾನಹಳ್ಳಿಗೆ, ಚೀಲಗಾನಹಳ್ಳಿ-ರಾಂಪುರದ ತಲಪರಿಗೆ ರಾಯವಾರ, ಆರ್.ವೆಂಕಟಾಪುರಕ್ಕೆ ಆರ್.ವೆಂಕಟಾಪುರದ ತಲಪರಿಗೆ ಕ್ಯಾಶ್ವಾರಕ್ಕೆ... ಹೀಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ತಲಪರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಾಮದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

'ಕೆಸಿಯುವುದಕ್ಕೆ' ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡಿ.

ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಿಜವಾರದ ಬೋರುಗಳು ಗಂಜಲಗುಂಟೆ, ಅಮರಾವತಿ, ಶಂಭೋನಹಳ್ಳಿ ನೀರನ್ನು ಕಸಿದವು. ಶಂಭೋನಹಳ್ಳಿಯ ಬೋರುಗಳು ನರಸಾಪುರ ಗೊಂದಿಹಳ್ಳಿ ನೀರನ್ನು ಕಸಿದವು. ನರಸಾಪುರದ ಬೋರುಗಳು ಪುರವರದ ನೀರನ್ನು, ಪುರವರದ ಬೋರುಗಳು ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿಯ ನೀರನ್ನು, ಗೋವಿಂದನಹಳ್ಳಿ ಬೋರುಗಳು ಇಮ್ಮಡಗಾನಹಳ್ಳಿಯ ನೀರನ್ನು ಕಸಿಯುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಇವು ಕೇವಲ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕಸಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ರೈತರ ಉಸಿರನ್ನೇ ಕಸಿಯುತ್ತಿವೆ.

ಸೋಮಾರಿತನ

ಬೋರುಗಳನ್ನು ಖಳನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇತರ ಅಂಶಗಳ ಕಡೆಗೂ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುವುದಾದರೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಸೋಮಾರಿತನ. ಒಂದೆರಡು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದುಡಿದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಇಡೀ ತಿಂಗಳ ಸರ್ಕಾರೀ ರೇಶನ್ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಕಾರವೇ ಸೋಮಾರಿತನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಸರ್ಕಾರದ 'ಕಾಳು ಎಸೆಯುವ' ಯೋಜನೆಗಳ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾದ ನಮಗೆ, ಕಾಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಸೆ ಪಟ್ಟು ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನಾಶವಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಪಾಡು ಪಾಠ ಕಲಿಸಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಸೋಮಾರಿತನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡೋಣ.

ಬಯಲಲ್ಲಿರುವ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಅಂತರ್ಜಲ ಕುಸಿತ ಮತ್ತುತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಶಿಸುತ್ತಿವೆ, ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಕೆರೆಯೊಳಗಿನ ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನಾದರೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ನಾವು ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಲವಾರು ಕೆರೆಯುಂಗಳಾದ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಮಳೆಗಾಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಜೇಲಿ, ಹೂಲಿ ಮುಂತಾದ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ಹೆಣೆದ ತಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಹೂಳು, ಮರಳು ನೀರಕ್ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚದಂತೆ ಮುಂದಿನ ಬೇಸಗೆಯವರೆಗೆ ಆ ರಕ್ಷಾಕವಚ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಪದ್ಧತಿ ಏಕೆ ನಿಂತಿತು? ನಮ್ಮ ಉದಾಸೀನವೇ? ಸೋಮಾರಿತನವೇ? ನಮ್ಮ ಹೊಲಗಳ ಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕೆರೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದನ್ನೂ ಸಹ ಮರೆತೆವಲ್ಲ! ಎತ್ತು ಗಾಡಗಳಲ್ಲ, ನಾಟಿ ಗೊಬ್ಬರವಿಲ್ಲ, ರಸಗೊಬ್ಬರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವವನ್ನೇ ಬಿಡುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಏನಾಗಿದೆ ನಮಗೆ?

ಗ್ರಾಮ ರಾಜಕಾರಣ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವಿಮುಖತೆ

ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಾಗಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರೈತರಲ್ಲಿ

ಬಿಕ್ಕಿಟ್ಟು ಉಂಟಾಗಿ ಸಮೂಹ ಶ್ರಮ ಬೇಡುವ ತಲಪರಿಗೆಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕ, ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅದ್ಭುತ ನೀಡಿದ್ದು ತಲಪರಿಗೆ ನಶಿಸಲು ಕಾರಣ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಪರಂಪರಾಗತ ಕೃಷಿಗಿಂತ, ಉಳುಮೆ, ಬಿತ್ತನೆ, ಕೊಯ್ಲು, ಕಣ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ದುಬಾರಿ ವೆಚ್ಚದ ಯಂತ್ರಗಳ ಅವಲಂಬನೆ ನೀರೆತ್ತುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂಡವಾಳ, ನಿರ್ವಹಣಾ ವೆಚ್ಚ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕೊರತೆ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ, ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಅವಲಂಬನೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವೈಫಲ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿ ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲದಂತಾಗಿ ರೈತರು ಕೃಷಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿರುವುದೂ ಸಹ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಜೊತೆಗೆ

ಕೆರೆಯಲ್ಲಿನ ತಲಪರಿಗೆ ಹೂಳು ತುಂಬಿರುವುದು

ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ದರ, ಕೃಷಿವಲಯವನ್ನು 'ಶಾರ್ಟ್‌ಕಟ್' ನೀತಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾದ ರೈತ ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗಳ ತೋಡುವ ಶ್ರಮ, ಸಂಯಮ, ಸಮಯ, ಶಿಕ್ಷು ಮೀರಿ ದಿಢೀರ್ ಬೆಳೆಯುವ ಆತುರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನಿರ್ಗಮನ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿದೆ..

ತಲಪರಿಗೆ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರ ಒಂದೆರಡು ಎಕರೆಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯೂ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಆಸ್ತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ-ಮತ್ತೆ ತುಂಡಾಗಿದ್ದು, ರೈತರ ಮಕ್ಕಳು ಸಮೀಪದ ಪಟ್ಟಣ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿನ ಇತರ ಆದಾಯದ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಬದಲಿಸಿದ್ದು, ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಕಲಿತವರು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಕೈ ಇಡುವ ಬದಲು ನಗರದ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗೆ ಸಾಗಿದ್ದು, ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ

ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು, ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕಳೆಗುಂದಿಸಿ ನಗರೀಕರಣಗೊಂಡಿದ್ದು ಸಹ ಕಾರಣಗಳು.

ಮರಳ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ

ತಲಪರಗಿಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ನೀರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವಾಗ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ದುಷ್ಕರಣಾಮಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಮರಳ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತಲಪರಗಿಗಳಿಗೆ ನೀರ ಆಸರೆಯಾಗಿದ್ದ ಕೆರೆ, ತೊರೆ, ಹಳ್ಳಗಳು ಎತ್ತರವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಕಾಲುವೆಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕುಸಿದಿದ್ದು ಈ ಮರಳ ಎತ್ತುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ.

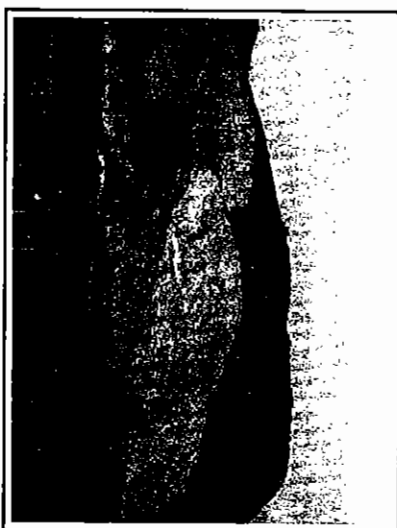
ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಬಿಟ್ಟ ಮರಳು ತೆಗೆದಿರುವುದು

ಕಿರಿಯಲ್ಲೂ ಮರಳ ಲೂಟಿ

ಇದರಿಂದ ಹಲವು ಕಡೆ ತೊರೆಗಳ ಮೇಲ್ಮೈ ಮರಳ ಮೇಲೆ ದಡ ದಾಟುತ್ತಿದ್ದ ತಲಪರಗಿ ಕಾಲುವೆಗಳು ಕುಸಿದ ತೊರೆಯ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ಬಂದು ಎದುರು ದಡಕ್ಕೆ ಏರಲಾಗದೆ ಮುಕ್ಕಾಯಗೊಂಡಿವೆ.

ಇನ್ನು ತಲಪರಗಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರುಂಡಲು ಮರಳು, ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಲುಗಳ ನಡುವೆ ನೀರು ಹಿಂಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಕಲ್ಲು ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯು ಈ ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿವೆ. ನೀರು ಇಂಗುವ, ವಿವಿಧ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ನಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕಾರ್ಕ್ರೇಟು ಕಾಡುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ತಲಪರಗಿಗಳು ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ದುರಂತ.

ಚಿಟ್ಟವನ್ನೇ ನುಂಗುತ್ತಿರುವ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ

ಒತ್ತುವರಿ

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ತಲಪರಗಿಗಳ ಒತ್ತುವರಿ. ಕೆಲವೆಡೆ ತಲಪರಗಿಯ ಮೂಲ ಸ್ಥಳವೇ ಒತ್ತುವರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಕಾಲುವೆಗಳು ಒತ್ತುವರಿಯಾಗಿ ಆಳ-ಅಗಲ, ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಿರಿದಾಗಿವೆ ಅಥವಾ ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಿಯೇ ಹೋಗಿವೆ. ಒತ್ತುವರಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಲಪರಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಯ ಆಸು-ಪಾಸಿನ ವ್ಯತಿಗಳು ತನ್ನ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾಗಿ ಒತ್ತುವರಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಣ, ಜಾತಿ, ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠರಾದವರು, ಒಂದಿಡೀ ಸಮುದಾಯದ ಬಳಕೆಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ತಲಪರಗಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಟುರ್ ಮೆಟ್ರೋಪಾಲಿಟನ್ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ತಲಪರಗಿಗಳ ಒಡೆತನ,

ನೀರಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಸರ್ಕಾರೀ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವು ತೀರ್ಮಾನವಾಗುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಮಧುಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿ ಚೋಳೇನಹಳ್ಳಿ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ 2 ತಲಪರಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆಯದು, ಮತ್ತೊಂದು ಮಣ್ಣಿನದು. ಇವೆರಡೂ ಲಾಲಾಪೇಟೆ ಗ್ರಾಮದ ಸುಮಾರು 150 ಎಕರೆಗೆ ನೀರಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಇರುವ ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ಒತ್ತುವರಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಲಾಲಾಪೇಟೆಯ ಭೈರಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರು ಲೋಕಾಯುಕ್ತರಿಗೆ ದೂರು ನೀಡಿ ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಧುಗಿರಿ ಉಪವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಕೋರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆರ್.ವೆಂಕಟಾಪುರದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಇದ್ದ ಜಾಗವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿದ್ದು ಅದರ ವಿಚಾರವೂ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಮಧುಗಿರಿ ಬಳಿಯ ಗಿಡ್ಡೇನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅದರ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಹೊಲದವರು ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಮುಚ್ಚುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜಮೀನಿನ ಪಹಣಿಯಲ್ಲಿ 4 ಗುಂಟೆ ತಲಪರಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಎಂದು ಗುರುತು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನು ಅವರೂ ಸಹ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ತಲಪರಿಗೆಯನ್ನು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಒತ್ತುವರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಕಡೆ ಒತ್ತುವರಿಗೆ ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕುದಾರರಾದ ಮುಂದಿನ ಹಳ್ಳಿಯವರು ಕೇಳದಿರುವುದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಬಿಡಿ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲದ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತವೂ ತಲಪರಿಗೆ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಕಂಟಕವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೋರಟಗೆರೆಯ ಮೂಡ್ಲಪ್ಪಣ್ಣ ತಲಪರಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡಿ, ಕಲ್ಲುಗಟ್ಟರಹಳ್ಳಿ ಸಮೀಪ ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ತೊರೆಯ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೂರು ಕಿ.ಮೀ. ಸಾಗಿ ಬರುವ ತಲಪರಿಗೆಯು ಮೂಡ್ಲಪ್ಪಣ್ಣಿಯ 100 ಕುಟುಂಬಗಳ 175 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ತಲಪರಿಗೆಯು ಮೂಲ ಖಾಸಗಿಯವರೊಬ್ಬರ ಸುಪರ್ದಿಗೇಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಾವಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆತ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ್ದರಿಂದ ಅವರದುರು ಹೇಣಗಲಾರದ ದೂರಲೂ ಹೆದರಿ ರೈತರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವೂ ಮೌನವಹಿಸಿ ಉಳ್ಳವರ ಪರವೇ ನಿಂತಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ

ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇತರೆ ಜಲಮೂಲಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ತಲಪರಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಗಳು ಜರುಗಿಲ್ಲ.

ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ, ಸಣ್ಣ-ದೊಡ್ಡ ನೀರಾವರಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿಭಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಮಂಡಳಿ, ನಿಗಮ-ಇಲಾಖೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾನೂನು, ರೀತಿ-ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡದೆ ಅಯಾಯಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುದಾರರ ವಿವೇಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಲಪರಿಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ಸಿವಿಲ್ ವಿವಾದಗಳು ಉಂಟಾದಾಗ ಬಗೆಹರಿಸಲು ರೈತರ ಪರ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಸರ್ವೆ ಇಲಾಖೆ ಎಲ್ಲ ತಲಪರಿಗಳನ್ನು/ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳ ಗಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸರ್ವೆ ನಂಬರುಗಳ ಲಗತ್ತನ್ನು ಜಮೀನು ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿದೆ. ತಲಪರಿಗಳ ಜಲಾನಯನ (ಕ್ಯಾಪ್‌ಮೆಂಟ್) ಗುರುತಿಸಿ, ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಒತ್ತುವರಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ಲೈಸೆನ್ಸ್ ನೀಡುವ ನಿಯಮಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ/ಕಾಲುವೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದುರಸ್ತಿ

ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ವಡೇರಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಹನುಮಂತಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮೇಸರಿಗಳು ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆದಿದೆ. ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಲು ಸರ್ಕಾರ ಅನುದಾನ ಪಡೆದ ಇವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ, ತಲಪರಿಗೆ ಜಲದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ವಿಪರೀತ ನೀರು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತಂತೆ, ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಿಲ್ಲದ ನೀರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬಿಡದ ಕಾರಣ ಅವರು ನೀರು ಬರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸಿಮೆಂಟ್ ಚೀಲಗಳು, ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಮಿಸಿ ಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚಿ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿದರಂತೆ. ಆಗಿನಿಂದ ಈ ತಲಪರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುವುದು ನಿಂತೇ ಹೋಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹನುಮಂತಪುರದ ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ ಹಾಗೂ ವಡೇರಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರು. 10-15 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳಿವು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ...

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು, ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ-ಇವ್ಯಾವುದರ ಕುರಿತೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ನಡದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಗಳು ಇಂತಹ ಕ್ರಿಯೇಟಿವ್ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ವಸ್ತು ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸುವ ಗೊಡವೆಗೇ ಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರಾದ, ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದಲೂ, ಅರ್ಥಿಕ ಮಾನದಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಬಲರಾದ ಸಣ್ಣ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಸಾಂಘಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಲಪರಿಗೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಿ, ಅವುಗಳ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ್ದರು. ಈ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೊರದ ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಇಂದು ಬಹುತೇಕ ನಶಿಸುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಜೀವಜಲದ ಜೀವ ತೆಗೆದ ಆರೋಪ ಹೊತ್ತಿರುವ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ತಲಪರಿಗಾದರೂ ಮುನಿದು ಕುಳಿತಿರುವ ಗೆಂಗೆಯನ್ನು ಕರೆತರೋಣ. ಚಿಂತಿಸಿ, ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಕೈಗೂಡಿಸಿ.

ಹಳ್ಳಿ ಎಕೆನೋಮಿಸ್ಟರ ಉಳಿತಾಯ ಬಚ್ಚಿಣ್ಣಿ!

ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರಗಳ ಏರ್ಪು-ವೆಚ್ಚಗಳ ಬಚ್ಚಿಣ್ಣಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ, ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿ, ವಿಧಾನ ಸೌಧ, ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾವಿರ-ಸಾವಿರ ಕೋಟಿಗಳ ಸರ್ಕಾರದ ಬಚ್ಚಿಣ್ಣಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇ ಇದ್ದೇವೆ. ಯಾವುದೂ ಸಹ ಸಾಲ ಪಡೆಯದೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ದಾಸ-ಧರ್ಮ ಮಾಡಿ ಉಳಿಯನ್ನೂ, ಮಾಡುವ ಬಚ್ಚಿಣ್ಣಿ ಆಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಆದರೆ ನೋಡಿ, ನಾನು ತಲಪರಿಗೆ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಾರು ರೈತ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಒಂದೇ ಒಂದು ಛಾಪ್ಪಾಚಾರದ ಅಪಸ್ಥರವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸಮುದಾಯವೂ ಸಾಲ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನದಲ್ಲಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸಾಲಿನ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ, ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಔತಣ ಊಟ ವಿರ್ಪಡಿಸಿ, ಗುಡಿ ಗೋಶುಲಗಳಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ, ಪ್ರವಾಸ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಊರ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹಣ ನೀಡಿದರೂ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಕು ಉಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಚ್ಚು ಓತ್ತುವ, ನಿಕ್ಕರು, ಪುಟಗೋಣಿ ಧರಿಸುವ ಎಕೆನೋಮಿಸ್ಟರ ಜಾದೂ ಬಚ್ಚಿಣ್ಣಿ ಎಂದರೆ ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಲು ಬಾಬು

ಬಾಣಶ್ಯ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಸ್ಕೂಲ್, ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಛೇರಿ ಎದುರು, ಕೊರಟಗೆರೆ.

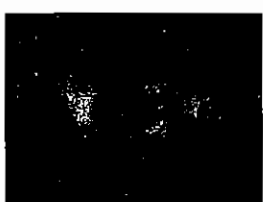
ಮೊಬೈಲ್-99163 73551

ಜಲ ಸಂವರ್ಧನೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆ ಪುನಶ್ಚೇತನ

● ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಕಾಲ ಮುಗಿದೇ ಹೋಯಿತು. ಅಂತರ್ಜಲವೇ ಪಾತಾಳ ತಲುಪಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಪುನಶ್ಚೇತನದಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸುವವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿದೆ ಉತ್ತರ. ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಈಗಲೂ ಸಹ ಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜಲ ಸಂವರ್ಧನೆ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಭವವೇ ಸಾಕು.

ಸಮುದಾಯದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಜಲ ಸಂವರ್ಧನೆ ಯೋಜನೆ ಸಂಘವನ್ನು (ಜಿ.ಎಸ್.ವೈ.ಎಸ್.) ರಚಿಸಿದೆ. 2002ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 9 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ 2000 ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಸೇರಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಪಾವಗಡ, ಮಧುಗಿರಿ, ಶಿರಾ ಮತ್ತು ಕೊರಟಗೆರೆಯ 397 ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನಂತರ ಅದರ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯ

ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವುದು ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ.

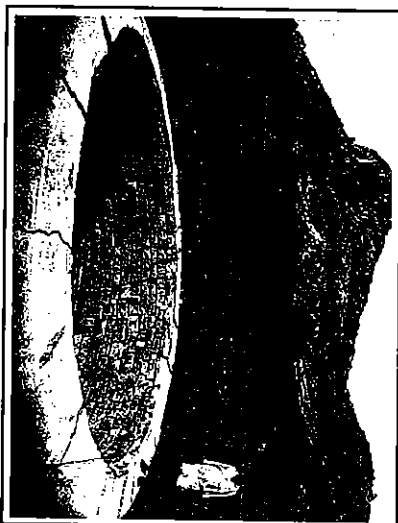
ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಲಪರಿಗಳಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಹುತೇಕ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗಳಿದ್ದರೂ ಸಹ ಈವರೆಗೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ 5, ಕೊರಟಗೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ 2 ಮತ್ತು ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ 11 ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು 19.

ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅವರಿಗೆ ಅದರ ಪುನಶ್ಚೇತನದ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿದಿರುವುದು, ಅವರು ಹೇಳಿದರೂ ಸಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅದರ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗಳು ಯೋಜನಾ ವತಿಯಿಂದ ದುರಸ್ತಿಗೊಳ್ಳದಿರಲು ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತಲಪರಿಗಳು ಕೆರೆಯ ಪರಿಧಿಯಿಂದ ಆಚೆ ಇರುವುದು ಸಹ ಅವುಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರಲು ಕಾರಣ. ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗರು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ತಮಗೊಂದು ತಲಪರಿಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡಾಗ ತಲಪರಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಜನೆಯು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಅನುಷ್ಠಾನದವರೂ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಅವರು ತಲಪರಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ: ಕೆರಿಗಿಂತ ತಲಪರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಲ ತಕ್ಷಣ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ತಲಪರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದರೆ ಅಂತರ್ಜಲವೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಪರಿಸರ ತಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೂ ಸಹ ಅವರ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರೇ ತಮಗೂ ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ

ಅನುಷ್ಠಾನದವರೂ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ತಲಪರಿಗೆ ದುರಸ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ರೈತರು ಅನುಷ್ಠಾನದವರೂ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದೆರಡು ಕೆರೆಯವರು ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿರುತ್ತಿದ್ದ ಬೇರೆ ಕೆರೆಯವರೂ ಜಾಗೃತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೂ ತಲಪರಿಗೆ ಇದೆ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸಿ

ದುರಸ್ತಿಗೊಂಡು ಪಾವಗಡ ತಾ. ಕನ್ನಮೇಡಿ ತಲಪರಿಗೆ

ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. “ನಾವು ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ನಮಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ಹೊಳೆತಿಸಿ, ಕಾಲುವೆ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸಿ” ಎಂದು ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಪಾವಗಡದ ಕನ್ನಮೇಡಿ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾವಗಡದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು

ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಂಡಿರುವ ತಲಪರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನವು ಸಿಂಹಪಾಲು. ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ತಲಪರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಈಗಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿ. ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿರುವ ತಲಪರಿಗೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆಯನ್ನು ಮರು ಜೋಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಕನ್ನಮೇಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಹೋಸದಾಗಿ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಯ ಹೂಳನ್ನೂ ಸಹ ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ದುರಸ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಮದ್ದೆ ಕೆರೆಕ್ಕಾತನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಜೂಲಪ್ಪಯ್ಯನಪಾಳ್ಯದ ತಲಪರಿಗಳಲ್ಲಿ 2008ರ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನೀರಿದ್ದುದು ವಿಶೇಷ.

ಖರ್ಚಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ದುರಸ್ತಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮೊತ್ತ ಸಾಕು. ಜೂಲಪ್ಪನಪಾಳ್ಯದ ತಲಪರಿಗೆ ರಿಪೇರಿಗೆ 1 ಲಕ್ಷ 90 ಸಾವಿರ ಹಣ ವೆಚ್ಚವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದಲ್ಲಾ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿಗೆ 40 ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಹಣ ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಲಪರಿಗೆವಾರು ಖರ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ;

1. ಮುಗದಾಳಬೆಟ್ಟ	- 10.000
2. ಮುದ್ದೆ	- 3750.00
3. ಕರೆಕ್ಕಾತನಹಳ್ಳಿ	- 17800.00
4. ಕರೆಕ್ಕಾತನಹಳ್ಳಿ ಸ್ವಾರಮ್ನನಕೆರೆ	- 24000.00 (ಹಳ್ಳಿಗರ ಶ್ರಮದಾನ 2000.00)
5. ಕನ್ನಮೇಡಿ- 2 ತಲಪರಿಗೆಗಳು	- 41000.00 (ಶ್ರಮದಾನ 6000.00)
6. ತುಮಕುಂಟೆ	- 16100.00 (ಶ್ರಮದಾನ - 5000.00)
7. ದೇವಲಕೆರೆ	- 21700.00 (ಶ್ರಮದಾನ - 4000.00)
8. ಜೂಲಪ್ಪಯ್ಯನಪಾಳ್ಯ	- 1.96000.00
9. ಮುದ್ದೆ ಚಿಕ್ಕದಾಸೇಗೌಡನಕೆರೆ	- 33750.00
10. ಜೂಲಪ್ಪಯ್ಯನಪಾಳ್ಯ	- 27003.00 (ಶ್ರಮದಾನ - 1500)

ಈ ಎಲ್ಲಾ ತಲಪರಿಗೆಗಳೂ ಸಹ ಪಾವಗಡದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ ಸಮೂಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ತಂಡವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಧಾನ್ ಫೌಂಡೇಷನ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವಂತಹವು. ಅಲ್ಲಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಬದ್ಧತೆಯೂ ಸಹ ಇವುಗಳ ಪುನಶ್ಚೇತನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ.

ಮಧುಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ !

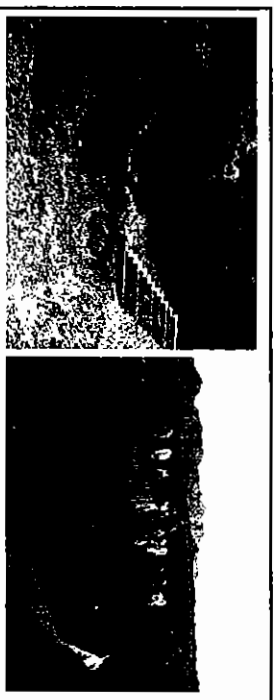
ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ 6 ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಯಿಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿ, ಮಾಯಿಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿ, ಒಸವನಹಳ್ಳಿ ಹನುಮಂತಪುರ

ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಲ್ಯಾ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಲ್ಯಾ ಮತ್ತು ಹನುಮಂತಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಹಿಳೆಯರೇ ತಲಪರಿಗೆ ದುರಸ್ತಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಒಸವನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದ 2 ತಲಪರಿಗೆಗಳನ್ನು 30 ಸಾವಿರ ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತೆಗೆಸಿದ್ದು ಹಳ್ಳಿಗರೇ 10 ಸಾವಿರ ರೂ.ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹನುಮಂತಪುರದ ಕೆರೆ ಏರಿ ಹಿಂದಿರುವ ತಲಪರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾಲುವೆ ಪೂರ್ತಿ ಹೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು 90 ಸಾವಿರ ರೂ.ವ್ಯಯಿಸಿ ಹೂಳು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದವರೇ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1 ಕಿ.ಮೀ.ಗೂ ಉದ್ದದ ಕಾಲುವೆ ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು ನೀರು ಬಂದರೆ 100 ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಎಕರೆಗೆ ನೀರಾಗುವ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ.

ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬ್ಯಾಲ್ಯಾ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದ ತಲಪರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ರಿಪೇರಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದದ್ದು. "ನಮಗೆ ನಿಮ್ ಕೆರೆನೆ ಬೇಡ, ತಲಪರಿಗೆ ಒಂದ್ ಸರಿ ಮಾಡಿಸ್ ಕೊಡಿ" ಎಂದ ಹಳ್ಳಿಗರು ತಲಪರಿಗೆ ಹೂಳು ತೆಗೆಯಲು ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ. ಯಂತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆದರೆ ಆ ಯಂತ್ರವೇ ತಲಪರಿಗೆ ಹೂಳಿನಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಯಿತು. ಹಿಟಾಚಿ ತೆರಿಸಿ ಜೇಸೀಬಿಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಕೇವಲ ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಯ ಹೂಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀರೂರುತ್ತಿದೆ. ಆಗಿರುವ ವೆಚ್ಚ 40 ಸಾವಿರ.

ಕೊರಟಗಿರಿಯ ನಲ್ಲಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಸಂಜೀವೇಗೌಡನಪಾಳ್ಯದ 2 ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಕಾಲುವೆ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಲ್ಲಹಳ್ಳಿಗೆ 19714 ಮತ್ತು ಚಿ.ಗೌ.ಪಾಳ್ಯಕ್ಕೆ 16000 ರೂ ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆ. ಚಿ.ಗೌ.ಪಾಳ್ಯದ

ಹೂಳೆತ್ತಿರುವ ಹನುಮಂತಪುರ ತಲಪರಿಗೆ ಮತ್ತು ಜೀವ ಪಡೆದ ಒಸವನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಿಗೆ

ಕಾಲುವೆ ಈ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಾಣದೆ ಹೂಳು ತುಂಬಿದ್ದು ಹೂಳು ತೆಗೆದ ನಂತರ ಈಗ ಸರಾಗವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿದು ತೂಬಿನಿಂದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಯುತ್ತಿದೆ.

ಸುಲಭ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಗತ್ಯ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ:

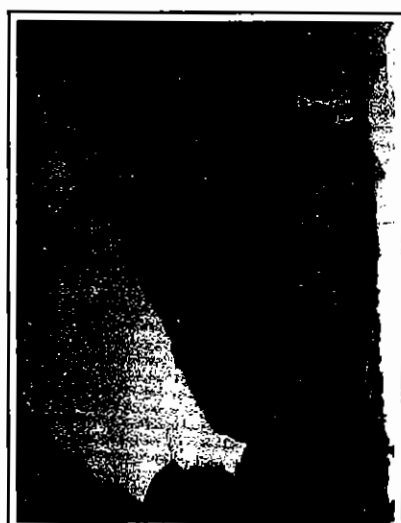
1. ಪಾವಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು ವಯಲಗಂ ಜಲಸಂಪರ್ಕನೆ ಕೆರೆಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ
ಕೋರ್ಡ್ ಮುಂಜಾಂಗ, ಬಳ್ಳಾರಿ ರಸ್ತೆ
ಪಾವಗಡ - 561 202

2. ಹನುಮಂತಪುರ
ಶ್ರೀ ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘ
ವೆಂಕಟರಂಗಾರಡ್ಡಿ
ದೂರವಾಣಿ - 08137-278689
ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯ
ದೂರವಾಣಿ - 08137-278894

3. ಬ್ಯಾಲಿ
ಹಟ್ಟಿಮಾರಮ್ಮ ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘ
ಶಂಕರಪ್ಪ ಮೊಟ್ಟೆಲ್-99725 43156
ಶಿವಕುಮಾರ್

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

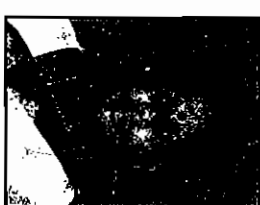
ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ
ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಜ್ಞರು
ಜಲ ಸಂವರ್ಧನೆ ಯೋಜನಾ ಸಂಘ, ತುಮಕೂರು
ಮೊಬಲ್-93410 38333

ಬಸವನಹಳ್ಳಿಗೆ ಮರಳಿದ ತಲಪರಿಗೆ ವೈಭವ

● ಕೆ.ಎನ್.ಶ್ರೀಲತಾ

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವೂ ಇದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಯಲಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜೀವದಳಿದ ಎರಡು ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರೇ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಿದ ಅಪರೂಪದ ಪ್ರಸಂಗ

ಬಟಾಬಯಲಾಗಿದ್ದ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಬದುಗಳತ್ತ ಕೈ ತೋರಿಸುತ್ತಾ "ತಲಪರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇವೆ ನೋಡಿ" ಎಂದು ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಮಹಿಳೆಯರು ನುಡಿದರು. ನೆಲಮುಟ್ಟದಿಂದ 25-30 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ 2 ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಬದುವಿನ ಮೇಲೇರಿದಾಗ 7-8 ಅಡಿ ಆಳದ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಗುಂಡಿ. ಅದರ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದ ತಿಳಿ ನೀರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ. ಗುಂಡಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋಡಿದ್ದ ಕಾಲುವೆಯ ಮೂಲಕ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆರೆಯ ತೂಬಿನ ತನಕ ತೋಡಿದ್ದ ಕಾಲುವೆಯ ಮೂಲಕ

ಹರಿದ ನೀರು ಮುಂದೆ ತೋಟನ ಮೂಲಕ ಸಾಗಿ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಸಬಾ ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಲಪರಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಈರಣ್ಣನಚಿಟ್ಟದ ಹಳ್ಳದ ತಲಪರಿಗೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಪುಟ್ಟೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಳ್ಳದ ತಲಪರಿಗೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಕೇವಲ 10-15 ಅಡಿ ಅಂತರವಷ್ಟೇ! ಇಲ್ಲಿನ ತಲಪರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದ ಚಿಟ್ಟದಿಂದ ನೀರು ಬಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆಯ ಚಿಟ್ಟದ ನೀರು ಆಧಾರ. ನೀರಿನ ಮೂಲ ಭಿನ್ನವಾದುದರಿಂದ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಯತೇಚ್ಛ ನೀರು ಲಭ್ಯ.

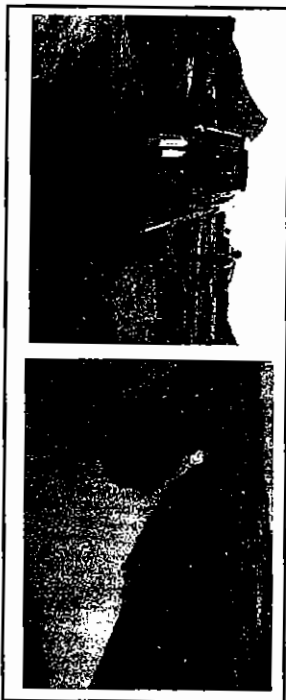
ಮುಂಚೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಇವು ನಡುವೆ ಕೆಲ ವರ್ಷ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ವರ್ಷ (2007-08) ಮತ್ತೆ ಇವಕ್ಕೆ ಜೀವ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದವರು ಊರಿನ ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ತಲಪರಿಗಳಿಗೆ ಮರು ಜೀವ ಬಂದಿತು.

ಕೆರೆಗಳ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಜಲ ಸಂವರ್ಧನ ಯೋಜನಾ ಸಂಘವು ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆಯನ್ನು 2007 ರಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. 157 ಕುಟುಂಬಗಳು ಮತ್ತು 850 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಕೆರೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ. 17 ಎಕರೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಕೆರೆಗೆ 32.5 ಎಕರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿದೆ. ಕೆರೆ ತುಂಬಿದರೆ ಈ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿಗೆ ನೀರಾಗುತ್ತದ್ದಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕೆರೆಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು.

ಯೋಜನೆಯ ನಿಯಮಾವಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ 'ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘ' ರಚಿಸಲು ಗ್ರಾಮದ ಪುರುಷರ ಮಧ್ಯೆ ಓಮ್ಮತಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಹಿಳೆಯರದೇ ಆದ ಸಂಘವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. 19 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು. ನಂತರ ಸಮಗ್ರ ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಕಾಲ್ಕಡಿಗೆ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿ ಕೆರೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದು 6 ಲಕ್ಷ 58 ಸಾವಿರ ರೂಗಳ ಯೋಜನೆ ರಚನೆಯಾಗುವಾಗ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ತಲಪರಿಗೆ ರಿಪೇರಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳು

ಹಲವಾರು ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರಣ ನೀಡಿ ಇದನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ಈ ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆಯು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಕೆರೆ ಸಂಘದ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮಗೆ ತಲಪರಿಗೆ ರಿಪೇರಿ ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮನವಿ ಸಾಲಿಸಿದರು. "ನಮ್ಮ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ 2 ತಲಪರಿಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡಿ, ಊರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಬರ ಬಂದಾಗಲೂ ತಲಪರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರರುತ್ತದೆ, ದನ-ಕುರಿ ಮೇಯಿಸುವವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ದನಗಾಹಿಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ನೀರಾಗುತ್ತದೆ, ಮೊದಲು ಹಳ್ಳಿಯವರೇ ಸ್ವತಃ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು, ಆದರೆ ಈಗ ಭಾಳಾನೇ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ

ಪೂರ್ತಿ ಸರ್ಕಾಟಾಗಿದ್ದ ತಲಪರಿಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳ ಹೂಳು ತೆಗೆದ ನಂತರ

ಸರಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾವೇ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋವೆ" ಎಂಬುದು ಅವರ ಕೋರಿಕೆ. ಇವರ ಮನವಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎರಡೂ ತಲಪರಿಗಳ ರಿಪೇರಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿದರು.

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದ ಸಂಘದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ತಕ್ಷಣ ಕೆರೆಯ ಹೂಳು ತೆಗೆಸಿ ಏರಿ ಬಲಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿದರು. ಅದು 2007 ರ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳು. ಇನ್ನೇನು ತಲಪರಿಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಬಂದು ಕೆರೆ ತುಂಬಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ಗೆ ಕೆರೆ ನೀರು ಖಾಲಿಯಾಯಿತು. ಆಗ ತಲಪರಿಗಳ ಪಾಯಿಂಟ್ ಗುರುತಿಸಿ ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ. ಯಂತ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಲಪರಿಗೆ ಮತ್ತು ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಹೂಳು ತೆಗೆಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದರು. ನೀರಗಂಟಿ ಪೆದ್ದೀರಪ್ಪ ತಲಪರಿಗೆಗಳ

ಜಲದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೀರು ಸರಾಗವಾಗಿ ಅರಿಯಲು ಅನುವು ಮಾಡಿದರು.

ಆಪದ್ಭಾಂಧವ ತಲಪರಿಗೆಗಳು:

ಇದೇ ವರ್ಷ ಕೆರೆ ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಸಿಗೆ ಬೆಳೆ ಇಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ 2008 ಮಾರ್ಚ್-ಏಪ್ರಿಲ್ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬೆಳೆ ತೆನೆ ಬರುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನೀರು ಖಾಲಿ. ಆಗ ಸುಮಾರು 15-20 ದಿವಸ 20 ಎಕರೆ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ್ದೇ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು. ನೀರಗಂಟಿ ಪೆರ್ದೀರಪ್ಪನ ಪ್ರಕಾರ “ಈ ತಡ ತಲ್ಲುಗೆ ವಲಾಕ್ಷಲ್ವಾಂದ್ರೆ ಒಂದ್ ಕಾಳು ಭತ್ತ ಆಗ್ಗಿಲ್ಲ”. ಅಂದಾಜು 30 ರೈತರ ಬದುಕು ಹಸನಾಗಲು ತಲಪರಿಗೆ ನೀರೇ ಕಾರಣ. “ಇಕ್ಕಟೆನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಪದ್ಭಾಂಧವ ತಾಯಿಯಂತೆ ಸಲಹುತ್ತವೆ” ಇದು ಪೆರ್ದೀರಪ್ಪನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೇಳಿಕೆ.

16 ಎಕರೆ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ತಲಪರಿಗೆ ನೀರಿನಾಸರೆ

ತಲಪರಿಗೆಗಳು ಮುಚ್ಚಿದಂತಿರಲು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಮಾಡಿಸೋಡಿ

ಇದು ಈ ಊರಿನ ರೈತರ ಬೇಡಿಕೆ. ಕೆರೆಗೆ ಹಳ್ಳಗಳು ಹರಿದು ಬಂದು ಕೆರೆ ಸೇರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವೆಂದರೆ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅನಾನುಕೂಲವೆಂದರೆ ಹಳ್ಳ ರಭಸವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನೇರ ತಲಪರಿಗೆ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗುವುದರಿಂದ ಹೂಳು, ಮರಳು ಹಾಗೂ ಸ್ವತಃ ತಲಪರಿಗೆ ದಡ ಕುಸಿದು ತಲಪರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಲ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ದಡ ಹಾಕಿದ್ದರೂ ಸಹ ಒಂದೆರಡು ದೊಡ್ಡ ಮಳೆಗೆ ಹಳ್ಳ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೆ ತಲಪರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುವ ಅಪಾಯವಿದೆ.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಕಲ್ಪ ಕಟ್ಟಡ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ರೈತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ 2 ಲಕ್ಷ ರೂ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಪಕಟ್ಟಡೆ ಮಾಡಿಸಬೇ ಬೇಕೆಂಬುದು ಇವರ ಕೋರಿಕೆ.

ಮರಳು ತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ಅಪಾಯ!

ಈಗ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮರಳು ದಂಧೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ಕೆರೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಮಧುಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವುದು ಇನ್ನೂ ಅಪಾಯ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀರಗಂಟಿ ಮತ್ತು ಕೆರೆ ಸಂಘದ ಮಹಿಳೆಯರು ಯಾರಾದರೂ ಮರಳು ತೆಗೆಯಲು ಬಂದರೆ ಬೈದು ಓಡಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರವಾಗಿರುವ ಮರಳು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ತಲಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ. ಮರಳು ಖಾಲಿಯಾದರೆ ನೀರಿನ ಒರತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮರಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಬಾರದು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೆರೆ ಸಂಘದ ಖಜಾಂಚಿ ಸಣ್ಣರಂಗಮ್ಮ.

ಕೆರೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳೂ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆರೆ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬಲ್ಲದು. ಕೆರೆಗಳೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರುವಾಗ ತಲಪರಿಗೆ ಮಾತೆಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗಲೂ ಸಹ ಬಸವನಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮೊರಿಸ ತಲಪರಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಕ್ಕರೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ. ಅವು ಈಗ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದರ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಗಮನಹರಿಸಿ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಕಣ್ಣು ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಅವು ರೈತರಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ.

ತಲಪರಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಂಪರ್ಕ:

ನೀರಗಂಟಿ ಪೆರ್ದೀರಪ್ಪ

ಶಿವಣ್ಣಿ, ಮೊಟ್ಟೆಲ್ - 97415 60339

ಅನಿತಾಲಕ್ಕಿ, ದೂರವಾಣಿ - 08137-321298

ಬಸವನಹಳ್ಳಿ, ಕಸಬಾ ಹೋಬಳಿ, ಮಧುಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ:

ಕೆ.ಎನ್. ಶ್ರೀಲತಾ

ನಾಗಮುನಿ ಕೃಷ್ಣ

ಕಾಲೇಜ್ ಹತ್ತಿರ

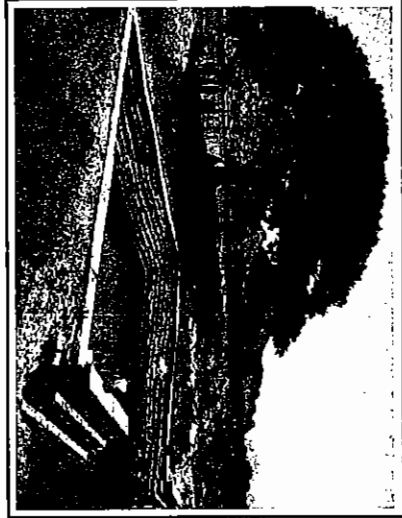
ಮಧುಗಿರಿ

ಮೊಟ್ಟೆಲ್ - 92423 48825

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಬಡಾವಣೆ, ಟಿ.ವಿ.ವಿ.

ಕಾಲೇಜ್ ಹತ್ತಿರ

ಮಧುಗಿರಿ

ಕೊಡವರ ತಲಪರಿಗೆ, ಕೊಡವರ ತಲಪರಿಗೆ, ಕೊಡವರ ತಲಪರಿಗೆ

ಎಂದೂ ಬತ್ತದ ತಲಪರಿಗೆಗಳು

● ಮಲ್ತಿಕಾರ್ಜುನ ಹೊಸಪಾಳ್ಯ

1. ಹೊಸಕೆರೆ: (ಮರುಗಿರಿ) 'ನೀರು-ನೆರಳು' ಎರಡನ್ನೂ ಕೊಡುವ ತಲಪರಿಗೆ. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿವೆ. 3 ಭಾಗ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣೆಯ ರಚನೆ. ತೂಜಿನವರೆಗೆ ಕಾಲುವೆ ಸುಮಾರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದ-ಅಗಲ-ಆಳ ಅಂದಾಜು 30 ಅಡಿ. ವೊದಲು ಮಣ್ಣಿನ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು 20-30 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ 100 ಎಕರೆಗೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಕೆರೆ ಜಲಾನಯನದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಟ್ಟ ಸಾಲುಗಳಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ನೀರಿನ ಮೂಲವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸದಾ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆಸಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಅವರಗಲ್ಲು, ಹೊಸಪಾಳ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಗೊಲ್ಲರಹಟ್ಟಿಯ ಜೀವಾಡಿಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಕುಡಿ ನೀರ ಆಸರೆ. ಸುಮಾರು 15 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದರ ದಡದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಸಸಿ ಇಂದು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಡಿ ನೆರಳು ಸೂಸುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ಏಳುಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೃಷಿಗೆ ಇದರ ನೀರು ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ರೈತರ ಕೃಷಿ ವಿಮುಖತೆಯೇ ಕಾರಣ. ದನ ಕಾಯುವವರು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವವರು, ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವರು ಸದಾ ಇದರ ಬಳಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

2. ಮುದ್ದೆ: (ಪಾವಗಡ) ವೃತ್ತಾಕಾರ. ಸುಮಾರು 30 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ. ಚಿಕ್ಕದಾಸೇನೊಡನ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಲು ಬಿಳುಪು ನೀರು. 10 ವರ್ಷ

ಹಿಂದಿನವರೆಗೂ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ 40 ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನೀರಿದ್ದರೂ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಏರಿ ಹಿಂಭಾಗದ ರೈತರು 2-3 ಎಕರೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೀರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನ ತಲಪರಿಗೆಗೆ ಸುಮಾರು 25 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡಗೊಡ ಎಂಬುವರು ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆಂದು ನಮಂಹಯ್ಯನವರ ನೆನಪು. ತಲಪರಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಗೋಡೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

3. ಕೆರೆಕ್ಕಾತನಹಳ್ಳಿ: (ಪಾವಗಡ) ಸ್ವಾರಮ್ನನ ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದೆ. ವೃತ್ತಾಕಾರ. ಹಿಂಭಾಗ ದೊಡ್ಡ ಹೊಂಗೆ ತೋಟಿದ್ದು ನೀರಿನ ಸೆಲೆ ಉತ್ತಮ. ತಿಳಿ ನೀರು. 25-30 ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಡವಾಗಿದೆ. ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ 40-50 ಎಕರೆಗೂ ಒಂದೊಂದು ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಸದಾ ನೀರು ಲಭ್ಯ. ಪಕ್ಕದ ಜಮೀನಿನವರು ವಿದ್ಯುತ್ ಪಂಪ್ ನೀರಿನ ನೀರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲುವೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

4. ಹನುಮನಪಾಳ್ಯ: (ಪಾವಗಡ) ಮಣ್ಣಿನ ತಲಪರಿಗೆ. ಕೆರೆ ಏರಿ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದೂವರೆ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದ ಕಾಲುವೆ. ಮುಂಚೆ ಈ ತಲಪರಿಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳ ಬೀಳು ನೆಲ. 15 ವರ್ಷದಿಂದೀಚೆಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಒಬ್ಬರು ಕೊಂಡು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಲಪರಿಗೆ ಅವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ನನ್ನದೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಲಪರಿಗೆ ನೀರು ಬಳಕೆಯ ಹಕ್ಕು ಹೊಂದಿದ್ದ ರೈತರು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸದಾ ನೀರಿದ್ದು ಮಳೆಗಾಲವಂತೂ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು.

ಮದ್ದೆ ತಲಪರಿಗೆ

5. ಸೋಮಲಾದ: (ಮಧುಗಿರಿ) ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಬೆಟ್ಟ ಸಾಲುಗಳಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ನೀರಿನ ಮೂಲವಿರುವುದರಿಂದ ಸದಾ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ವೃತ್ತಾಕಾರದ ರಚನೆಗೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಡವಿದೆ, ಆದರೆ ಅಧಃಶೂ ಮಿಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದೆ. ಕಾಲುವೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ನೀರು ಬಳಕೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

6. ಹೊಸಪಾಳ್ಯ: (ಮಧುಗಿರಿ)

ಕಣಿಮೇನಹಳ್ಳಿ ಬೇಚಾರಕ್ ಗ್ರಾಮದ ಹಾಳು ಬಿದ್ದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನದು. ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕೈದು ಅಡಿ ಆಳ. ಹಾಲು ಬಿಳುಪಿನ ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರು ಸದಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಮುಂಚೆ 2 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದವರೆಗೂ ಕಾಲುವೆ ಇತ್ತು. ಈಗ ಕಾಲುವೆ ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಿದೆ. ತಲಪರಗಿ ಇರುವ ಜಮೀನಿನ ಸಿದ್ದಗಂಗಪ್ಪ ತಮ್ಮ 2 ಎಕರೆಗೆ ಗೂಡೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನೀರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

7. ಬ್ಯಾಡನೂರು: (ಪಾವಗಡ) 50 ಅಡಿಗೂ ಮೀರಿದ ಬೃಹದಾಕಾರದ

ತಲಪರಗಿ. ಕೆರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದೆ. 20 ಅಡಿ ಆಳ. ಊರವರು ಹೊಂದ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಚೆ ಇದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಲಪರಗಿಯಿದ್ದು ಅದು ಈಗ ಇಲ್ಲ. 50-60 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. 7 ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನೀರಗಂಟಿ ಹನುಮಂತರಾಯಪ್ಪ. ಮಣ್ಣಿನ ರಚನೆಗೆ 20 ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಎಂಬುವರು ತಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. 2003 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಸದಸ್ಯ ಜಂಪಯ್ಯ ಪೂರ್ತಿ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಿಸಿದರು. 2007 ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ 1 ಲಕ್ಷ ವ್ಯಯಿಸಿ ಸರ್ಕಾರ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಸದಾ ನೀರಿದ್ದು 4 ಆಯಲ್ ಮಿಶನ್ ಇಟ್ಟು ನೀರು ಹೊಡೆದರೂ ಜಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗ್ರಾಮದ ತಿಮ್ಮಾರ್ಡ್ಡಿ. ಈ ಊರಿನ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಕೊಳವೆ ಒದಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಷೇರ್ಡ್ಡ್ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಷೇರ್ಡ್ಡ್ ಇಲ್ಲದ ತಲಪರಗಿ ನೀರನ್ನು ಹೈಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಯಿಸಿ ಕುಡಿಯಲು ಬಳಸಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇವರು. ಜಂಪಯ್ಯ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಅವರ ಅವಧಿ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರು ಈ ಕುರಿತು ಅಲೋಚಿಸಬಹುದು.

ಸದಾ ನೀರಿರುವ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತಲಪರಗಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲವೆ.

ಹೊಸಪಾಳ್ಯ

ತಲಪರಗಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಶಿಲ್ಪಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಮಾಡಿದ, ಕೇಳಿದ ತಲಪರಗಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಕ್ರಮ ಗ್ರಾಮ ತಲಪರಗಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ತಾಲ್ಲೂಕು: ಮಧುಗಿರಿ

1 ಸೋಲನಹಳ್ಳಿ

ಕೆರೆ ಅಂಗಳ

ಗಂಪರಂಗಲಾಪು-94484 49047, ಸಂಜುಂಡಯ್ಯ - 98802 81377

2 ಕಾರವರೂರಿ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಕೆರೆ ಅಂಗಳ

ನಾಗಲಾಪು, ಕಾರವರೂರಿ, ಮಧುಗಿರಿ ತಾ. ಸರಗಂಟಿ ಪಲ್ಲೇದಪ್ಪ ಅಪಾಲಕ್ಕಿ, 08137-321298

3 ಬಸವನಹಳ್ಳಿ

ಕೆರೆ ಅಂಗಳ

ಸರಗಂಟಿ ಪಲ್ಲೇದಪ್ಪ ಅಪಾಲಕ್ಕಿ, 08137-321298

4 ಬಸವನಹಳ್ಳಿ

ಕೆರೆ ಅಂಗಳ ಮೇಗಲ ತಲಪರಗಿ ಕೆರೆ ಅಂಗಳ ಕೆಳಗಿನ ತಲಪರಗಿ

ಮುಡುಪ್ಪಾ, 00641 32665 ಮುಡುಪ್ಪಾ, 00641 32665

5 ಬಿಲ್ವಾಪುರ

ಕೆರೆ ಅಂಗಳ ಕೆಳಗಿನ ತಲಪರಗಿ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ಮುಡುಪ್ಪಾ, 00641 32665 ಮುಡುಪ್ಪಾ, 00641 32665

6 ಬಿಲ್ವಾಪುರ

ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ತಲಪರಗಿ ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಕೆರೆ ಅಂಗಳ

ಭೂತೇಶ್ವರಿ, ಗೊಂಟಕೂರ ಅಶ್ವತ್ಥಪ್ಪ, ಬಸವನಹಳ್ಳಿ

7 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ಭೂತೇಶ್ವರಿ, 08137-296051 ಗೊಂಟಕೂರ ಅಶ್ವತ್ಥಪ್ಪ, ಬಸವನಹಳ್ಳಿ

8 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ಹೊಸಕೆರೆ ಉರಿನ ಹತ್ತಿರ ಕೆರೆಮೇಸರಹಳ್ಳಿ

ಗೊಂಟಕೂರ ಅಶ್ವತ್ಥಪ್ಪ, ಬಸವನಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಪ್ಪ

9 ಹೊಸಕೆರೆ

ಜಿಲ್ಲಾಪಟ್ಟಣ ಹೊಲದ ಹಳ್ಳದ ಹತ್ತಿರ ಕೆರೆ ಅಂಗಳ

ಶ್ರೀಶೋಭೇಶ್ವರಿಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘ, ವೆಂಕಟರಂಗಾಶೆಟ್ಟಿ,

10 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

11 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ಹೊಸಕೆರೆ ಉರಿನ ಹತ್ತಿರ ಕೆರೆಮೇಸರಹಳ್ಳಿ

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

12 ಹೊಸಕೆರೆ

ಜಿಲ್ಲಾಪಟ್ಟಣ ಹೊಲದ ಹಳ್ಳದ ಹತ್ತಿರ ಕೆರೆ ಅಂಗಳ

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

13 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

14 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

15 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

16 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ಗೊಡನೇನು ತೋಟದ ಹಿಂದೆ

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

17 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

18 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

19 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

20 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

21 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

22 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

23 ಹೊಸಕೆರೆ

ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು

ದೂರವಾಣಿ-08137-278889 ಉಮೇಶ್ವರಯ್ಯ

24	ಕೋಡಗವಾಲ	ಕೆರೆ ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಕರಗವಾಲ, 97402 09702 ಕರಗವಾಲ, 99003 66213
25	ಯಲಗುದು	ರಾವಜನೀಶ್	97401 10189
26	ಸದ್ದೇಶವನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ ಹಂಭಾಗ	ಕೇವಲಡಿ, 97317 02098
27	ಸೋಮಲದ	ಕೆರೆ ಅಂಗ	
28	ತಾಯಗೋಡನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ ಅಂಗ	
29	ವಡೇರಹಳ್ಳಿ	ಕೋಡಪುರ ಪಟ್ಟಣ	ಕೆ.ಎ.ನಗರವಾ, ಹದಮರಡಿ
30	ವಜವರ		
31	ಹನಮನಹಳ್ಳಿ	ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ದಡ	ಕರಗಪ್ಪ, 97407 72334
32	ಮುರುಕ್ಷನಹಳ್ಳಿ	ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ದಡ	ಕರಗಪ್ಪ, 97407 72334
33	ಕವಣಾಲ	ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ದಡ	ಸಿದ್ದೇಶಪುರ
34	ಕರಗಪ್ಪ	ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ದಡ	ಕರಗಪ್ಪ, 97407 72334
35	ಸದೇರಗಪ್ಪ	ಸುವರ್ಣಮುಖಿ ನದಿ ದಡ	ಕರಗಪ್ಪ, 97407 72334
36	ಆಜನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ ಅಂಗ	ಗೋವಾಲೂಕುಪ್ಪ, ಆಜನಹಳ್ಳಿ
37	ಕೋಡಪುರ	ಕೆರೆ ಅಂಗ	ಗೋವಾಲೂಕುಪ್ಪ, ಆಜನಹಳ್ಳಿ
38	ಅಗ್ಗಹಾಲ		

ಪಾವಗಡ

39	ರೊಪ್ಪ	ದೋಳದ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಕಂಪಾರವಾಲ ತಲಬರಿಗೆ	ಹನಮಂತರಾಯಪ್ಪ ಮಗಲತ್ತಿಪ್ಪ, 94480 24746 ಮಗಲತ್ತಿಪ್ಪ, 94480 24746 ಮಗಲತ್ತಿಪ್ಪ, 94480 24746
40	ರೊಪ್ಪ	ದೋಳದ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಪಾವಿಲು ಹತ್ತಿರ	
41	ರೊಪ್ಪ	ಸರ್ವೆ ನಂಬರ್ 184 ಕ್ಕೆ ನಡು ರಾಕ್ಷಸನ ಜಮೀನು	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320 ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320 ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
42	ರೊಪ್ಪ		ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
43	ಎತ್ತಿಹಳ್ಳಿ	ಗೋವಾ ಮುದ್ದೇನಹಿಲುಮೆ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
44	ಪಾವಗಡ ಪಟ್ಟಣ	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
45	ಪಾವಗಡ ಪಟ್ಟಣ	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
46	ಕೋಪುರ	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
47	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ, ಪತ್ತಿಗನಹಳ್ಳಿಗೆ ನಡು	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
48	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ, ಪತ್ತಿಗನಹಳ್ಳಿಗೆ ನಡು	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
49	ಹನಮನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
50	ಹನಮನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
51	ಮುದ್ದೇನಹಳ್ಳಿ	ಪತ್ತಿಗನಹಳ್ಳಿ/ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
52	ಮುದ್ದೇನಹಳ್ಳಿ	ಕರಗವಾಲ ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
53	ಪುತ್ತಿನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
54	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
55	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಫುಲಪುನಹಳ್ಳಿ ಜಲಾನಯನ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320

56	ತುಮಕಿ	ಹನಮಂತರಾಯಪ್ಪ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
57	ಅರಗೇರಿ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
58	ಪೂಜ್ಯಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
59	ಕರಗವಾಲ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
60	ಪೂಜ್ಯಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
61	ಮಂಗಳವಾಡ	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
62	ಪುತ್ತಿನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
63	ಪುತ್ತಿನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
64	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
65	ಕೆರೆ/ವಾಲಾಲು ಜಿಲ್ಲಾ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
66	ವಿನೋದನಗರ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
67	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
68	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
69	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
70	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
71	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
72	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
73	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
74	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
75	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
76	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
77	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
78	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
79	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
80	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
81	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
82	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
83	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
84	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
85	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
86	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
87	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
88	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
89	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
90	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320
91	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಕೆರೆ/ಅಂಗ	ಬಿಲ್ಲವರಾಜ್, 08136-244320

92	ಮಾಗದಾಳಬೆಟ್ಟ	ಚಿಕ್ಕಕೆರೆ ಎಂ ಹೋಗಾಣ	ಹೊಸಕೆರೆ ಹಾಗೂ ತಿಪ್ಪಯ್ಯನಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘ
93	ದೇವಲಕೆರೆ	ಕೆರೆಬಿಂ ಹಂದ, ವೃತ್ತಾಣಾರ	ಹಸುಮಂತದೇವರ ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘ
94	ದೇವಲಕೆರೆ	ಕೆರೆ ಹಂದ, ಚಿಣಾಣಾರ	ಹಸುಮಂತದೇವರ ಕೆರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘ
95	ಶೃಂಗಾಪುರ		ನರಗೂಡಯ್ಯ, ಬೈಬ್, ಕುಮನೇಂದ

ಮಧುಗಿರಿ

96	ಮೋಳೇನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಣ್ಣೆ ತಲಪರಿಗೆ, ಈಗ ಪಕ್ಕದ ಹೊಲದವರಿಂದ ಒತ್ತುವರಿಯಾಗಿದೆ	ಭೈರೇಗೌಡ, ಬೆಂಗಳೂರು, 94480 69553 ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಶಾಲಾಪೇಟೆ, 93413 502413
97	ಮೋಳೇನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಮಣ್ಣಿನ ತಲಪರಿಗೆ	ಭೈರೇಗೌಡ, ಬೆಂಗಳೂರು, 94480 69553 ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಶಾಲಾಪೇಟೆ, 93413 502413

ಕೊರಟಗಿರಿ

98	ಚಿಲಗಾಣನಹಳ್ಳಿ	ಕೆರೆ ಪತ್ತೆ ರ ರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕ	ಪಾಶ್ಚೇಯಾಳ, ಬೆಂಗಳೂರು, 99805 62847
99	ಗಟ್ಟುಗೊಲ್ಲಹಳ್ಳಿ		
100	ಬಟ್ಟು ಅಗ್ಗಹಾಲ		
101	ಮುಂಡಪ್ಪಣ್ಣೆ	ಕೆರೆ ಹಂದ, ಈಗ ಒತ್ತುವರಿಯಾಗಿದೆ	ನರಗೂಡಯ್ಯ, 99163 73551
102	ಶಾಶವಾಲ		
103	ಕಟ್ಟಣಾಣನಹಳ್ಳಿ		
104	ಜಂಪೇನಹಳ್ಳಿ		
105	ಕಲ್ಲುಗುಟ್ಟುಕೆರೆ		
106	ಗುಂಡನಹಳ್ಳಿ		
107	ಘಟೇಶ್ವರನಹಳ್ಳಿ		
108	ಕುರುಡುಗಾಣನಹಳ್ಳಿ		
109	ಮಲವನಹಳ್ಳಿ		
110	ಆಳ್ವಿಕಾಪುರ		
111	ಶಾಯಿಪಾಲ		
112	ಆರ್.ವೆಂಕಟಾಪುರ		

ತಲಪರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿಸಿ

ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವುದು ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿ ಮಾತ್ರ, ದಾಖಲಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಸಮುದ್ರದಷ್ಟಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಭಾಗದ ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಮಾಹಿತಿ, ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಖ್ಯೆ, ಎಷ್ಟು ಎಕರೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ನಿರ್ವಹಣೆ ಪದ್ಧತಿ, ಒತ್ತುವರಿಯಾಗಿದೆಯೇ, ಕುಡಿಯಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಳಿಸಿ. ಪೋಟೋಗಳು ಹಾಗೂ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ದಾಖಲೆಗಳಿದ್ದರೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ. ತಲಪರಿಗೆಗಳ ಸಮಗ್ರ ದಾಖಲಾತಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು.

ಮಾಹಿತಿ ಕಳಿಸುವ ವಿಳಾಸ :

ಧಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ

'ತೆನೆ' ಮೊದಲನೇ ಮಹಡಿ

3ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ಸದಾಶಿವನಗರ

ತುಮಕೂರು - 572 101

E-mail- talaparige@gmail.com